

675
1998

საქართველოს

ქვეყნის

75

1998

7-8

ქართული
ენათმეცნიერება

ნომერი:

ეუბილეს
გვილოცავს
პრეზიდენტი,
გვილოცავენ
მეგობრები

„ქალის“ გვირგვინი

**მართალი
იანვანა
მარადი
შვილბაი-
სათვის**

8-9 გვ

**შოთა ნოზიანიძის
ლექსები**

10 გვ

**გულით თუ
არ იწაბე**

20-21 გვ

**ქართული მოდა
საქვეყნოდ სწოვრილი
გახდება**

22-23 გვ

**ქალი გიზენაში—
მარინა
ქიტი-
შვილი**

24-25 გვ

**ყველას
გაგია**

27 გვ

ქუჩაში გადის. მ. შო-
რდანიას სახელობის ად-
მინისტრატორების სა-
მართავო-კომისიის ინ-
სტიტუტისა და კარგადის
„კარგადისმართვის სა-
მართავო-კომისიის სა-
მართავო-კომისიის
„საქართველო-
ში“ დახმარებით.

საქართველოს რესპუბლიკის
შინაგარე საქმეთა და
ოჯახისათვის

მთავარი რედაქტორი
ნარეზა მგელაძე

სარედაქციო კომისია:

- ნანული შიშკარაძე
- მარიამ მარტოშვილი
- ნაზი თარგამაძე
- ლია კაპანაძე
(პასუხისმგებელი მდივანი)
- ნანა მგელაძე
- ვინარა ტყეშელაშვილი
(მხატვრული რედაქტორი)
- ირმა ჩოგინაშვილი
- ნინო ჯანაშიაშვილი
- მთერ ჯანაშია

ბეჭდვითი ნანული მგელაძე

გარეგანი პირადი მართვა — მს-
ხიოზი მარი ჯანაშია; დამით ნაკ-
ბაშვილის ფოტო. მართვა — ან-
რას ზაქარიაშვილი.

დამამუშავებელი — შინაგარე, „საქარ-
თველოს ქალის“ რედაქტორი და შ-
რედაქტორის სამსახურში
„საქართველო“.

შინაგარე მართვის 1988 წლიდან

საქართველოს შინაგარე-გარეგანი
მართვის სამსახურში „საქართველო“.
მ. კოსტაშვილი, მ. 16.

„Sakartvelos Kali“
a Magazine for Woman of the
Republic of Georgia
Georgian Woman

ღმერთა დაღობა!

ქუჩაში „საქართველოს ქალს“ გულთადად ეულო-
ცავთ სიუბილეო თარიღს — დაარსებიდან 75 წლის-
თავეს.

ქართველი ქალი ყოველთვის იყო სიმბოლო სიწმინ-
დისა, ერთგულებისა, გონიერებისა, თავდადებისა, ოჯა-
ხური სიწმინდისა. სწორედ ამ თვისებებს წარმოაჩენდა
წლების მანძილზე ეს ქუჩა და თავისი დიდი წვლი-
ლი შექმნიდა ქართული მეოცის, ქართული კულტურის
შემდგომი განვითარებისა და ამაღლების საქმეში.

დღეს, როდესაც ჩვენ ვდგავართ სულიერი, ზნეობ-
რივ-მორალური თუ ეკონომიური მრავალი პრობლემის
წინაშე, ვიმედოვნებ, ეს ქუჩა კვლავაც მტკიცედ
დაიცავს ჩვენს ეროვნულ ზეობას და სიწმინდეს, ჩვენს
ტრადიციებსა და სარწმუნოებას.

ღმერთა დაღობის ქუჩაში „საქართველოს ქალი“,
მისი თანამშრომლები, გამომცემელი და მკითხველი.

ღმრთა პატივისცემით,
ილია II,

სრულიად საქართველოს
პატრიარქი

ქრნალ „საქართველოს ქალის“ კედექსიას!

ქპირფასო მეგობრებო,

სულითა და გულით მოგესალმებით თქვენი შურნალის,

საქართველოში ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული და

ავტორიტეტული გამოცემის 75 წლის იუბილეისთან დაკავ-

შირებით. გულწრფელ სიხარულს გვპირის იმის დანახვა,

რომ „საქართველოს ქალი“ კვლავ თავისი ტრადიციების

ერთგული რჩება, ანუ, გრავალი სიძნელისა და გზიკვების

მიუხედავად, არ ღალატობს შურნალისტიკის მაღალი სტან-

დარტების მოთხოვნილებებს, გამოირჩევა პროფესიონალი-

ზიითა და ობიექტურობით.

ათეული წლების განმავლობაში თქვენი შურნალის ფურ-

ცლაზე პისანომა ჩვენი ცხოვრების ყველაზე ფაქიზი

მხარე — ქალი და საზოგადოებრივი საქმიანობა, ქალი და

ოჯახი. თქვენი გულისხმიერება ყოველთვის იზიდავდა

გაითხელებს, ამიტომაც არასოდეს გაქლდათ თავიანის-

მცემელი და დამფასებელი.

გისურვებთ, ერთგული გაითხელო არც მოგვალში მოგ-

კლავოდეთ და, რაც მთავარია, „საქართველოს ქალი“ სე-

ქართველოს ყველა ქალისათვის ყოველთვის უსაშვარლესი

შურნალი იყოს.

პატივისცემით, ედუარდ შავარდნაძე

მეგავარე იუბილეზე!

ჩემო კარგებო, გილოცავთ ჩვენი ქურნალის 75 წლის-
თავს. ჩვენი-მეტი ვამბობ, და ამის სრული უფლება
მაქვს, რამეთუ ახალგაზრდობის უმწვენიერესი 23 წელი
თქვენთან ერთად გავატარე. მართალია, ნაწილი „ძველე-
ბისა“ წავიდნენ და ახალნი გვეწვივნენ, მაგრამ ძირითა-
დი კოპორტა ადგილზეა! „საქართველოს ქალმა“ იმდენ
რამეს გაუძლო, თითქმის დახურვის პირას მისული კვლავ
მოსულიერდა და ახლა მკითხველს მშვენიერ ნომრებს
სთავაზობს.

გუშინდელივით მასსოვს, წინა ორი საიუბილეო თარი-
ღი როგორი აჟიოტაჟით აღვნიშნეთ! დამეთანხმებით, მე
განსაკუთრებით „ვაქტიურობდი“ — სასაჩუქრო ბუკლე-
ტებს ვაღვენდი, ჩაგვირავებდი, ვშფოთავდი... ახლა ისე
კარგად მახსენდება ყოველივე!

ჩვენი ქურნალი მუდამ დიდი პოპულარობით სარგებ-
ლობდა, ტირაჟის პიკმა 170 ათას ეგზემპლარს მიაღწია.
ბედნიერი ვიყავით! მერე „მრუდი“ დაბლა დაეშვა და
ქურნალი ლამის დახურვის პირას აღმოჩნდა.

როგორ მიხარია, რომ ისევ აღმავლობის წლები გვი-

დგება, თუ ცოტას მოვინდომებთ, „მრუდი“ ისევ მაღლა
დაიწყვებს ასვლას.

დღეს ქურნალისტებს, რომ იტყვიან, ოქროს ხანა და-
უღდათ ოღონდ კარგად თქვი, მართალი თქვი, გული და
სული ჩააყოლე სათქმელს და შედეგი არ დაახანებს.

მჯერა, ისინი, ვინც ქურნალისტების დისკრედიტაციას
ეწევიან, მალე გაქრებიან პოზიზონტიდან:

ჩემო ძველო და ახლო მეგობრებო, კიდევ რა უნდა
გისურვოთ:

რაღა თქმა უნდა, მშვიდობა, გამთლიანებული საქარ-
თველო, დამშვიდებული და აღზევებული ხალხი, რომე-
ლიც სამუდამოდ მოიშორებს მიმდინარე კატაკლიზმების
თანამდევ სენს — ჯორს, ტყუილს, ცილისწამებას, გაქი-
ლიყებისა და ლანძღვის სურვილს.

მომავალ იუბილემდე, ძვირფასებო! დანარჩენს მერე
მოგახსენებთ...

სიყვარულით, კრძალვით, პატივისცემით, თქვენი

ნანული ცაგარეიშვილი-შვხარაძე

შვილიშვილებსაც ისე უყვარდეთ, როგორც მათ ბებებს

ეურნალ „საქართველოს ქალის“ თანამშრომლებსა და ყველა მკითხველს გულითადად გულოცავ შესანიშნავ იუბილეს.

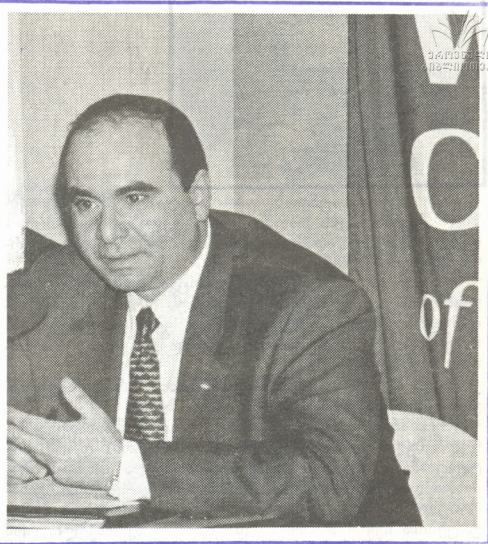
75 წელი თქვენს ფურცლებზე აისახებოდა საქართველოს მანდილოსნების პრობლემები, სიხარული, სატყვივარი.

დაე, ეს გამოცემა ჩვენი შვილებისთვისაც ისეთივე საინტერესო ყოფილიყო, როგორც ეს ჩვენი ბებების თაობისათვის იყო.

გისურვებთ სიმხნევებს, სიხარულს და, რა თქმა უნდა, მაღალ ტირაჟებს.

საუკეთესო სურვილებით

ზურაბ შვანიძე

ძვირფასო ქალბო. არ მოგვიღიპით...

არ მოგვიღიპით და გეტყვით — თქვენც ძალიან მიყვარხართ და თქვენი „სახელობის“ ეურნალიც!

სხვათა შორის, „საქართველოს ქალის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული ყოველი მომხილავი არსების მიმართ, მეც არაერთხელ გამჩენია სურვილი გალაკტიონივით რომ მეკითხა:

„ვინ არის ეს ქალი ასეთი ცისფერი!“

ძვირფასო ქალბო!

ბარემ იმაშიც გამოგიტყუდებით, რომ მე ამქვეყნად არსებული ეპიტაფიებიდან ყველაზე მეტად ჭყვიშელი გენიოსის ბედნიერად მიგნებული ეპიტაფია მომწონს! —

„მის ცხოვრებაში შეიჭრა ქალი!“

ქალისთვის სიცოცხლე ღირს, ქალისთვის სიკვდილიც ღირს!..

ძვირფასო ქალბო!

რაკი თქვენსავე ძვირფასმა გალაკტიონმა ისიც აღმოაჩინა, რომ:

„არის ამქვეყნად სიკვდილი ქალით!“

მე არც ისე სუფელი ვახლავართ, თავი რომელიმე სხვა ავადმყოფობას მოგაყვლევინო!

კი, ბატონო, იყოს „ამქვეყნად სიკვდილი ქალით!“ — მერედა, „პროსტატიტ“ სიკვდილს ვაცილებით ეს არ სლობია?!

თქვენს 75 წლის ეურნალს გაუმარჯოს, ძვირფასო ქალბო!

მარადიული სიყვარულით : თამაზ წიგწიშვიძე

საქართველოს
მკითხველი
ბიბლიოთეკა

„ქალის“

გაზეთი
საქართველო

საიუბილეო წარიღი

დრო თავის დაუნდობლობას ყველაზე ლამაზ დღეებშიც შეგვასწავნებს ხოლმე. ამის ყველაზე მზიან-ჩრდილიანი მაგალითი ადამიანისათვის დაბადების დღეა, ჟურნალისათვის — იუბილე.

მოლოდინი, ფაცი-ფუცი, მოლოცვა, ყვავილები, სიტყვები, ჭიჭიბის წვრილი (ეს უფროს დროში), მერე სათქმელი იტიშება, წამსვლელი წვა, ყვავილი ჭკნება, სახეზე ნაოჭი (თავის გასამხეხვებლად გიტყვი — სიბრძნეო) გვემატება.

ჰოდა ვრჩებით ჩვენი ფეერებთან, პროზებებთან, ყოყმანთან, საზრუნავთან: ან იქნება ხელო?

ეს რა არატრადიციული, საიუბილეო ნომრისათვის შეუფერებელი დასაწყისი გამოიყვანა. რატომ? დრომ, სიტუაციამ, მძიმე რეალობამ თუ იმოქმედა და აღარ მოინდა დამეწყო ვარდისფერგარეანის სიტყვებით, განათებული სცენით, ყვავილწუნულებით, არ მომინდა მომეტყუებინა ჩვენი მომთმენი და კეთილი მკითხველი, რომ ჟურნალი „საქართველოს ქალი“ თავის 75-ე წლისთავს გაფურჩქნეული და აყვავებული ზეგნდა ვერ ვიკადრებ. ჟურნალი, რომლის ტირაჟი დრო იყო, 170 ათას ეგზემპლარს აღწევდა, ყოველ თვე ხელისმომწერი შეუფერხებლად მისდილიდა, დღეს ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობის გამო, თანამშრომელთა ენთუზიაზმის მიუხედავად 800-900 ეგზემპლარად ისტამბება, ისიც ორ თვეში ერთხელ მწირი მავ-თეთრი ილუსტრაციებით. თუმცა დიდი უმადლობა იქნებოდა აქვე არ მეთქვა, რომ შეიძლებოდა ესეც არ ყოფილიყო და საქართველოს ქალთა საყვარელ და ტრადიციულ ჟურნალს არსებობა შეეწყვიტა, რომ არა საქართველოს პრეზიდენტის ბატონი ივლიერა შეგარდნაძის გასაოცარი გულისხმობა, რაც მან გამოიჩინა ჩვენივე მძიმე სიტუაციაში, რომ არა ფინანსთა მინისტრის ბატონ მიხეილ ჭკუასელის მამულისეობა და ბოლოს, ჩვენი საინსტრუქტორი, ჟურნალის სახელმწიფოს ადამიანის რეპროდუქციის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტისა (დირექტორი ბატონი არჩილ ხომა-სურბიძე) და პროგრამა რეპროდუქტიულობის განვითა-

რება საქართველოში“ მხარში დგომა და მატერიალური დახმარება.

ამისათვის ათასი მადლობა მათ!

მაგრამ ეს დახმარება დროებითი ღონისძიება და მომავალი წლიდან ცალკე გაურკვევლობის წინაშე ვდგავართ.

პრესის გაერცელების სამსახური ჟურნალის გაერცელებაში მისი ღირებულების თითქმის ნახევარს ითხოვს, ამიტომ ჩვენი იძულებული ვართ საკუთარი ძალებით, ქალთა სამტეხების, ჩვენი ავტორებისა და გულშემატკივრების დახმარებით გავაგრძელოთ ჟურნალი, რაც სიმძლევებთან არის დაკავშირებული.

არადა, მკითხველს უნდა ჟურნალი. მან იცის, რომ ჩვენი ჟურნალის ფურცლებზე არ იქნება შავი ჭირივით მოდებული პორნოგრაფია, პოლიტიკური აყალ-მყალბი, ლანძვლა-ვინება, ზასაფრება და მოსყიდული ავტორები, ცილისწამება და ჩუხარცხუფა, რითაც საგას მრავალი და მრავალი გამოცემის ფურცლები და რამაც ისე მოიკიდა ფეხი, რომ ბევრს ვახვით ვაგუთად არ მაიჩნია, სადაც ორი-სამი ღირსეული ადამიანი და მოღვაწე თავით ფეხამდე ლაფში არ იქნება მოსვრილი.

ჩვენი სხვა მზიანი გვეგვს. დამეთანხმებით, რომ საერთო გაკერებაში ქალის ტვირთი ორმაგად დამძიმდა. მის მხრებზე გადადის ქვეყნის გასაჭირი, რომელიც ოჯახის გასაჭირში წყლის წვეთებით აისახება და ქალის სიღრმედ სწორედ ის არის, რომ ის მაინც ქალად რჩება. მის სულიერი საზრდოს მოთხოვნილება არ გაკჭრბობია.

ჩვენი ჟურნალი ცდილობს ეს სულიერი საზრდო არ მოაყოლოს ქალს, გაამხვიოს, დაამწვიოს იგი, გაიზიაროს მისი განცდა და ამით ტვირთი შეუმსუბუქოს. ვართულებულ ყოფაში ჩაყვნილთ სჭირდება რჩევა, სპეციალისტთა კონსულტაციები იმის თაობაზე, როგორ დასძლიონ სტრესი, სულიერი დეპრესია, როგორ მოაწესრიგონ ოჯახური უთანხმოებანი, როგორ გაუძღვდნ სოციალურ მეტრეზიებს, როგორ მოუპოვონ თავს, როგორ გადალახონ სიმძლეები ბავშვის აღზრდაში, როგორ შეინა-

კატრიდი იყტის!

ჩვენი ჟურნალისტებს, წესად არა გვაქვს საკუთარ თავზე ლაპარაკი, მით უფრო საკუთარი ფოტოსურათების ბედაც. ამის უფლებას განსაკუთრებულ შემთხვევაში თუ მივცემთ თავს.

ახტე „განსაკუთრებულ შემთხვევად“ მივიჩნიეთ ჩვენი ჟურნალის 75 წლის იუბილე, რომელიც წელდება სრულდება.

75 წლითა ინტერვალებით, სახეცვლილებებით, სახელწოდების ცვლილებებით, მაგრამ მაინც გამოდის ჩვენი ქალების საყვარელი ჟურნალი „საქართველოს ქალი“.

ჩამდინებ წლის წინ რადიკალურ გადაწყვეტით: კარგა ხანია ჟურნალს ეს სახელი ჰქვია, კაცმა რომ ჰქვას. არც მთლად უნაკლო, იქნებ მოგებულა კიდევ მკითხველს, მიდი, ჭაბუღი შევუცალოთ.

ვითათბირეთ, ვიხსენიოთ და შევხსენიოთ ცოტა ნოსტალგიურ, ცოტა გულისხამაწყებულ, ტრადიციულ და ლამაზ სიტყვაზე — მანდილი. გასაგებია, რაჟ ამით გავინდოდა ქართული ქალის, დედის ჩაქმინების, სულის სიშალდის, ქართული პატიოსნების ნიუანსი ერთ მოკლე სიტყვაში მოგვეცა.

მოგვხსენებთ, ორი ერთნაირი აზრის მქონე კაცს საქართველოში იშვიათად წააწყვეყნა. ზოგმა მოგვინა, ზოგმა დაგვინა, ზოგმა დაგვტყდა, რას ტრადიციულ მოგონებებს სახელწოდებას, რით იყო ცდილი „საქართველოს ქალი“. ჩვენი ისე ვართ შეჩვეულნი ამ სახელს, რომ ახლოს შეგვება ძალიან გავგვირდებოდა.

დავუბრუნეთ ჟურნალს თავისი ძველი, ჩვეული სახელწოდება და 75 წლისთავს ისეც „საქართველოს ქალი“ ვეძიებთ.

აი, ის ადამიანები, რომლებიც კმინან ჟურნალს.

სურათზე სხედან — მარცხნიდან მარჯვნივ: მანანა ზარიძე, ეთერ ჯანაიძე, ნარგიზა მეგობაძე, ცინია ტრეშაძე, დია კაკაბაძე; დეპუტატი: მანანა იმესაშვილი, შარინე ნაკაძე, ირმა ჩოქოყაშვილი, ნანელი ბუკია, ნაზი თარგამაძე.

ფოტო გადაიღო ჩვენმა საკუთარმა ფოტოკურსანოდენტმა დავით იაკობაშვილმა.

ახე, ჩვენი ძვირფასო მკითხველებო, შეიძლება ითქვას, ახლა რაღადაც ვიცნობთ ერთმანეთს.

კეთილად იყოს ეს ნაცნობობა.

პარასაოუზილოო ზანსავლით

ჩაუნონ ჯანმრთელობა, როგორ იპოვონ ფსიქოლოგიური საყრდენი ცხოვრებაში.

რამდენი ცოდნა და გამოცდილება სჭირდებათ ახალ-დაქორწინებულთ, რომ ესოდენ რთულ სიტუაციაში შეინარჩუნონ ურთიერთსიყვარული და პატივისცემა, რათა მათმა გეგმა, რომელიც ენ-ესაა შეცურდა ამბოქრებულ ზღვაში, მოხერხებულად აუაროს გვერდი მრავალრიცხოვან, ვერაგ წყალქვეშა რიგებს, კლდოვან ნაპირებს, ქარიშხლებს და მშვენიერებით მიაღწიონ აღთქმულ ნაპირამდე.

რამდენი უნდა იცოდეს ახალგაზრდა დედამ, რომ რთულ სიტუაციაში არ დაიბნეს. სწორი და კვალიდებული დახმარება აღმოუჩინოს თავის პატარას, თუ ექიმის მიყვანის საშუალება არ არის.

რა ძვირფასი და მყიდველი ოჯახური სიმკუდროვე! რამდენი ცოდნა და სულიერი ენერგიის ამოქმედება სჭირდება მის შენარჩუნებას, პატივისცემას, ურთიერთმიტევების, უნარის გამომუშავებას.

ყოველივე ამაზე ზღვა ლიტერატურა არსებობს, მაგრამ გულზე ხელი დაეიდოთ და თქვათ, სცალია დღეს დედას, ქალს ამ ლიტერატურას შეეჭიდოს?

ალბათ არა, ჰოდა ჩვენ ვცდილობთ ყოველი აუცილებელი ცოდნა მოკლედ, პოპულარული ენით მივაწოდოთ ჩვენს მკითხველს.

კიდევ: „ქალი“ არ გახლავთ პოლიტიკური ჟურნალი.

პოლიტიკით ისედაც ზედმეტად გაჯერებულ საზოგადოებაში ქალს სულის მოთქმა სჭირდება, თავისი ქალური საქმე და საზრუნავი თავზე საყრდელად ქვს.

ჩვენ გვგამაყვება საქართველოს პრეზიდენტის ბ-ნ ელუარდ შევარდნაძის შეფასება ჟურნალის 70 წლის იუბილეზე რომ გამოგვიგზავნა:

„ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციას კარგად აქვს შეგნებული, რომ მოვალეა ტვირთის სიმძიმე შეუმსუბუქოს ქალებს, ოჯახს, დამლით იაფფასიანი პოპულაციის, პოლიტიკით კეკლუცობის ცდუნება, რაც მასო-

ბრივი ინფორმაციის მრავალი ორგანოსათვის მოდარეცა, აყვით თავისი უშუალო კეთილშობილი საქმე და სანამ ამას ესოდენ ტაქტით, გემოვნებით და პროფესიონალიზმით თანამედროვე სტანდარტების დონეზე აყვებენ, დარწმუნებული ვარ, მკითხველის სიყვარული და აღიარება არ მოაკლდება“.

ეს მაღალი შეფასება ჩვენ სიხარულით მივიღეთ, მაგრამ ილუზია, რომ ყველაფერი უმაღლეს დონეზეა, ცხადია, არ გავგაჩნია.

ჩვენზე უკეთ ვინ იცის, რომ ვალში ვართ ჩვენი სათნო და მშვენიერი მკითხველის წინაშე, ერთმეორე ხშირად პურის ფულს აკლებს ერთ ლარს და ჟურნალი — სულიერი საზრდო მიავსს ოჯახში.

მაგრამ, თუმცა მინორით დავიწყეთ, მოდით მაჟორით დავამთავროთ, ანუ ერთად ვიოცნებოთ იმ დროზე, როცა იქნება იმის საშუალება ფერადი ილუსტრაციებით მდიდრულად მორთულ-მოკაზმული „საქართველოს ქალი“ ძვირფას ქაოლდზე დაიბეჭდება და მკითხველს თვალის ზეიმაღ იქცევა. სანამ ამის სახსრები არ გავაჩნია, თავი ვინუგეშოთ ეგზიუპერის ბრძნული სიტყვებით: მთავარს თვალით ვერ დაინახავ, მთავარი გულით უნდა დაინახო.

ჩვენი გულის ნაწილს კი შავ-თეთრ ჟურნალშიც იპოვის და იცნობს კარგი გული.

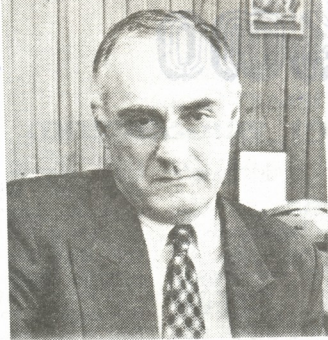
ახლა ისლა დამრჩენია ჟურნალის დაბადების 75-ე წლისთავი მიველოცოთ თვით ჟურნალს, მის რედკოლეგიას, რედაქციას, ჟურნალისტებს, ავტორებს, გამავრცელებლებს, კეთილშობილურეებს, ყველას, ვისაც თუნდაც ერთხელ გადაუფურცლავს ჩვენი ჟურნალი და გულთან რაიმე სიტომს მაგვარი გრძნობა გასჩენია.

თუ არათავმდაბლობაში არ ჩამომართმევთ, საკუთარ თავსაც მინდა ვუსურვო ღირსეულად მეტარების „ქალის“ ტვირთი.

ნარკიზა მგელაძე,

ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ მთავარი რედაქტორი, საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი.

ფასდაუდებელი „საქართველოს ქალის“ ღვაწლი

უპირველეს ყოვლისა, მსურს მიველოცო საქართველოში ყველაზე პოპულარულ ქალთა ჟურნალს „საქართველოს ქალს“ და მის კოლექტივს 75 წლის იუბილე, და ვუსურვო შემდგომშიც ნაყოფიერი და ქვეყნისათვის სასარგებლო მოღვაწეობა.

ჟურნალი „საქართველოს ქალი“ თავის ფურცლებზე ყოველთვის აშუქებდა ქალებისათვის საინტერესო და საჭირობო საკითხებს. მაგრამ მე განსაკუთრებით მინდა აღვნიშნო ამ ჟურნალის მეტად მნიშვნელოვანი ღვაწლი მედიცინასთან დაკავშირებული პრობლემების წარმოჩენაში. დღეს ყველასათვის ნათელია, რომ დაავადებების თავიდან აცილება, დროული დიაგნოსტიკა და სწორი მკურნალობა მალაქვალფიციურ პროფილურ დაწესებულებებში არის ერის ჯანმრთელობის გაუმჯობესების საწინდარი და სწორედ ამ საქმეში მოსახლეობის სამედიცინო განათლების სფეროში ფასდაუდებელია ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ ღვაწლი.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ჟურნალისა და ი. ჟორდანიას სახ. ადამიანის რეპროდუქციის ს/კ ინსტიტუტის ურთიერთთანამშრომლობა წლების განმავლობაში, რომელიც მეტად ინტენსიური გახდა ბოლო წლებში. ჟურნალში ხშირად იბეჭდება ჩვენი ინსტიტუტის თანამშრომელთა სტატიები რეპროდუქტოლოგიის აქტუალურ საკითხებზე, რომლებიც ძირითადად ეხმარება მკითხველთა შეკითხვებსა და ინტერესებს. დღეს ძნელია გამოყო ქართველი ხალხისათვის უფრო მნიშვნელოვანი პრობლემა, ვიდრე არის უსაყოფობის მკურნალობა, ოჯახის დაგეგმვა, სქესობრივი მომწიფების პე-

რიოდისა და კლიმაქტერული დარღვევები. სწორედ ამ სფეროს მოიცავს რეპროდუქტოლოგია და სადღესოდ ჟურნალი „საქართველოს ქალი“ გვევლინება რეპროდუქტოლოგიის აქტუალურ პრობლემათა ერთერთ ყველაზე მნიშვნელოვან პოპულარიზატორად.

საიღუმლო არ არის, რომ ამჟამად ნათელმხილველებისა და ექიმბავების საეჭვო საქმიანობის ფონზე, მოსახლეობის სწორი ორიენტაცია მედიცინის თანამედროვე ეფექტურ შესაძლებლობებზე მეტად მნიშვნელოვანი და საჭიროა.

მინდა გავუსვა ხაზი იმ ფაქტს, რომ ჟურნალის ფურცლებზე ყოველთვის დიდი ყურადღება ეთმობა ქალის ორგანიზმისათვის საზიანო ოპერაციის — ხელოვნური აბორტის მავნეობასა და მისი თავიდან აცილების აუცილებლობას, ოჯახის დაგეგმვას თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით და რეპროდუქტოლოგიის განვითარების როლს საქართველოში მისი მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესების მიზნით.

ვუსურვებ „საქართველოს ქალს“ და მის კოლექტივს ნაყოფიერ მუშაობას, შემოქმედებით წარმატებებს და ვიმედოვნებ, რომ იგი ყოველთვის იქნება ქართველ მანდილოსანთათვის საყვარელი, საჭირო და პოპულარული ჟურნალი.

არჩილ ხომასურიძე,

ი. ჟორდანიას სახ. ადამიანის რეპროდუქციის ს/კ ინსტიტუტის დირექტორი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

„საქართველოს ქალი“ —

წლები, პარსონალიზმი

● 1928 წლის სექტემბერში გამოვიდა საქართველოს ქალთა პირველი ჟურნალი „ჩვენი გზა“, შემდგომში — „მშრომელი ქალი“.

● 1939 წელს „მშრომელი ქალის“ გამოცემა დროებით შეწყდა.

● 1928-1939 წლებში ქალთა ჟურნალს სხვადასხვა დროს რედაქტორობდნენ: თამარ ადამიძე, ვარო ჭაფარიძე, მარიამ ორახელაშვილი, ფეოდოსია გეგეშიძე, სონია თალაკვაძე, ნინო ჩარკვიანი, ოლია ნადირაშვილი.

● 1957 წელს აღდგა ქალთა ჟურნალი „საბჭოთა ქალის“ სახელწოდებით, შემდეგში მას ეს სახელწოდება შეიცვალა და „საქართველოს ქალი“ ეწოდა.

● 1957 წლიდან 1965 წლამდე ქალთა ჟურნალს რედაქტორობდა თეო აბაშმაძე.

● 1965 წლიდან 1992 წლამდე მარიკა ბარათაშვილი.

● 1992 წლიდან დღემდე — ნარგიზა მგელაძე.

ასაკის მიუხედავად

ჩემს და არა მარტო ჩემს, ყოველი ქალის საყვარელ ჟურნალს 75 წელი შესრულებია.

თითქოს ახლახან იყო ჟურნალის გამოცემა რომ შეწყდა და მის აღდგენაზე რომ ვზრუნავდით. მეამყებო, რომ მის აღდგენაში მეც მიმიძღვის წვლილი. ეს იყო 1957 წელი. მე პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ვიყავი და ჩემი პირველი გამგზავრება მოსკოვში,

თვალს, გულს და

მონებას ახარებდეს

პირველ რიგში დიდი სიხარულით მინდა მივულოცო ჟურნალ „საქართველოს ქალს“ სახელოვანი იუბილე. შესაძლოა, ეს გაცვეთილი ფრაზაც იყოს, მაგრამ თქვენს ჟურნალს ნამდვილად ეკუთვნის, რადგან დიდ როლს თამაშობს საქმეს აკეთებს.

დედისა და ბავშვის განმრთელობის დაცვას ჩვენში მრავალი ქომაგი ჰყავს, მაგრამ აქ განსაკუთრებული როლი ავსირია პრესას საზოგადოებრივ და თქვენს ჟურნალს კერძოდ, რასაც იგი ღირსეულად, მაღალ პროფესიულ დონეზე ასრულებს.

რას ვისურვებდი სამომავლოდ? განსაკუთრებულ ყურადღება კვლავაც ცხოვრების ჩანსალი წესის დანერგვისათვის დაგეთმეთ, რადგანაც თქვენი ჟურნალი ოდითგანვე ქართველი ქალის კვლამოძიების მთავარყვანი იყო და თავის ფურცლებზე არასოდეს დაუბეჭდავს უზამსობა, არ უცდია ქართული ტრადიციებისათვის, ქართული ოჯახისა და ქართველი ქალისათვის მიუღებელი სიტუაციების პროპაგანდა, ანუ ის, რასაც დღეს ჩვენს პრესასა და ტელევიზიაში სქესის თავისუფლებისა უწოდებენ. თუმცაღა არც მწვევე ყოფითი, მორალურ-ზნეობრივი პრობლემებისთვის ავივლიათ გვერდი. გულთან ახლო მიგიტანიათ მრავალი ოჯახის, ქალის, დედის გასაჭირი.

ჟურნალის აღდგენასთან იყო დაკავშირებული. მაშინ საკავშირო ორგანოების ნებართვის გარეშე ვაზრუნოდა ჟურნალის გამოცემა შეეძლებოდა იყო. ჩვენი დასაბუთებული თხოვნა გაითვალისწინეს და ჟურნალის გამოცემა განახლდა, მისი პირველი რედაქტორიც ცნობილი საზოგადო მოღვაწე ქალბატონი თეო აბაშაძე იყო. ქალის პრობლემები, მისი გაჭირვება თუ სიხარული, ზამთრის ღრუბული ახალგაზრდობის აღზრდა — აი საკითხები, რომელთაც წითელ ზოლად გასდევდა ჟურნალს. შემდგომ ეს ტრადიცია გაგრძელდა ცნობილმა პოეტმა და დრამატურგმა ქალბატონმა მარიკა ბარათაშვილმა, ზოლოდღეს ჟურნალს რედაქტორობს ღირსების ორდენის კავალერი, აღიარებული ჟურნალისტი, ქალბატონი ნარგიზა მგელიძე, შესანიშნავ ჟურნალისტი ქალთა გუნდთან ერთად.

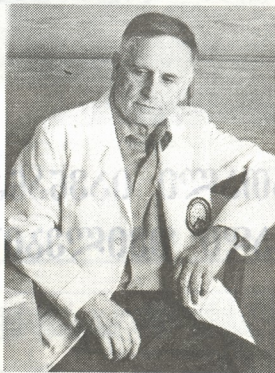
მინდა გულთადად მივულოცო ჟურნალის სარედაქტორო კოლექტივს ეს 75 წლისთავი და ამ ასაკის მიუხედავად გიხურვით, ყოველთვის ყოფილიყავით ჩვენი მანდილოსნების განუყრელი მეგობრები, მათი სიხარულისა თუ მწუხარების გამზიარებელი, ქვეყნის გაჭირვების, მისი ტკივილისა და გამარჯვებების თანამონაწილე, ჩვენი შვილების და შვილითაშვილების სულიერი აღზრდის ხელისშემწეობანი.

მინდა, კიდევ მრავალი იუბილე აღვნიშნოთ უფრო ბედნიერ და გამარჯვებულ საქართველოში.

დიდი სიყვარულითა და მიკრძალუბით

ზინაიდა კვაჭაძე

საქართველოს ქალთა სახელოს თავის მოადგილე.

ჩემი სურვილია, ჟურნალმა კვლავ გააგრძელოს თავისი სახელოვანი ტრადიციები და ძველებურად დიდი დროული დაუთმოს კვლამოსილობის, ქართული ოჯახისა და პარტიისანი ქართველი ქალის სახელის პროპაგანდას, რომ თქვენი ყოველი ახალი ნომერი თავის, გულის და გონების კეთილად ახარებდეს.

პატივისცემით პალიკო კინტარია,

პროფესორი, აკად. კ. ჩაჩავას ხაზ. პერიენტალური მედიცინისა და მეანობა გინეკოლოგიის ს/კ ინსტიტუტის დირექტორი, თბილისის სამედიცინო აკადემიის მეანობა-გინეკოლოგიის კათედრის გამგე, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, სახელმწიფო პრემიის დიდურება, ამერიკის მეან-გინეკოლოგთა საზოგადოების წევრი.

მართალი იაზნანა მარადი უზილუბისათვის

უღრმესი პატივისცემითა და სიყვარულით გილოცავთ განუღებელ გზასა და 75-ე წლისთავს თქვენი ერთ-ერთი მკითხველი და ერთ-ერთი აუტორი.

თქვენთან ერთად, რაღა თქმა უნდა, ყოველ ქართველ ქალს მივმართავ; ძალზე ძნელია თქვენ — ყველასათვის სამადლობელის თქმა, იმდენად დიდია თქვენი, ქართველი ქალის დამსახურება ღვთის, ღვთისმშობლისა და ერის წინაშე, და სხვა — უკეთესს რაღას მოვიშველიებ, თუ არა ჩვენს სათაყვანებელ ხალხურ პოეზიას, რომელთანაც შედარება „მარგალიტი“ უსუსურად ექნება.

ყოველთვის, მუდამ, ჩვენი ერისთვის საყოველთაოდ სასურველი „ქართველი ქალი“ გერქვათ, გინდ ერთი ვითომც უბრალო სოფლელი გლეხიკაცისა ბრძანებულებით და გინდაც თვით ასე ამადლებული მეფე თამარი, რადგან ყველანი — ერსა ზრდიდით, და, თქვენით აღფრთოვანებულებს, როგორმე რომ გამოეგებათ თქვენდამი სიყვარული, ვედილობდით, ამას, და პირველ რიგში, ალბათ თქვენს გამო ამოთქმულა ჩვენი პოეზიის თავი და თავი ლექსი:

ლექსო, ამოტქომ, თხრო,
თორო ეგება კვდებოდე,
და შენ კი, ჩემად სახსოვრად,
სააქოსა რჩებოდე,
შემოგცქეროდით, ლექსთა სათქმელად; და მაგრამ მაინც რამდენჯერადი და როგორი აღარ ბრძანდებოდით, ჩამოთვალეთ? —

გასაკვირველი:
მოხვეის ქალი თინაო,
რა ღმერთმა გაუჩინაო,
როგორი მორიდებული, წყნარი
თებრონე მიდის წყალზედა, კოკა უდგია მზარზედა,
კონტა გოგო, გენაცვალე, ზევ-ზევ თებრონეო,
და ის გადარეულიც, რომელმაცა რომ ქორწინებისასაც კი

არ მაიშალა მაიკომ
შავი თვალების ბრიალი
და ჩხუბის მოთავე გახდა; და ისიც მერე რა რომ, თვითდარწმუნებული ახბეჭური პატარძლებიც გრევიით, ოჯახის დაქვევით გამაყვებულები, და სამაგიეროდ როგორი თვითრბიტყული „მე, რეგვენმა პატარძალმა“ — ც, გვყავს,

მაგრამ რად გვინდა გამოწკაცისები, ძირითადებზე უნდა მოვახსენოთ; თან, ეს მხოლოდ ჩვენ კი არა, თვითონ ხალხური ლექსი როგორი სხვაგვარად შეგზნებოდა, თუკი ისე საღალობოდ, როგორიცაა ნეტავი გოგო მე და შენ ერთადაც დაგვაწვინაო, დაგვხურა ჩემი ნაბადი მაღლით დღეშეა წვიმაო,

და
შენი ქება შემომესმა,
შენი კარგი თავისა,
გაივლი და გამოივლი
შუქი გაღვა მთვარისა,
თუმც, როგორღაც გაგწვალდებოდათ და, ნაწნავ-შუბლ-ლოყებისა და ტუნ-კბილთა უზომო ქების შემდეგ? — კბილბეს შიგნით... ენა არის ჩემი გულის დარღისა,

და, გვადარდინებდით, რადგან, ლექსით თქმა ერთია, მაგრამ შთაბრუნებელი? სწორედ ასეთი, უნდა, — სად მოიცალა ი ღმერთმა შენი თვალ-წარბის წერათა,

ან:

აღვის ტანი, ლერწმის მკლავი,
ზიდ სურათი თითი გაქო,
და სულაც არ იყო გადაჭარბება, რომ დაიძაღლება ზოზობი
შენი თვალ-წარბის ჩრდილშია,
და, როგორი ამადლებული — ქალად ქალი ზარ ქალადი ჯერ კალამ მოუსობელი,
უზგი მიწა ზარ, საწაგად ჯერ საწინის-მოუღებელი,
და რა გასაკვირია, შეგვარებულები ვყოფილიყავით იქამდე, რომ

არ მოგეშვები, გენაკა,
სანამ არ მომელავი, სანამდე, იქ შინი ფირუზის დანა
გულში რომ დამქარა ჭარამდე, და მაგრამაც თუ მაინც სხვაზე გათხოვდებოდა, აბა რა გასაკვირია რომ, გაბრაზებულზე — ქალუ, შენ რი ქმარი გვაგმე ხსისა გათლი ისთასა,

როგორ ახლობლებო და, მიუწვდენლობოც, როგორ: ზღვის გაღმა... დიდ ველია, ია ღვას, ვარდი ჰყვინია, კოშკი ღვას მარმარილოსი, წვერი ცას მოუბჯენია, კოშკში კი, როგორღაც დაბურული სილამაზით მიუწვდენელია, —

შევა ზის ქალი ლამაზი, თავის თმისაგან ბნელია, საოცნებო, ეს, — თქვენი, მაგრამ თავი და თავი, დედა ბრძანდებოდი, რომელთა დაღუპულ მხრებსაც კი, რომ არ გაუძლოთ, ტვირთი არ იყო ქვეყნად ისეთი... გარდა შვილისა:

მე დედის გულში ვიქნები ძილსაც ვერ დაიძინებსა, ვენაცვლე მუშე გამზრდელსა გულშით ვე დამიტვირებსა;

და, შვილებიდან აუნაზღაურებელი სიყვარულის გამო, როგორი მონანიებით, გვითქვამს: დედის ეფუკარავით შვილები, დედა არ გვიყვარს შვილებსა, და მიტომ წუთისოფელი სულ მუდამ გვატოვებდესა,

და როგორი წინაგრძნობა დედის, რომელსაც წუხან-დედ სიზმარს შეშტრთალი ეუბნება შვილი:

აღვის ხე რომ წამოიქცა, ნეტავ, დედაც, რაო,

და, როგორი... გაშწარება აქ მაან დაბალი სიტყვაა, — შვილი, შენი ტანი არის ვაჰ, შენს დედასაო,

და, ყველაზე მეტად ვაჟად შეკითხვა, — ენოში რომ ძროხა ზაგვის, ნეტავ, დედაც, რაო,

და, გულში მკილწარტყმული შვილი, დედაშენი არის ვაჰ, შენს დედასაო!

და, მაინც, ცხრავ ვაჟიშვილს, ჰყავდათ მაშინ ამდენ-ნიც, —

სამშობლოსათვის ომში უშვებდა. რა შეიძლება იყოს ქვეყნისათვის ერთადერთი ვაჟის დაღუპვისათვის, მაგრამ, ისევ და ისევ თქვენი წყალობით, ამაშიც კი გამარჯვებულია ჩვენი ზალზური პოეზია, რომლის გვარგვინიც ის ერთიც დიდდი ქმნილებაა, რომელთა-

ნაც სიტყვა „პოეზიური“ ისევ უსუსურია, როგორც ჩვენი ზალზური პოეზიისათვის აღნიშნული სიტყვა „მარცხი“ უსუსურია, ეს — „მოყვამ და ვეფხვი“-ა, რომელ მწვერვალსაც, მგონი, ერთადერთი ნაკლი ისა აქვს, რომ სათაურად „მოყვამ და ვეფხვი“ კი არა, „დედის ლექსი“, ან „ლექსი დედაზე“ უნდა ერქვას.

ხოლო სურვილით? ყოველთვის, ყველაზე მთავარს გი-სურვებთ — მუდამ გემღეროდეთ „იავ ნანა, ვარდო ნანა“, — რა უნდა იყოს აკვანზე გადახრილი დედის ფასი, რომლის ბედნიერი ჩვილსაც, —

დედა მუშეს მოუტანდა, შისცვრით გატენილსაო.

და, გინდ ბიჭი ჰყოლოდათ, გინდ გოგო, უკიდებანი მეტისმეტობით რას ადარ დაჰმღეროდნენ იმთავიანთებ ჩვილურ ზეცებს და რეებს ადარ უგონებდნენ: „მარგა-ლიტო სადაფხვადო“, „დედის ჩიქილ-მანდილო“, „თეთ-რი პურის ნაწილი“, „ჩემო ოქროს შანდალო და მოლა-ლაჟი სათელიო, ბნელ ღამეში ნათელიო“, და, თავიან-თი ჩვილით, სუყველას აბედნიერებდნენ — „ბიძის ქამარ-ხანჯალი“, „ძალოს წითელი ვაშლი“, „მამის ციხე-ქალაქი“, „ბებოს თეთრი მანდილო“, „პაპის ოქროს გუ-თანიო“, „ნათლის ია-ვარდო“, „ცხვირში სასუნებე-ლიო“, „ქვეყნის მამგონებელიო“, —

გემღეროდთ ასე და, დავგოფაროს და არ დასტაკუბ-ლიყავით ერთიმეორეს კეკლა და მართაასავით, რომელ-რომელთა შორისაც „ჩხუბი გაიმართა“ ალბათ ისევაც ერთ-ერთი ჩვენიდანა უდიდისათვის... მაგრამ, კეკებ მთლად უდიდესებიც არ ვიყავით, რადგანაც მაშინ, ეს პოეზია რომ იქმნებოდა, ჩვენი ახლა მგონი არცთუ იშვი-ათად სხვაგვარებს, რადგანაც მაშინ სამშობლოსათვის ქუდზე კაცი გვერქვა და არა მოშვლუპილთავიანი ყებ-ლები, და როგორი განსაკუთრებით გვჭირდებოდა. გვიხილი-ზართ, ნაღდი ქართველი ქალები, დღეს,

და, ასაკში რომ მებრძანდებით, საბრალო დედაბრის ყანასავით თაგუბისა და მგლების საპატრონიო კი არ გამ-ხდარიყოს თქვენი ყანა, ჩვენი ქვეყანა, არა, უერთგულესი შვილიშვილებისა და მერე იმთავისიც შვილებისთვის, ბაღიშებისათვის, ყოველთვის, მუდამ,

გემღეროდთ მართალი იავნანა ჩვენთვის, თქვენი მარა-ღი შვილებისთვისაც, გამაღლით.

გურამ დონაძის მიერ

„საქართველოს ქალს“

საუბრისო

იმედი არ მაქვს სვალის, ცხოვრება გახდა შკაცრი, მასხოვს, ქალს ერქვა ქალი, კაცს, რა თქმა უნდა, კაცი.

სამოცდათხუთმეტისა გამხდარხარ დედა-ქალი, თვალი ჩამიკარ, ღვთისაც — იქნება შემაქანო.

სიყვარულით

ჯანსუღ ჩარაქიანი

შოთა ნოზიანიძე

გაზაფხულია... ცად აჭრილა ჩიტი ურიცხვი,
მწვანე სინათლე სიხარულად გადასდის წიწვებს.
მამადავითზე ერთი ციცქნა ვარდის გულისთვის
ბუღბუღი ბუღბუღს დუღღში იწვევს.

ნათის ბავშვობის მონატრება

წითელქუდას შოში...
სევდა წიქარული...
შენც, შენც გიმეტებენ მგონი თებერვლები.
ჩემო ბუტიაჲ და ჩემო სიხარული,
ახლა დიდი ხარ და ვეღარ გეფერები.
ის დრო უზრუნველი, ედემს გადარგული,
სიზმარ-მონატრებად ბევრჯერ გადმიფრინდა.
ის დრო უზრუნველი, ედემს გადარგული,
და მე დევნილი ვარ, აღმათ სამოთხიდან.
ვეღარ დაბრუნდება ჟამი შორებელი,
მე კი სადარდელი თმაშიც გამომაშლის.

ოი, როგორ მინდა ისე მოგვეფერო,
ისე გეთამაშო, როგორც ბავშვობაში,
გით პატარა გოგოს, დღით რომ ჭირვეულობს
ძიღში მოგებად, მოგისიყვარული.

გულანშარი

ბედს მოებურდა გულგრილობა, გულანშარობა —
სიყვარულის წიგნი მომდის გულანშარიდან.
სასთუმალთან ვიღაც ძიღში მჩურჩულდება...
ნუთუ ისეც მიწერია გამოიწერება?
მე ვარ მისი ათასერთი ღამის სიზმარი
და ფატმანში — თერთ ღრუბელში — ეღვა მძინარი.
გული, ჩიტად იქცეოდე... გულო, ჩქარობდე...
ვიცი, გზაში სიკვდილია გულანშარიმდე.
წეროების ამ ქარაუგებს თუ არ ჩამოვჩნი —
გავეყვები და დავსახლდები გულანშარიში.

ძირს გაუდგარა ავთანდილის დაჭრილ ორბივით
და ფატმანის ტუჩებს მოკვავს ნაჭრილობები...

შენ პეპელა ხარ და ნუ გაშინებს
ამ ბუნების და ქვეყნის სიჭრელე,
მე კი, იცოლე, იმ ასაკში ვარ,
როდესაც პეპლებს ვეღარ იჭერენ.

აბა, ჩიტების გიჟმაფი კრინი
და კრიმინალური ხმამაჭრიანი,
აქ თუკი შაშვიც შერეკილია,
მე როგორ ვიფო სულ მთლად ჭკვიანი.

როგორ იქნება ქართველი ვიფო,
მგოსანიც ვეფო და იმთავითვე
შენც შვეფვარო, პოლა, ჭკუიდან
ცოტათი მაინც არ გადავიფო.

სიტყვა იქნება, ბგერა თუ თიხა —
ლვითური ბნელა აჭეშმარიტებს.
წყნარი ზღვა ქვიშას და კენჭებს რიყავს,
გადარეული კი — მარგალიტებს.

რა თავში ვიხლი ჭკუას და სიბრძნეს,
ბედთან გაფურთო მინდა თამაში,
რამეთუ სიბრძნე სიკვდილის სიგრძე
ისედაც მელის ამ ქვეყანაში.

შენ ჩემო ბეღო — აღბაჯო სიტყვა,
შენზე ჯვარს ვიწერ, ვარ დანიშნული.
მე ყველაფერი გიჟური მინდა
სიყვარულიც და ლექსიც გიჟური.

ჯალათი

მაღალ ქუსლებზე მოდის შემდგარი
და წელზე უკივს მსხვილი ნაწნავი.
დამცინის ბედი ქვეყანაზედვარი,
ამ წუთას მწარე სილის გამწნავი.

მოდის ჯალათი, კუშტი, გოროზი,
გამოიხადების ეს სასწაული,
ეს ანათება ბერძნულ ქორთის
ანუ სასჯელის დღესასწაული.

სულ არაფერი იქნება თუ ვთქვი:
ამ გოგონა-მეთქი გული მატკინა,
მოდის შელის ნუკარი, პაწა ნუკარი —
ჩემო მრისხანე ვილიოტიანი.

ო, ქალიშვილო, არცეი ვინადელი
და ვერც სიკვდილი ვეღარ გადაშლის,
ეს ჩემი თავი, ბებერი თავი
თუ დგორდება თქვენს ნორჩ კალთაში.

მგონი, ერთდღერთი ზეპარტიული ჟურნალი იყო კომუნისტურ საქართველოში.

წითელი ცენზურა მარწუხს ისე ძალუმაღ არ უჭერდა (შეიძლება რაინდული მოსაზრებითაც), ბოლოსდაბოლოს, ქალების ჟურნალიაო...

ამიტომაც იყო, იქნებ, სხვა ჟურნალში რომ ვერ მოვახერხებდი ნოველის დაბეჭდვას (ძალიან გაბედულიაო), „ქალში“ მიბეჭდავდნენ.

მხვდებოდნენ რედაქციაში მშვენიერი მოლიმარი მანდილისნები. მათგან ზოგი ახლაც ემსახურება საყვარელ ჟურნალს.

სამოცდათხუთმეტი წელი აღამიანისათვის სოლიდური (მაგრამ არა სპიში) ასაკია, ხოლო ჟურნალისათვის არაფერიც არ არის.

„საქართველოს ქალისთან“ ჟურნალები არ ბერდებიან.

თუ ყურს მიუვდებდი (სადაღა მკითხველი თორემ), ამ ჟურნალიდან ახლაც ისმის ბრძენი და ლამაზი ქართველი ქალის ღალადისი იმაზე, რომ საქართველო არ უნდა გათავდეს.

რაპაზ მისვალაპა

ნოველა

რაპაზ მისვალაპა

საი ქიჭილ იქნა

აფხაზეთის ომზე ყველა თავისას კყევბა, ბატონო მწერალო, მე ჩემასს მრეიფეები, იქნებ რაქმში გამოგადებას.

ახალდაბაში ვცხოვრობდი. ვცხოვრობდი-მეთქი, წამოძვდა, ახლაც იქ არ ვცხოვრობ? სად ვცხოვრობ აბა.

აქ რომ ვართ, ისე გეყოლა მტერი.

მეწეროლმანე ვაჭრებად გვაქციეს და ახლა გვეუბნებიან „კორენიო თიბლისელები“: თქვენ ანაგვიანებთ ღელაქალაქს და უნდა აიბარგოთ აქედანო.

ამათ ჰგონიათ, ჩვენ ძალიან მოგვწონს სიცხეში, ყინვაში, მტვერში და რიარიაში ქუჩაში ღვომა ღუკმა პურის საშოვნელად.

მადლობა უნდა ვუთხრათ ძირძველ ქალაქელებს, რომ შეგვთფარეს და აგვიტანეს ეს სამი წელიწადი?

საიდან მოვიდა, პატიცემულო, ეს თვითდაჯერებული თავხედობა?

თბილისი, როგორც ვიცით ჩვენ, მთელი საქართველოს ღელაქალაქია. თბილისი ყველა ქართველის სახლია და ჩვენს სახლს შეგვფარეთ ჩვენ.

არ უნდა იცოდეს თბილისელმა, რა მწარეა ლტოლვილის ღუკმა?

არ გვეგონა, თუ ამდენი ჩარჩი ცხოვრობდა აფხაზეთში, გაგვეგონებენ ხანაზან გაუბედურებულ ხალხს.

ჩვენ იქ ჩარჩები არ ვყოფილვართ და თავმოყვარეობაც სხვაზე ნაკლები როდი გვქონდა.

ღამეარცხდით ამ სამარცხენო ომში, რა ვქნათ,

იბეჭდება მცირეოლენი შემოკლებით.

ასე მოიტანა ცხოვრებამ. მარტო ჩვენ კი არ ღამეარცხდა – აფხაზეთში მცხოვრები ქართველები, მთელი საქართველო ღამეარცხდა და მთელმა საქართველომ უნდა ზილოს სირცხვილღამეარცხების ჭკაანა.

...სოხუმი რომ დაეტა, ზმა გაერცვლდა, აქეთ აღარ წამოვლენ, ზეიადი და არბინბა შეთანხმებული არიან, ოჩამჩირეს და გაღს ზელს არ ახლებენო.

მეორე ღელსვე მოკვდა ეს იმედი. „მოდიან, მოდიანო“, ატყდა წივილი-კივილი. ოცდაშვიდი სექტემბერია. ასე საღამოს ცხრა საათი იქნება. „არიოა, არიოა, თავს უშველეთ, რუსები და აფხაზები ფედაფეხ მოგვსდევნო“. ჩამოიბრინა საგამებლოს მდივანმა ზუზუამ.

შევევრდი სახლში, სად მიდიხარ, რას წაიღებ, სამი ბაგეში მყავს, სამი ბიჭი – ზეიოა, ავთანდილი და გოჩა. უფროსი ზუთი წლისაა, უმცროსი – ორის.

ოღონდ ეს ბაგეშები გაღავარინო და დაეძებ რამეს?

წასატეხი ჭადიც არ წამოვივლიდა. ჯანდაბამდის გზა ჭქონა ვეცლაფერს, ოღონდ ეს ბაგეშები არ დამიხოცონ.

ჯერ ტყისკენ გაიქეციეთ, მაგრამ, გზას მოგვიჭრიანო, ჩამოიბრინა საგამებლოს მდივანმა ზუზუამ.

შევევილია. ბაგეშები ტირიან. მთელი სოფელი გზაზეა, ზოგიერთს ძროხა გამოუდგია, იქნებ სამეგრელოში გადასვლა მოვასწრო, დამჭირდებაო.

ღამდება. სროლის ზმა უფროდაფერო ახლოს ისმის. გაუზივდეთ, ახალდაბა ცეცხლშია გაბევეული. „დივჭვით, დივჭვით, ღორინთი ვარქეთ!“ ისმის ტირილგოვება.

კინდლი ჩავაღწიეთ, როგორც იქნა.

ბავშვთა დასასვენებელ სახლთან ორი ტანკი დგას და ჯარისკაცები ირევიან. ჯარისკაცის დანახვა არ გვინდა. ჯერ ერთი არ ვცდით, ჩვენები არიან თუ აფსუვები და, მეორეც, შეინიანიც რომ იყოს, რას გიშველის, იმას თავისი თავი უჭირს.

მივვარდით, შემოვუხვით.

— რაფა იქნება, ბიჭებო, ჩვენი საქმე? — ვეკითხებით.

— ზომ ზედავთ, როგორც არის! — სახეს ვერ გვისწორებს ავტომატის ბიჭი და ტანკზე ხტება.

— რას შვრებით, მდიდართ?

— მივდივართ, აბა, რას ვუცადოთ აქ. რუსი მოდის, ვერ უყურებ?!

— ჩვენი!!!

— გაიქცეთ, ვისაც შეგიძლიათ. გასაქცევად მოგვიქცით საქმე და, რა ვქნათ აბა!

— კი მარა, თქვენ ვინ ხართ?

— ქობალას ჯარი ვართ ჩვენ.

— მერე არ იბრძოლეთ სოხუმისათვის, ბიჭებო? მოგვჭერთ თავი?

ავტომატის, ცისფერთვალა, შავფერწიანი ბიჭი ჩვენკენ გადმოიხარა.

— აბა, რას ვაკეთებდით, შენი ჭკუით, გუშინ და გუშინწინ. მოდი აქ! — ორნი მივუახლოვდით — ჯარისკაცმა რკინის მრგვალი „ლუკი“ ასწია — ჩაიხედეთ შიშით.

ჩაიხედეთ. ელდანაკრავივით უკან დავიწიეთ. ჩექმებს რომ მოგვკარი თვალი.

— სამი ზომ აქ არის. იმ ტანკში ოთხი დაღუპული წევს. ტამიშთან ღესანტი გადმოსხეს. ქვაქვაზე დაღუღეს. ორასი კაციდან ნახევარი დაგვიჩოვეს. სოხუმში ალყაში მოაქციეს. გაიქცა ჯარის სარდლობა თავის მინისტრიან-მარშლებიანად და ჩვენ რისთვის გვეცადა იქ. კარგად ვიცოდით, რისთვისაც იყო მოგონილი ეს ომი, მაგრამ თუ მთლად ასე ვაკვირავდნენ, არ გვეცოდა.

— ლოთი სად არის?

— წაიდა ამ დილით. გზა უნდა გავასუფთავო ლტოლვილებისთვის. უბრალო ხალხი დაიღუპება, ენგურის ხილამდე თუ მოვასწრო მტერმა. ევაკუაცია გაიმცხადებოდა. კარგად იყავით, აბა, უშველით თავს, როგორც შეგიძლიათ!

— მოიცად, მოიცად! — ტანკი აგრუხუნდა, — ერთი წუთით. აქ ქალები და ბავშვებია, საით წავიყვანოთ ესენი! რომ უნდა გადასწროს ზიხდებ?!

— უნდა იჩქაროთ, თორემ დაზოკავენ ყველას!

— ეისა თქვენი სიტყვა?!

— რა ვქნათ ჩვენ? ზო მართლა, ბარგა უნდა მოვიდეს ამიღამ კინდელში. ასეა დაბირებული, თუ არ მოვატყუა! ფილმი მისაყალი ბარგა ის! დაჭრილებისთვის გამოვიძახეთ. მარა აღარ გვყავს დაჭრილები. ჩვენი დაჭრილები არცერთი აღარაა ცოცხალი. ზომ ნახეთ თქვენი თვალით. თუ მოვიდა ის წაყვანს ქალებს და ბებრებს. თქვენ საღად ხართ?

— ახალდაბიდან.

— ახალდაბა გადაწვეს მთლიანად, თვითონ აფსუვებმა გადაწვეს, თქვენმა მკობლებმა. ჯარი არ შესულა ჯერ შიგ. რანაირად შეაძულეთ ასე თავი თქვენი კარის მეზოლებს?

— სასწაულია პირდაპირ. ჩაილაპარაკა მოხუცმა ქალმა, — რაღაც დაუმართა მაკ ხალხს, თორემ ჩვენ ერთი პატარა შელაპარაკებაც არ მოგვცლიდა ერთმანეთთან. ამ ხნის ქალი ვარ და არ მახსოვს, ურთომელად ქორწილი და ქალები გამართულების ახალდაბაში.

— ა, ზომ ზედავთ, რაც გვიყვებს.

— ზომ ვითხარი, სასწაულია-მეთქი.

მატყარი ცინარა ბარმლაშ

— არაფერი არაა სასწაული. ჩვენ საწყალი გულის ხალხი ვართ. თქვენ ზომ არ გააკეთებდით, რაც მაგნებმა გააკეთეს?!

— არა, ბატონო არა. ღმერთმა დაგვიფაროს.

— ჰოდა, კიდევ ამიტომ ხართ მაგ დღეში. კარგად, აბა. მოუკადეთ ბარგას იქ „პირიჩალთან“!

ტანკები ერთმანეთის მიყოლებით გაგრუხუნდნენ. ექნებოდა ღამის თერთმეტი საათი, ბარგა რომ მოადგა ნაპირს.

უკუნეთი სიზნეღა.

ბარგას სინათლები გამორთული აქვს.

სროლა უკვე ყურისძირთან გაისმის.

— ჩქარა, ჩქარა, სადაცაა, აქ გაჩნდებიან! — ყვირის ბარგის ქიმზე შემდგარი მეზღვაური და რელს მსხვირ ბაწრის ქამანდს ესვრის.

ბაბო წყალში შედგა.

რა ყოფილა შიშ და თავის შველის ინსტიქტი, თუ რა ჯანდაბა ჰქვია.

რისი მოხუცი, რისი ქალი, რისი ბავშვი...

ერთმანეთის უკან დაწევა, მუჯღუგუნი, ხელისკერა, წივილ-კივილი...

„არბო, არბო! ქემახვარიო!“

„კბილთა-ღრჭიალი, კბილან გადაგდება, დედის გინება...“

— დაუჩქარეთ! დაუჩქარეთ, მოვლენ და ჩავიძირავენ, იცოდეთ ეს!

ბავშვებიანად კინაღამ გადავთვალეს.
შევტოპე მკერდამდე წყალში.
ორი ბავშვი აქეთ იქეთ ხელში მიჭირავს. მესამე —
უმცროსი კისერზე მაზის.
— არ იტყვი ბაბაია, ახლა მე თქვენ ამ კიბეზე შეგ-
სვამთ, აფორთხდით და იქვე დაჯექით. მე და დედიკო ამ
წუთას მოვლეთ.

ორნი რის ვაივავალაზით აფორთხდნენ.
გოჩას ტირილწყვილი იქაურობას იკლებს.
ვილაცამ ზემოდან ხელები გამოიწიწა.
სიბნელეში ვერ ვხედავ სახეზე.

— იმ ორ ბავშვს მიუსუღე გვერდით, თუ კაცი ზარ, მე
იქიდან მოვუვლი და ამოვტყეობი!
— მომეცი, მომეცი რე გეშინია!
— იმათ მიუსუღე და არ იტყვებ. ნუცა! ნუცა! — სიბ-
ნელეში ჩემს ცოლს დავეძებ.

— ბავშვები ავიყვანე! ნუ გეშინია, ახლა მე და შენ
აფორთხდით როგორმე. წამოდი, აქეთ, ფრთხილად!
ფრთხილად!

ჩემმა ცოლმა ფეხი გადმოდგა, მაგრამ სანამ ქვეშაზე
ჩამოხტებოდა, კაბის ბოლო რკინას გამოსდო და კიბეს
განზე გადაკადრა. ცალი ფეხი ამობრუნებული აქვს და
კაბით გულსზე ჰკიდია.

— ქვაზი, ქვაზი! მიშველე!
მოვერდი, ჩამოვწე კაბა წელამდე ჩაიხა, მაგრამ რო-
გორც იქნა ჩამოვტყეობი.

— რა გინდოდა იქეთ, მე აქეთ გეძახდი!
— ვაიმე, დედა, ფეხი!
— ძალიან გტკივა?!
— კი, მაგრამ მოტეხილი არ უნდა მქონდეს.
— აბა, ჩქარა, დამჩერდნენ, მარცხნიდან უნდა მოვე-
ოროთ! იქ კიბეა და ავბოლებით როგორმე!

ძრავი ავუვრუნა.
გჩქარობთ. წყალს მივტოპათ.

კიბეს თუ ჩავეჭვლიტ, მძირე აღარა გვიშავს.
ცოტაც, ცოტაც! და სწორედ მაშინ, ერთი მკლავის
გამსულზე რომ დაეუბახლოვით კიბეს, ბარჯა ნელნელა გა-
ჩიჩინა და ნაპირს მოიშორდა.

— გაჩჩირე! გაჩჩირე!
— დაჩჩირე!

ჩვენი გარდა, ორასამდე განწირული ადამიანი მაინც
ჰყვირის ამ სიტყვებს.

— გვიშველით! გაჩჩირეთ! ბარჯაზე ბავშვები დაგვრჩა!
— ბავშვები! ბავშვები!

ჩემს ცოლს გული შეუწუხდა.

ჩემს სოლისწამლებ კიკილზე ახლომახლო მდგომნი
წამით გაირინდნენ და უჩიბ შეშინებულნი.

— გაჩჩირეთ, კაცს ბავშვები დარჩა!

ბარჯა ჯერ უკანსვლით მოიშორა ნაპირს, მერე წყა-
ლი აატალაზაბურღავა და წყადი.

— გაეაშქურინას! გაეაშქურინას! ბაღანას მუ უჭირს!
— მამშვილებს ვილაყ.

გონისმოსული ჩემი ცოლი ცივი ხმით კივის.

— წამოდი აქეთ, ქალი. ტირილი არ უშველის ახლა
ამ საქმეს. ზილზე გადავაწროთ როგორმე და ზვალ ფო-
თში იქნებით. სამ ბავშვს ზღვაში არაიენ გადაყრის, ნუ
გეშინია!

— მოიკეცადო დედა! შვილებო!
ლაყადქვით გზას ინგურის ხიდისკენ.
მთელი ღამე მივბრბუნებთ დიდის ცხენებივით.

ჩემი ქარავანი ყოველ წუთში იზრდება.

გამორბიან შეკებიდან, ცეცხლმოედებული სახლები-
დან...

გამორბიან ქვაბებით, ვედროებით, ჩემოდნებით, პირ-
ხებით, თხებით, ბუშლაბჭოლებით, ჩაცალსახელო-
ბული პლაშებით, თასამაშუკრავ ტუფლებში ფეხწაოფი-
ლნი, ზურჯინში ჩასმული თითო ბავშვებით, ატატებული
თიქნებით, ურიკაზე დასმული სიფდრებით...

(ცოდვის გათიხვა თუ გაგვიანათ, ეს არის!)
მეორედ მოხელის დროს, შექვეება, ასეთი ამბავი და-
ტრიალდეს.

მთელი საშურზაყანი, მთელი ქვეყანა ზუგდიდისკენ
მოპირიანებს და უკან შეუბრალელები, კაციჭამია ლაშ-
ქარი მოგადევს რუსთა, ჩეჩნთა და აფსუთა.
ვინ ამბობს, ლითიმ ინგურის ხიდი გადაკეტა და
ლტოლილებს ზუგდიდში არ უშვებდა.

ნეტავ არაიენ გადაიღო ხილთან მოგორილი გო-
ლიამჩირის ქართველობა, და ზუგდიდსმიდგარი უჯრო
ქარავანი?

რას ჰქვია სამეგრელომ ვეილატატო, რას ჰქვია,
ლტოლილები არ მიიღესო, არ რცხენია, ასეთ ტყუი-
ლებს ვინც ჩნახავს?

ამ მოუზომავა ყრანტალმა გვიქანა, რაც გვეჭირს.

რა პირით გვიყურებს თვალებში ახლა ის ქარაქუცა
პოეტკაცუნა, ტელევიზიით რომ გაჰყვროდა — სამეგ-
რელოს გეჰა უნდა ესწავლოსო.

გამოთინისას ზუგდიდში ვართ.
მოედანზე მიღუთის ხალხი ირევა.

— ვაიმე შვილებო, ვაიმე შვილებო! — პირს არ აჩე-
რებს ჩემი ცოლი.

ვილაყამ ბურის ნაჭერი მომაწოდა.
შუაზე გაიტეხე.

— პირი გაიხსნა, ნუ გეშინია, მოკვდები შიმშილით.

ბურზე ხელი ამიკრა და ძუ ვიფხვივით შემომბოლია:

— ბურს შევჭამ ახლა მე! ჩქარა ფოთში წამიყვანე!
ფეხით წყალ, იცოდე! სირბილით დაეადგები ახლავე
გზას!

— სად მიბრბინარ, მე გადარეული, თენდება, წავა რა-
მე და გავყვებით!

— შენ! შენ! ფეხებზე ვკეიდა ბავშვები ყოველთვის!
შენ... ზომ იცი, ერთ წამს რომ თავს არ ვიცოცხლებ!

— მე ვიცოცხლებ, შენ გვინა?

— აბა, წაიდევთ ახლავე. რა მიინდა ააქ?

— ნუ ღრიბალებ, სირცხვილო!

* * *

ფქვილის ჩამოსატანად წასულმა ფურცონიანმა ბეტე-
ერმა ფოთში დილის რვა საათზე ჩაგვყვანა.

ნავსადგურს მივარღვევით.

ბარჯა არსად ჩანს.

— აქ წუჭილის... კინდიდან ბარჯა უნდა ჩამოსული-
ყო... ლტოლილები მოჰყავდა... სამი პატარა ბავშვი გა-
მოვატანეთ.

— არ ვიცე არაფერი, პორტის უფროსთან მიბრძან-
დით.

— საითაა?

— კიბეები, მარცხნივ... მესამე სართული!

სულმოუთქმელად ავრბივართ.

ნავსადგურის უფროსის კაბინიტი აგურისფერ ფარ-
დაზე სხედდა და ბუდრაბოტენ, ბურთს ერთმანეთს უჯო-
რებენ და იცინიან ჩვენი ბავშვები, სამი ფუნთოლა, ცხვირ-
ბაჭუა კოლბი, დამკრბობელი რუსის სამი ხეაღინდელი
რისხვა — ხეჩია, ათაწადლი და გოჩა.

ნანული ზუკაძის ფოტო

მარცხნიდან: ლია კაკაბაძე, ნანული ზარათაშვილი

პირველი მივლინება

1967 წელს პენსილვანიაში „სამართლებრივი კალის“ გამოცემა. პირველი დიდი წიგნი. ლი ზუკაძე და მისი მეუღლე ზარათაშვილი. თანხები. ეს წიგნი 1967 წელს გამოცემისას გამოცემის დასაწყისს ატარებს.

დილა ნელ-ნელა მოიპარება თბილისის ქუჩებში. ხელ-ში გატენილი ტყუის ჩანთა მიჭირავს და ავტობუსს ეუცლი, რომელიც რუსთაველზე, ცეკავიშვილის შენობის წინ დაუდგება და ავტობობრისკენ წავიყვანს.

უფრო მოუთმენლად კი ნანულის ველოდები.

— ალბათ, არ მოდის.

— არა, მამა, არა, — აუტოლებლად მოვა, — ვამბობ და მინდა დავარწმუნო, რომ მართო კი არ მივდივარ სვანეთში, არამედ ნამდვილად ნანულის ველოდები.

და აი ისიც. მამამ მოაკილა, ბიძინა გაფრილოვინა, როგორც თვითონ უწოდებს ხოლმე ჩვენიდან.

ავტობუსში ჩავსევს, ხელი დავგვეჩივს და წავიდნენ. — ძლივს მართო დავარჩით, — თქვა ნანული, რომ იცოდნენ, როგორ წამოვიდნენ, — ქმარი არ მიშვებდა, წახვალ და განიჭიწინებას ელოდო, ბიჭი დედას დავუტოვებ და...

ეს ჩვენი პირველი მივლინებაა და ისიც სვანეთში. ცოტა შიში გვეპარება. ჩვენმა თანამშრომელმა მელა კვარაცხელიამ, არ ვიცი სერიოზულად თუ ხუმრობით, გაგვავთხიხლა: სვანებმა მოტაცება იციან, ნიშნობის ბეჭედი გაიკეთეთ, გათხოვილებს ხელს არ ახლებენო. ნანული ამ მხრივ შევიდარდა, მე კი დედაჩემის ბეჭედი წამოვიღე...

ქუთაისში ჩავფრინდით. დილა, მაგრამ უკვე ცხელა... მხოლოდ ქარი ქრის, ავგისტოს შუა რიცხვებია. ახლა მეორე თვითმფრინავს ველოდებით, პატარას, რომელიც მესტრის წყავს.

პატარა „კუტურუნიკი“, ათი კაცი ძლივს რომ დაეტევს, ჩაბრვილი ტომრებს გადავამოკეთებ და როგორც იქნა, მოვთავსდით.

...თვითმფრინავიდან გადმოვიდევართ და გავგნებულედი ვრჩებით: სად ვართ? ირვლიე მალალი მთები, ხელო ცა, მათ რომ მოუწყვედევით, არაჩვეულებრივი ფერისაა.

მესტრის სასტუმრო გადატვირთულია. გვეუბნებიან, ვილაგებენ წყავს და თათბი განთავისუფლებიან. დამტკვერილ დივანზე ვსდებით და ქანდაბალი მთვარალებს ძილი გვკრევა.

— შევლებო, აქ დიდხანს მოგეწყვეთ ლოდინი, სჯობს ბინაზე მოეწყოთ, — გვეუბნება დამლაგებელი ქალი.

— როგორ, უცნობს ბინაზე? მერე და სადნო?

— იქ უფრო სასიამო, — ფანჯრიდან ვიღაცას ვასძახის, — დულა, დულა! გარეთ გადის და მაღალ-მაღალი ქალი შემოიყავს.

ქალს შავი აცვია — კისრამდე დახურული კაბა მაჯებზე შეკრული სახელოებით, თავზე შავი თვსაფარი ზურავს,

რომელიც ნიკატან აქვს შეფსკვნილი; დიდი სევდიანი თვალები, სწორი ცხვირი და ფერმკრთალი ტუჩები აქვს.

— მივლინებო?

— სიამოვნებით. წამობრძანდით. სულ მართო იქნებით. ქმარი ჩრდილო კავკასიაშია სამუშაოდ. მე კი დიდიან სათბოში დავდივარ. ხელს არავენი შევიშლით.

ჩანთებს ხელიდან გვტაცებს და წინ მიგვიძღვის.

მზის გულზე მივდივართ, ცხელა. ჩრდილს ვეძებთ, მაგრამ ვერ ვპოულობთ. ორსართულიან სახლთან გჩერდებით. ზემოდან ქართული აივანი გადმოგვეყურებს. ძველ კიბეზე ქრიკინით ავდივართ.

— მოისვენეთ, მე კი წავალ... აქ კარებს არ ვკეტავთ, ნურაფრის შეგვიშინდებთ.

უკვე ისეთ დაღლას გგრძნობთ, რომ მოცელივით ჩვენ-ჩვენ საწოლზე ვეშვივით.

...სამიწილი ხმაური მაღვიძებს. გულგახეთქილი საწოლზე ვჯდები: „ნანული, რა ხდება?“ — „ნუ გეშინია, ჩვენი სახლის ქვემოთ, ხევი ენგური მივიღებთ“.

ფანჯარასთან მივდივარ და ფარდას ვწევ. ოთახში მთვარის შუქი იჭრება, ახლა ხმაური უფრო შემზარავია, თითქოს მხეცი ღრიალებს; გაკეთებული მდინარე პირიდან ღრბალებს ყრის და ქაფი მთვარის შუქზე თეთრად ელვარებს. კარგად ყოფილა ჩვენი საქმე! აქ რა დავგაძინებ! ვწევები და თავზე საბანს ვიფარებ.

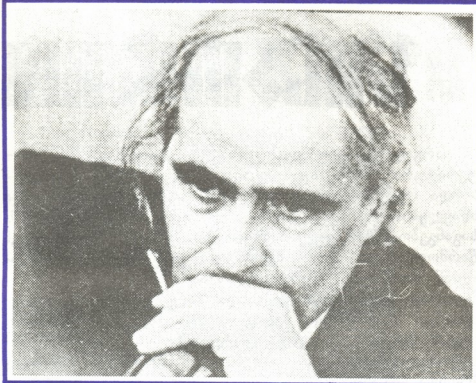
მეორე დღეს სამშობისას ძლივს ვადგები: თუ ასე გაგრძელდა, როგორ ვიმუშავებთ, ნუთუ ეს არის აკლი-მარტაცია?

ნანული ამდგარა და გასულა. მეც ვდგები და გავდივარ. ვხედავ, მეორე ოთახში აცვნიდან ბავშვი ამოჰყავს: „დულა“ შეიღობა. არ უტირია, მაგრამ ძილში სუსტი ეყენსა შემომესმა. ხედავ, სულ ჩასვრილა საბარლო. აივანზე კარში მზეზე გამბზარა წყალია და შემოიტანე, დაგბნობო?

ბავშვის მოვლა არ ვიცი, მხოლოდ ვეხმარები. ნანული გაქათათებულ გოგონას ამშრალებს და უკან აღარ აწევს, ეკატელა დღეიდან აცვნი ჩაქრული ბავშვი, ლოთი დატარებს, უფლებს.

საღამოს საავადმყოფოს მთავარ ექიმთან ლუბა ნიკარაძესთან მივდივართ. მოვიხიბლეთ ამ ქალბატონის ხილვით. მასში ყველაფერი საუკეთესო თანაბრად შეწყვეტილი: სილამაზე, ქუთა, განათლება... ის და ნანული დიდხანს სუბრობენ, მე კი დედამისთან გავდივარ სამზაოში და გარდაცვლილ ქმარზე მოგონებებს ვისმენ.

მეორე დღეს დილიდან რუსი აგრონომი ქალის სტუმრები ვართ. დიდი ხანია ცხოვრობს სვანეთში და ქართულად ლაპარაკობს. მისი გამოყვანილი ყინვაგამძლე

ოქტომბრის მარტა აზარაზილი

ხილი სიმწიფეშია შესული — მსხლეები, გაშლები, ქლი-
ავები... „ხიდან თქვენი თითონ მოწყვეტილი და იგემით“, —
გვეტყვიან მასპინძელი და დაწვრილებით გვიამბობს
თავისი ცხოვრების შესახებ.

შუალღეს სატვიტო მანქანით მივემგზავრებით სოფელ
იელში, სადაც კოლმურწუნების თავმჯდომარე ქალია.
რა ლამაზი სახელი აქვს სოფელს! ალბათ, იელები ჰყვან-
ისი.

მეორე ღღეს უფრო შორს წასვლა გადაწყვიტეთ.
იცით, რომ უიწილეთ „ოთხთაი“ სოფელ აღმშლად-
ნაა, თანაც იქაური ტაძრის საინტერესო მონატულობას-
აც გნახავთ.

გახარებული ვითარებით მანქანის ძარაზე, არაფ-
რად ვავდებით ხვრელებს, ვეხეთქებით ერთმანეთს და
ვიცინით. გზა ხან ვიწროვდება და ტყეში იყარება, ხან
ტრიალი მინდორზე გადივართ. მერე უეცრად შავი ღრუ-
ბლები წამოგვეგზავნა და წვიმაშიც გაიწეწეწეთ. სულაც
არ გვიდნა გზის დასრულება, სულ მაღლა და მაღლა ვი-
წვით: გვეკოლი, ცას ხელით შევწვდებით და თავი ღმერ-
თების საუფლოში წარმოვიდგენია. ალაგ-ალაგ ფერ-
დობზე, უმწიფო ადგილებში თვლია შემოჩენილი. პაე-
რია ცივი, ძალიან კამკამა და მათრობელი.

და აი, აღმოჩნდა! 2 ათას მეტრზე ვართ ზღვის დონიდან.
სოფლის თავაკაცება დაგვიხახეს და შეცბენ: ჩვენ ქურ-
ნალისტებს ველოდით, ესენი ბავშვები ყოფილანო. მერე
საქცილწამხდრებმა გაოცება მოიშორეს, სოფელი მოგ-
ვტარეს, ხალხი გავაცანეს, კარგიც გვითარეს და ავიც-
დაწვით. მერე ყურადღება გვეკრძებო.

მზე მთის წვერს ეთხოვებოდა, რომ გამოემგზავრეთ.
მესტრში ღამე ჩამოვედით.

...სწავითი იმ იმედით დაეტოვეთ, რომ ყოველ წელი-
წადს ეწვეოდით. განა შეიძლება ადამიანმა ის სიამო-
ვნება მოიკლია, რასაც აქაური ბუნება და ხალხი გავრ-
ძობინებს? გეზი პლასტუნისკენ ავიდეთ, სოჭიდან რა-
მოვლენით კილომეტრზე მდებარე ქართველების სოფ-
ლისკენ.

შეგდვართ სოფელში და ველეაფთ. როგორ მიგვი-
ღებენ, რას გვეტყვიან?

ბინდებო. შორიდან დოლა-გარმონის ხმა ისმის, ღია
კარებში ვიხედებით — ქართული ბიჭები მხედრულს
ცაყვები. ზოგნი გვამჩნევენ, ესხდებით, ცრემლები
გვერევა.

სოფლის თავაკაცის ვანი უჩაძის სახლთან რომ მიგვა-

ციოეს, პირველად მისი 90 წლის დედა შემოგვეგება.
ლაშაბი გარეგნობა შემოჩენია რაველ ქალბატონს.
წელმართებით სიარული და ლაზათიანი მიგრან-მოხე-
რაც ამშვენებს. ახსოვს ბებია მაკრინეს, როგორ გამოე-
გზავრა მაღალმთიანი ღარიბი რაჭიდან პირველი ურეთი
უკეთესი სამოსახლის და სახანავ-სათვისი საქმენალად.
სხვა ურემებიც დაიძრა აუცილებელი ნივთებითა და ხალ-
ხით დატვირთული. ბევრი გაუჩრებდა გამოიარეს გზაში
და პლასტუნაში შეჩერდნენ. მაშინ ეს მიწები საქართ-
ველოსი იყო. მხოლოდ ბედის უქუდმართობით აღმოჩნ-
დნენ შემდეგ რუსეთის მიწაზე.

თითქმის გავათენეთ კოლმურწუნების თავმჯდომარის
ოჯახში. შუაეცხლზე ღობი თუხთუხებდა, შამფურზე
გოჭი იწვევოდა. ბებია მაკრინე კი ღრმის დასახლისო-
ბით იწონებდა თავს და კალამდმომარევებულ ნაწილს
შუალამდე უყუებოდა, როგორ მოითქვს სული რამ-
დენიმე წელიწადში, როგორ აირჩია თანახმადლეგმა
მისი გაცი კოლმურწუნების თავმჯდომარედ.

ღილით ვანი უჩაძე ბალ-გენახები, სიმინდის ყანები,
ჩაის პლანტაციები, ფერმები მოგვატარა. მართლა შე-
ქმლით თავის მოწონება არნახულ ვაშლის ბაღებით.
ნაწილ ალტაცებას ვერ ფარავდა — ასეთი ვაშლები
ჯერ არ მინახავს, მათ სახელს იმასოვებდა და მო-
საწყვეტად ვერ იმეტებდა. აქ ერთად მოიყარა თავი
მსოფლის საუკეთესო ჩინებს. ლოყაერთული ვაშლები
მზეთუნახავი ქალბები იმხრობდნენ ტრეტოდან, არ
გავფვიდა უარი, აბა, მეტი რა გავატანოთ და გულუხვმა
მასპინძლებმა ბაღებები საოცარი ფერის ნაყოფით აგ-
ვივსეს.

მერე ჩვენი არ დაგვიშლეთ, დარჩენა გვთხოვეს და ვე-
ლარ დავრბით, ავიბარგეთ და ღამის 12 საათზე სოჭის
პორტში, „როსიაზე“ ამოვყავით თავი. გვემანადე მიგ-
ვაციოეს მასპინძლებმა, ხელს გვიტყვენდნენ, სანამ ნაპირს
კარგად არ დავშორდით.

ღილის 6 საათზე მზე სოხუმში შეგვეგება და ქართუ-
ლი ქალაქის სურნელება გავგრძნობინა. მარცხე ბარათა-
შვილის ავარჯიშე ერთი ღამე გავათითე: ავესტო ქათამი
დებოდა. დასმენებლად მისი ვერ ელოდნენ ქალაქს
და ქუჩები პირთაღად აეცსოთ. ჩვენ კი მრავალღიანი
მივლინების შემდეგ თბილისში გამოვემგზავრეთ.

ლია პაპაზაძე

საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი.

სიანძლე

სომ მაქვს უფლება, ზნაძელა განვახადო, რომ მსახიობთაგან გამოჩენულად მარი ჯანაშია მიყვარს, რომ ის „ჩემი“ მსახიობია.

უთხარი კიდევ მას ეს. ლამაზი უბრალოებით გადამხიდა მადლობა.

მიღვაწეობს რუსთაველის სახელობის თეატრში, თუმცა მარჯანიშვილის თეატრშიც საკმაოდ აქვს ნათამაშები. მისი როლების ჩამოთვლას არ შევეუდგები (ძალზე დიდ ადგილს დაიკავებს), მხოლოდ მისთვის გამოჩენულს დავისახელებუი. პირველი როლი პირველ კურსზე — ჟან ანუის „ანტიგონეში“. თამაშობდა პაეს, პარტნიორობას უწევდა სერგო ზაქარიაძესა და ზინა კვერენხილაძეს; ფულიებზე — „რომიო და ფულიეტაში“, ქეთევან ანატოლი — „ქალის ტვირთში“; სიღონია — ტელეკომპეტაკლი „თეთრი კრდელი“... ბოლო როლი — სულდის „წლიწლიწლი ერთხელ“. აქ მაქვს და დათო კვირცხლაძეა ზუსტად 20 წლის შემდეგ (თამაშობდნენ „რომიო და ფულიეტაში“) კვლავ ერთად ითანაშვენ.

გვასსოვს მისი ძალზედ დახვეწილი ნათამაშები ფილმებიდანაც...

უკვე მესამე წელია, როლზე არ მიუწვევიათ. სამაგიეროდ (!) ახმოვანებს ტელესერიალების კეთილ გმირებს და მისი ლამაზი, მკერდისმიერი ზმის ტემბრი დაღებით ემოციუბით ვგმუზტავს...

ჰო, მისთვის, საყვარელი როლი კიდევ მარტივია „ბერნარდა ალბას სახლიდან“ — პრემიერის შემდეგ მარი ჯანაშიასთან მივიდა აღფრთოვანებული თემურ გოცაძე (ცნობილი მხატვარი) და უთხრა: „თქვენ ჩემთვის აღმოჩენა ზარით... და როცა სამი წლის მერე კვლავ შეხვდნენ ერთმანეთს (ამჟამად საშუალოდ), ბატონმა თქვამს შეახსენა ის შეხვედრა და სიტყვები, მას კი საერთოდ არ ახსოვდა, ისე იყო მაშინ თავბრუსხვეული მღელვარებისაგან და მაყურებლის ემოციებისაგან... „და ძალიანაც მეყვინა, რომ არ მახსოვდა, ვანა შეიძლება, ასე ლამაზი წუთები დამეცნებოდეს“, — მეტყვევს მერე სიხანულოთ. ვათავსებდი ძველებურ, მუყაროსვერდებიან ალბომს. საკულდაგულოდაა ჩაწყობული მარის ბავშვობის სურათები, ყველა მათგანში ძალზე არტისტულად გამოიყურება გამხდარი, საოცრად მეტყველთვალვებიანი გოგონა.

„მამა მიღებდა სურათებს. მიყვარდა პოზის მიღება, ჩემებურად ვიღამაშობდი. ეტყობა, ქვეყნულად მსახიობობა მსურდა, თუმცა ოჯახში ამაზე არასოდეს ყოფილა საუბარი.

კარგად ვსწავლობდი. განსაკუთრებით მიყვარდა ლიტერატურა მაშის ზეგავლენით. ამიტომ ძალიან გავგიზარდა ოჯახში, როცა უნივერსიტეტში ჰუმანიტარული სწავლების კურსები გაიხსნა და მეც იმ კურსებისთვის საგანგებოდ შეჩვენულ ბავშვთა სიაში აღმოვჩნდი. თქვენ წარმოიდგინეთ, მველ ბერძნულსაც გვასწავლიდნენ. ძალიან მომწონდა თავი, „ოდისეადან“ და „ილიადადან“ ზეპირად რომ წარმოეთქვამდი ნაწყვეტებს... გვასწავლიდნენ შესანიშნავი პედაგოგები: რისმაც გორდუხიანი, ლევან მენაბდე, ვახუშტი კოტეტიშვილი... როგორი მაღლობელი ვარ მათი. იმდენი რამ შემძინეს. მტკიცედ მქონდა გადაწყვეტილი, რომ ფილოლოგი გავხდარიყავი, მაგრამ... რაც ბედის მწერალს დაუწერია, ზომიცი... გამწარებული ვეშაბეობი უნივერსიტეტში სწავლის გასაგრძელებლად. ერთხელაც ასე... დადლილმა, მეგობართან ერთად ჩავისიერე კინოსტუდიის წინ. ერთმა უცნობმა ძალიან ვუთხარი, რომ კინოსტუდიამ შევეყოლოდი. ასე აღმოვჩნდი ბატონ რეზო ჩხეიძესთან. მაშინ „დიმიტის ბიჭებს“ იყვნენ. ბატონი რეზო გამესაუბრა და მირჩია, რომ თუ მსახიობობას ავირჩევდი, ამით ჩემი ცხოვრების ნამდვილ გზას ვიპოვიდი...

მას მერე სულ ვეკითხები ჩემს თავს, ვანსაკუთრებით ახლა, სწორედ მოვეყევი კი? — ზანდახან მონია, რომ არა, მაგრამ ეს ძალზე იშვიათად ხდება, როცა ძალიან მიჭირს ხოლმე — მაშინ...

როგორ დამავიწყდება, ფეხბა-ფუცხით, არტოს ბაღში სახელდახელოდ გადაღებული სველი ინსტაბილური რომ შევიტანე საბუთები თეატრალურ ინსტიტუტში — მეორე დღეს გამოცდები იწყებოდა... შინ არაფერი მიიქცამს. იმ დამსველ ვთარგმნე ნატამას მონოლოგი „იმი და მშვიდობიდან“ და დავაზეპირე.

თქვენ წარმოიდგინეთ, ჩავირიცხე და — მომეცლებულია ვიტყვი — ჩავისუნთქე თეატრის მტვერი და დავავადდი.

თეატრმა თავი მაპოვინა, ძალა და რწმენა მომიცა, თორემ ისეთი მორცხე ვიყავი... ძალიან არ მომწონდა საკუთარი თავი — განხიკული (დადილი და ძვლებს დაეჩხარუნებდი), შავი... მისაღები გამოცდებისთვის საგულდაგულოდ მზარნაგდნენ მეზობლის გოგონები, ფერომარული მთხანინიდან. შინიერი დამაკოსეს (მაშინ მოდაში იყო მაღალი ვარცხნილობა), და ასე — ვითომ ამაყად მივიდოდი. ალბათ ძალზე სასაცილო ვიყავი“.

კალბატობ მარის ენებზე. ძალზე სასაიფოვოა მისი მოსმენა, საუბრობს ძალდაუტანებლად. თუმცა თავიდან მიზნარა, რომ არ უყვარს პირადულის — რეთ გამოფენა, რომ სიტყვაუნწია, მაგრამ ხანდახან გულუხადილიცაა, რატომღაც ახლაც — საზეინეროდ...

„თემომ მიმარჩია გულახდილობა“... დავინტერესდ, თუ როგორ გვეუბოდა ორი ხელოვანი, ორი ურთულესი პიროვნისი მქონე ადამიანი ერთად ცხოვრობდას.

„გაკრება სართულები თავიდან, თითქმის 5 წელი. ამის თქმის ამ მერდება და ამ გადასახედიდან ის სართულები ძალიან მიყვარს.

ძალიან ზნირად ხელოვან წყვილებს ერთმანეთისათვის უპირატესობის დამტკიცება სურთ. ჩემი თემის სიბრძნე, ძალიან ზნაძელაი ნათქვამია — ჭკუა დავარ-

2 11 18

● მარი ჯანაშია, თემურ გოცაძე

● „ივრადიკი“. ირფოხი — შერა ნინიძე, ევრადიკე — მარი ჯანაშია. რეჟისორი ქეთი დოლიძე

ქვათ, ასე გამოიხატებოდა: ერთმანეთს არასოდეს ვეჯდებოდით.

ჩვენი სირთულე ხასიათების სხვადასხვაობაში მქდვენდებოდა, უპირატესად მაღლიზიანება მისი ჯაჯლანი, უეცარი აფეთქება... მაშინვემისაგან მიჩვეული ვიყავი მშვიდ ურთიერთობას. არასოდეს უთქვამს ხმაიმალალი სიტყვაკ კი. თქვენ წარმოიდგინეთ, ბავშვობაში მე და ჩემ დასაკ არასოდეს გვიჩხუბია (ხუთი წლით ვარ მასზე უფროსი) და სუცხ — ასეთი სხვაობა.

და მერე, როცა შეეძელი ნამდვილი თემოს დანახვა, ვეუღლაფერმა ამაწ მეორე პლანზე გადაიწია — მიგზვდი, რომ ამ ჯაჯლანის უკან უზარმაზარი სიკეთე იმაღლებოდა — არ შემინია ამის თქმის. მე თემომ მომდრიკა, უფრო სწორედ, საამოენებით დაუუთმე.

თემო ძალზე კეთილია. მალე ბრახდება. მაგრამ მეორე წუთში აღარაფერი ახსოვს. მე პირიქით ვიყავი — თუ გაეზრახდებოდი, ოო, მართლა გაეზრახდებოდი და მან ხასიათი რაღაცნაირად გამოიხსწორა. დილით რომ გაენაწვენდები, მერე ვფიქრობ, არ დამავიწყდეს, რომ გაზრახებული ვარ, და არ დამავიწყდეს-მეთქი, საღამოს, როცა მოვლენ, ააა — გამიზარდება საშინლად და მერე მახსენდება — მე ხომ გაზრახებული ვიყავი!...

მარი ჯანაშიას და თემურ გოცაძეს ჰყავთ სამი შვილი...

„ისე, ჩვენი ოჯახი სახელების მხრივ ძალზე უნიჭოლ გამოიყურება, ვართ ორი მარი, ორი თემო, ორი ბექა... მარი ჩვენი შვილიშვილია, თემიკო — ჩვენი უმცროსი საერთო შვილი, ბექა და ბექა — უფროსი ვაჟები. სხვათა შორის ჩვენი ბებია ნანა ზუსტევაძე — უკვე ცნობილი მსახიობი.

მე ვკითხე ქალბატონ მარის: თქვენი ცნობილი პორტრეტები — წითელ ფონზე შავი სამოსით, გულის ადგილზე მკვეთრად ამოჭრილი სიციარელით — რატომ დაგზატათ ბატონმა თემომ ასე?

„ეს მაშინ დამხატა სწორედ მარტირის როცა ვთამაშობდი. არა, იქ სიციარელე არ არის, იქ სინათლეა, სინათლე გულში. ძალიან მიყვარდა. სამწუნაროდ მოგეპარეს. ძალზე ბევრი ნახატი დაგვეკარგა, დაიწვა თემოს საუკეთესო ნამუშევრები — როცა დაიწვა მხატვრის სახლი. მაშინ ბევრი მხატვრის ნამუშევარი ჩაიფერფლა...“

იციო, ვგელა იმ ქარტეზილმა, რაც ამ ბოლო დროს მოხდა, ჩვენს ზურგზე გადართა. 9 აპრილი ხომ... რამდენი ადამიანი გადარჩენილი თემოსა და მისი თანამშრომლების მიერ... ისე ფოთ გაოგნებული მომხდართი, რომ ეს ბოზოქარი კაცი მთელი თვე სახლში იყო ჩაკეტილი.

ოპ, ტკივილია ბევრი...”

● ● ●

გადავდივართ სხვა თემაზე, მსუბუქზე, ქალურზე...

— როგორ ახერხებთ, ქალბატონი მარი, ყოველთვის ახალგაზრდულად და მოწოდნილად რომ გამოიყურებით?

„რა ეცი, რა ვითხრათ... ისე კი, რამდენი ხანია ახალ არაფერი შემიძენია? ყველგან, ძველის გაახლებას. გაუკვირდება ხოლმე თემოს, ეს როდის იყიდე? — რა, თემო, ვერ მიხვდი, ეს რომ იმ წელს... — ვეტყვი თავმოწონედ.

მაგიაჟს იშვიათად ვიკეთებ, ისიც მსუბუქად. სარკისში აურთაბ არ მივიყარს. მხოლოდ მაშინ. როცა თამაშისთვის ვემზადები. ეს პროცესი სიამოვნებას მანიჭებს. მიადვილებს როლში შესვლას. ამ დროს მავიწყდება ვგელა საზრუნავი.

ოო, როგორ მომეჩატრა სკინაზე თამაში, ნამდილი თამაში. კარგი სახასიათო რეჟის თამაში...”

ვიმშვიდობები ქალბატონ მარის ღა მომეცება მისეგან სიკეთის შუკი. ალბათ ამის გამოისახვა სურდა ბატონ თემოს იმ ცნობილ პორტრეტში.

მანანა ჯარიძე

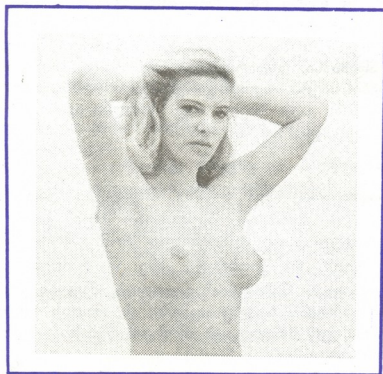
საქართველოს
მემკვიდრეობის
მინისტრის
გამგზავნი

სარძევე ჯირკვლის დაავადება პირველ აღბილზეა მსოფლიოში, ჩვენშიას

ამ პროგნოზზე მუშაობს ი. შორაიას სახ.
ინსტიტუტის მედიკოსი განყოფილება.

სარძევე ჯირკვლების დაავადებები გავრცელების მიხედვით მსოფლიოში ერთ-ერთი პირველ ადგილზეა. სამწუხაროდ, ამ მხრივ საქართველოც ერთ-ერთი ლიდერია.

სარძევე ჯირკვლების დაავადებები შეიძლება იყოს კეთილთვისებიანი და ავთვისებიანი. კეთილთვისებიანი დაავადებები დაკავშირებულია ქალის ორგანიზმში ნერვულ-ჰორმონალური მექანიზმის მოქმედების დარღვევასთან და „დისჰორმონალური დისპლაზიები“ ეწოდება; მათი უფრო გავრცელებული სახეწოდება „მასტოპათია“.

მასტოპათიები განსხვავდება თავისი ნიშნებით, წარმოშობით და განვითარების თავისებურებებით, მაგრამ ყველა შემთხვევაში პაციენტები ერთ ან ორივე ჯირკვალში ტკივილს უჩივიან, რაც ვრცელდება მხრის, ბეჭის ან ხელის არეში. ქალებს მასტოპათიის შემთხვევაში ხშირად აღენიშნებათ სარძევე ჯირკვლის საგრძნობი შეტეხილობა და ტკივილის გაძლიერება მენსტრუაციის წინა პერიოდში.

მასტოპათიები ხშირია 30-45 წლის ასაკის ქალებში, ეს სინდრომ პოპულაციებში 30-40 პროცენტს, ხოლო

სხვადასხვა გინეკოლოგიური დაავადებების მქონე ქალებში — 55 პროცენტს აღწევს.

ქალის სასქესო სისტემა და სარძევე ჯირკვლები ერთიანი რეპროდუქციული მთლიანობაა. ფუნქციონალური კავშირი განსაკუთრებით მკვეთრად ვლინდება სხვადასხვა პათოლოგიების შემთხვევაში.

სარძევე ჯირკვლების სტრუქტურა და ფუნქცია იცვლება ქალის ფიზიოლოგიური მდგომარეობის მიხედვით: მენსტრუალური ციკლისას, ორსულობისას, მშობიარობის შემდეგ, ბავშვის რძით კვების დროს, კლიმაქტერულ პერიოდში და სიბერის ხანაში. საფურადღებოა აბორტებისა და მშობიარობების რაოდენობაც.

მენსტრუალური ციკლის წინ სარძევე ჯირკვლების გადიდება აიხსნება წილაკებს შორის არსებული შემაერთებელი ქსოვილის მოშუპებით, რამაც შეიძლება ტკივილის შეგრძნება გამოიწვიოს.

ორსულობის დროს სარძევე ჯირკვლი ემზადება ბავშვის რძით კვებისათვის. ჯირკვლიანი წილაკები მკვეთრად იზრდება და მრავლდება. სარძევე ჯირკვლის სადინარები და ალვეოლები უმაღლეს განვითარებას აღწევენ.

ნადრევი მშობიარობის ან აბორტის დროს, სარძევე ჯირკვლების უკუგანვითარების პროცესი მკვეთრად ირღვევა. სწორედ ეს შეიძლება იყოს სარძევე ჯირკვლების ჰორმონალური და სხვა პათოლოგიური ცვლილებების მიზეზი.

ჰორმონალურ ცვლილებებს იწვევს შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლების მიერ გამოთუშავებული სეკრეტის მოქმედება, რომელიც ნორმალურ პირობებში გარკვეულ ზემოქმედებას ახდენს სარძევე ჯირკვლის ფუნქციაზე და განვითარებაზე. მათი ფუნქციის დარღვევამ შეიძლება გამოიწვიოს სარძევე ჯირკვლების მთელი რიგი დაავადებები, რადგანაც ისინი წარმოადგენს ჰორმონების მოქმედების ორგანო-სამიზნეს.

ენდოკრინულ ჯირკვლების შორის ორგანიზმისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს თავის ტიპის დანამატს (პიოფიზს). სასქესო ჯირკვლის (ქალებში საკვერცხებს), თირკმელზედა ჯირკვლების ქერქოვან ნაწილს და ფარისებრ ჯირკვალს. მათი მოქმედება რეგულირდება თავის ტიპის ნაწილით — პიოთალამუსით, მათი მოქმედების დარღვევამ შეიძლება გამოიწვიოს ცვლილებები სარძევე ჯირკვლებშიც.

ცნობილია, რომ ზოგ შემთხვევაში ხდება სარძევე ჯირკვლების კეთილთვისებიანი დაავადებების, მასტოპათიების“ ათვისებაზე და დადგენილება (მედიკანოზაცია). ამიტომ, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მათ დროულ გამოვლინებას, პროფილაქტიკას და მკურნალობას.

როგორც წესი, ყველა ქალმა 25 წლის ასაკიდან წელიწადში ერთხელ პროფილაქტიკური თვალსაზრისით უნდა ჩაიტაროს სარძევე ჯირკვლების შემოწმება. აუცილებელია ქალების მიერ სათანადო წესების დაცვით სარძევე ჯირკვლების რეგულარული თვითდასინჯვა, სარძევე ჯირკვლებში წარმოქმნილი უმნიშვნელო ცვლილებებისადმი ყურადღების მიქცევა და დროული ვიზიტი სპეციალისტთან. ეს ყველაფერი თავიდან აკავაცილებს სარძევე ჯირკვლების სერიოზულ დაავადებებს.

სარძევე ჯირკვლების პროფილაქტიკური გასინჯვისათვის ყველაზე სასურველი დროა მენსტრუაციის დამთავრების შემდგომი პერიოდი, ხოლო მათ, ვისაც აღარა აქვს მენსტრუაცია, უნდა ამოირჩიონ ყველა თვეში ერთი და იგივე რიცხვი.

სარძევე ჯირკვლების დროული და სწორი გამოკვლევა უმეტეს შემთხვევაში განაპირობებს როგორც კიბოს წინა დაავადებების, ასევე სარძევე ჯირკვლების კიბოს ზუსტ და დროულ დიაგნოსტიკას, მის თავიდან აცილებას ან ეფექტურ მკურნალობას.

სარძევე ჯირკვლების დისპორმონალური დაავადებების გამოწვევ მიაზეხებად შეიძლება ჩაითვალოს: მენსტრუალური ციკლის დარღვევა, ხშირი აბორტები (როგორც თვითნებური, ასევე ხელისუფლებით), ქალის სასქესო ორგანოების სხვადასხვა დაავადება, უშვილობა, ფარისებური ჯირკვლის, თირკმელზედა ჯირკვლის ქერქოვანი ნაწილის, ღვიძლისა და ინფექციური დაავადებები, ინტოქსიკაციები, ავტოაბორტი, ფსიქიური და ნერვული მოშლილობები, არასასურველი კლიმატური და სხვა პირობები. ასეთ შემთხვევებში საჭიროა ზუსტი დიაგნოზის დასმა კლინიკური სურათის, ანამნეზის, სარძევე ჯირკვლების ხელთი გასინჯვის და გამოკვლევის სპეციალური მეთოდების გამოყენებით.

სარძევე ჯირკვლების დაავადებების დიაგნოზის სიზუსტისათვის მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს ისეთი სპეციალური კვლევითი მეთოდების გამოყენებას, როგორიცაა: სარძევე ჯირკვლების მამოგრაფია, თერმოგრაფია, ექოსკენირება და პუნქციური ბიოფსია. ეს ყველაფერი სასურველია ჩატარდეს მენსტრუალური ციკლის პირველ ფაზაში.

დიფუზური მასტოპათიების, როგორც ძირითადი ასევე გამოწვევი მიზეზების მოსაწესრიგებლად საჭიროა კომპლექსური მკურნალობა. სწორედ ამ პირობებზე მუშაობს ი. ჟორდანიას სახელობის ადამიანის რეპროდუქციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის „მათილინი“ განყოფილება, სადაც ხდება როგორც სარძევე ჯირკვლების მდგომარეობის გამოკვლევა სპეციალური მეთოდებით: (მამოგრაფია, თერმოგრაფია ექოსკენირება, პუნქციური ბიოფსია და სხვა). ასევე მათი პათოლოგიის გამოწვევი მიზეზების (პრომონალური დარღვევების) დადგენა და მკურნალობა.

რეზა ზ. ციციშვილი,

ი. ჟორდანიას სახ. ადამიანის რეპროდუქციის სკ ინსტიტუტის მათილინის განყოფილების ხელმძღვანელი, მედ. მეცნ. კანდიდატი.

მანანა ჩანტლაძე,

ამავე განყოფილების ექიმი.

გვიროხალ მიმართა

75 წლის იუბილეს გულოცავ ჟურნალ „საქართველოს ქალს“, რომელმაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ახალგაზრდა ქართველი მწერალი ქალების სამოღვაწეო ასპარეზზე გამოსვლაში. ჟურნალში იბეჭდებოდა მათი მხატვრული ნაწარმოებები, პოპულარული სამეცნიერო ნაშრომები, იგი პოპულარიზაციას უწევდა საზოგადო მოღვაწე ქალებს.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ჟურნალის როლი ახალგაზრდა თაობის ეროვნული სულისკვეთებით აღზრდის დიდ პატრიოტულ საქმეში. მასში ხშირად ქვეყნდებოდა ნარკვევები გამოჩენილ ქართველ მოღვაწეებზე (არა მხოლოდ ქალებზე), სისტემატურად იბეჭდებოდა სტატიები საქართველოს ისტორიიდან. მაშინ ეს ადვილი გასაკეთებელი არ იყო, არსებობდა საშიშროება ჟურნალისათვის წარსულის იდეალიზაცია და ნაციონალიზმი დაებრკვლებინათ, მაგრამ ჟურნალის მესვეურნი ამ რისკზე მიიღიდნენ. ასეთი სტატიები ხელს უწყობდა ეროვნული თვითშეგნების ამაღლებას.

ყოველივეს დიდი სიამოვნებით ვიხსენებ ჟურნალის რედაქტორებთან და სარედაქციო კოლეგიის წევრებთან შეხვედრებს.

ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქტორის და ყველა თანამშრომლის დიდ გმირობად მიმაჩნია, რომ შესძლეს ჟურნალის შენარჩუნება, მისი დაცვა იმ საზიზიელ წლებში, როდესაც ყველაფერს ანგრევდნენ და აწადგურებდნენ.

ვუსურვებ ქალთა ჟურნალს ახალ წარმატებებს, მკითხველთა ფართო წრეს.

მარიამ ლორთქიფანიძე

გზადი თუ არ დავად... არ დავად...

ნუნუ დუღაშვილის შემოქმედება პართულ
ანგის და მამულის სივარულითაა
გაჯანჯალული. მისი სიმღერები პართულია
პართულ ლეხაშვილი და მამულის. მისი სიმღერები
მამულის, სივარულითაა გაჯანჯალული მამულის
მამულის. მისი სიმღერები უდიდესი სიმღერებით
მღერის და უმადესი.
ახლავე ან ნუნუ აბაი პართული
პართული ლეხაშვილი გახდა და მამულის
რადენი დაჯილდოვდა.

ნუნუ დუღაშვილი

ს ანტერესო წარმოშობისაა დუღაშვილების გვარი. მამას, შავსოვლს, შიშის სინდრომი ისე ჰქონდა სულში ჩაბუდებული, თავს არიდებდა გენეალოგიაზე საუბარს. ახალგაზრდა ბიჭს ორი კერძო სასტუმრო ჰქონდა რუსეთში. თუ სადმე მდიდრული ნივთები შეგზავნიდნენ ციხელებით ი. დ. (იროდონ დუღაშვილი), იცოდნენ, თქვენიაო, — ეუბნებოდნენ შვილებს. მათი წინაპრები სასულიერო გვარისა იყვნენ და დუღაშვილებად იწოდებოდნენ. დუღა ჯანდერი, კახეთის ქორეპისკოპოსი, თელავიდან უბატონო ქიზიბეში გადასულა, სადაც ერეკლე მეფის მეტი არავინ სწამდათ. მოგვიანებით მათი გვარი დუღაშვილად დამკვიდრდა. მამამ საეკლესიო ცხოვრებაზე უარი თქვა, მაგრამ, დღენიადაგ მოძღვრავდა შვილებს — იცოდნენ, არაფერი დააშავით, ღმერთი გზავდავით. პატარა ნუნუ ალავერდში მოუნათლავთ ნორა ბაგრატიონის და კახელ ქალებს.

...ქიზიბის, როგორც თავისუფლებისმოყვარე კუთხის ყველა საეკლესიო თვისების მატარებელია ქალბატონი ნუნუც.

...დამათვრა ნიჭიერია მუსიკალური ათწლადი და თბილისის კონსერვატორია, საკომპოზიციო განხრით, ანდრია ბალანჩიშვილის კლასი. მუსიკას ყოველთვის ცნობილი პედაგოგები ასწავლიდნენ და ნუნუც მთელი არსებით მუსიკას მიეცა.

ნუნუს ვაჟი, გიორგი გურგენიძე კინოლოკუმენტალისტი, მამის ჯვალს გაჰყვა. ნუნუ ადრე დაშორდა მეუღლეს. არ უყვარს მასზე აუფის თქმა, ის საინტერესო განათლებული პიროვნებაა, მაგრამ ზღბა ზოლზე — ვერ გაუგებს ერთმანეთს.

ნუნუ დუღაშვილის, როგორც კომპოზიტორის ნათლობა, ჩუბოსლოვაიის ჯანგაშვიტობით გახლდათ, რომელსაც ელა ფიცჯარალი ხელმძღვანელობდა. ნუნუ იყო პირველი საბჭოთა კომპოზიტორი, რომელმაც საბჭოთალორად ჯაზისთვის დაწერა მუსიკა ინოლა გურგულაძის ტექსტზე, გიულა ჩოხელმა შეასრულა. სიმღერამ პრემია და მომ-

ღერადა ოქროს მედალი აიღო, მწარედ გააკრიტიკა პრესამ, როგორ თუ ჯაზური მუსიკა დაწერა ღმერთმა ქართველმა კომპოზიტორმაო. ამან ბიძგი მისცა შეექმნა ეროვნული ხასიათის მუსიკა და შექმნა კიდევ მშვენიერი ღირსეული „ქუთაისო, ქუთაისო, შენთან არის გული ჩემი“ და ოპონენტებს დამტკიცა თავისი მრავალმხრივობა. ლექსის დასაწყისი რეფრენი ნუნუსაა, რაზეც ლექსის ავტორი — დავით კვიციანი, უფრომართ დათანხმდა. ეს კომპოზიტორის აზიერება არ გეგონოთ, მას ზნორად უხდება პოეტებთან შეთანხმებით ლექსის „სათავისოდ“ შესწორება. ამ სიმღერამ დაამწვენა დოკუმენტალისტ შალვა ჩაგუნავას ფილმი „რიონის ხეობა“.

ნუნუ ბავშვობიდან მოზიზღული იყო იოსებ ნონეშვილის ლექსით „კახეთო, ჩემო კახეთო“, ხელის ერთი მოსმით ასეთი შედეგები არ იქმნება. იოსების შემოქმედება ნუნუს ბიოგრაფიის განუყოფელი ნაწილია. პოეტი მის მეზობლად ცხოვრობდა, ბავშვებს შეკრებდა, უკითხავდა თავის ლექსებს, იქნებ იმიტომაცაა პოეტის ბევრი ლექსი კომპოზიტორისათვის ადვილად აღსაქმელი და დასაწერი... სიმღერად „კახეთზე“ დიდი აღიარება მოუტანა, ბევრი ბედნიერი წუთი განცდივინა. სიმღერა პირველად ბატონი იოსების თბილისზე თავად ნუნუს შესრულებით მიმსიინეს, წლის საუკეთესო სიმღერად აღიარეს და მას შემდეგ საკონცერტო რეპერტუარიშა.

— ქ-ნო ნუნუ, კანდიდატი ჩემი ჩამომართმევთ, თუ გეტყვით, რომ ეს სიმღერა ქართულ ჰიმნს უფრო წააგავს.

— თქვენ პირველი არ ხართ, ვინც ამას ამბობს. ეს სიმღერა ალბათ კახელს უნდა დაეწერა. იოსებმა საუკეთესო ღმერთის დაწერა ლექსის ახალი ვარიანტი, დაიწერა ისე, როგორც მისაზიერა და ჩამესიშა მელიქია. ასევე ჩემს თვალწინ დამიწერა „ღმერთი სიყვარულისა“. რომელსაც „ცისფერი ტრიტი“ ასრულებს და თან მთხრავს: ეს უნდა იყოს სიყვარულის ჰიმნიო. მართლაც და „გულთით თუ არ იწამე“, არც სიმღერა გამოვა და ალბათ არც ლექსი დაიწერება.

ნუნუ ვატიშვილი და მშობლებთან

...კომპოზიტორს კინოფილმებისთვისაც ბევრი სიმღერა აქვს დაწერილი. „ფიროსმანის ქალაქი“ მართალია ვერ გადაიდგეს, მაგრამ შემოგვრჩა სიმღერა ნიაზ დასასმობის ლექსზე „მე თბაღლის მოტყუალე ვარ“.

— თქვენი საყვარელი პოეტები, ვისი ლექსებიც ღამაშ მელოდებად ააქვდეთ...

— გალაკტიონი, გრიშაშვილი, ანა კალანდაძე, ნინე-შვილი, მურმან ლებანიძე, შირის ფოცნიშვილი, მიშა ქვლივიძე, მადეა კახიძე, ნიაზ დასასმძე, დოდო გვიშინი.

გალაკტიონის „თეთრი პელიკანი“ — „გადმოფრენას ეს ყორანი მადათოვზე აპირებს“, სულით ზორცაძე შემძვრელია ჩემთვის. ლექსი ავსილია ქალაქური რიტმებით, ქალაქური მოტივებით, რაც ასე იშვიათია პოეტისათვის, თუცა ლექსის ბოქმური განწყობილება სრულიად ჩვეულგრივია მისთვის.

მიყვარს ილია, აკაკი, ვაჟა, ლეონიძე, სამწუხაროდ არაფერი დამიწერია მათზე. როცა რამე მინდა შევქმნა, რაღაც იდეალური მოქმედებს ჩემზე, ამოუცნობი. გამოვითვლებდი, ვფელასგან გამორჩეულად მაინც ნინეშვილი მიზიდავს, ჩემს შემოქმედებას ეთანაწყობა. როცა ტელევიზიის მუსიკალური გაფორმების განყოფილებას ვეუბნებდი, ნუგზარ ფოფხაძის დავალებით დაწერე სიმღერა მიშა ქვლივიძის ლექსზე „ქართული მიწა“, რომელიც წლის საუკეთესო სიმღერად აღიარეს.

— თქვენს შემოქმედებაში განსაკუთრებულად იგრძნობა ქართული მიწის, საქართველოს სიყვარული.

— სწორი შენიშვნაა, მაშინაც კი, როცა ახალგაზრდა ვიყავი, სივრცეებზე წერა დროის დაკარგვად მიმაჩნდა. ღირსია რა არის, თუ არა განწყობილება? ჩემი თავი კი ამისთვის ყოველთვის არ შემატებია, გამოჩაყლისის გარდა. მხოლოდ განწყობილება დაწერილი მძღერა დოდო გვიშინის ლექსზე „გამიფრთხილი, გამიფრთხილი“.

როცა ამ ლექსს შეგვარებულები მღერიან, ასე გგონია ისინიც სამშობლოს უმღერიან-მეთქი, სამშობლო ჩემთვის ყველაფერია. ბათუმზე გაბართულ რეტროში პირველ პრემია აიღო ჩემმა სიმღერამ „ბათუმი რად ღირს მართო“, როცა ლანჩხუთის ფეხბურთელთა გუნდმა თასი მოიპოვა, შირის ფოცნიშვილის ტექსტზე — „გური“, „გური“, საქართველოს თაიგულია“ ვძღვდვნი.

— მუსიკის რომელი ფანრი გიყვარს?

— კლასიკური. მაღერის სიმფონიები, ვაგნერი, ბეთ-ჰოვენი; ჩემი დმერთები არიან ფალიაშვილი, რეზო ლა-ლიძე, სკრიაბინი, რახმანინოვი, ჩაიკოვსკი. აქვე მოვიხსენიებ ჯაზს, ნამდვილ ჯაზს.

ამერიკელები ამბობენ, ქართული ხალხური სიმღერები მსოფლიო ფოლკლორის დედაა, რაც გვიან ვიგრძენი. როცა მარი თარხნიშვილს მოუვსინე მაშინ „მო-ვიწამო“, ტანზე დამბურძღლა, ლამის გავეშმდი. განსაკუთრებით მიყვარს გარეკანური საცეკვაო, ზორუმის რიტმები, „ოლია“, „პარირა“, „ჩაქარლო“ და კახური ხალხური სიმღერები, რასაც ფაქიზი მოპვრობა სჭირდება. კომპოზიტორი მას ვერ შევება, ეს უკვე დაწერილია, თუ შეგიძლია, ახალი იმპულსი, ახალი სიცოცხლე, ახალი მარცვალი უნდა შესძინო.

...ქართული ჯარისათვის სამწყობო სიმღერა დაწერე შირის ფოცნიშვილის ლექსზე, ნიტებსაც აქვე გთავაზობთ.

ქალაქური ალბომისთვის დაწერე სიმღერები, რომლებიც გაჯერებულია თბილისური რიტმებითა და საცეკვაო ხასიათით. როცა თბილისი ინერგოდა, მაშინ დაწერე მუსიკა ლადო ასათიანის „რუსთაველის პროსპექტზე“ და მოგვიანებით ტციან ტაბიძის „ალავერდობაზე“.

გავარნი დაღუპულ თბილისელ ჯარისკაცს ლექსი უღვნა ჟურნალისტმა დოდო იორდანიშვილმა, ამაღვნი-ვა, დაწერე მუსიკა, გოგი დოლიძეს უნდა ემღერა, არ დასცალდა, ვეებთ ახალ შემსრულებელს.

— კომპოზიტორი რომ არ ყოფილიყავით, რა პროფესია იარჩევდით?

— პიანისტის. უზომოდ მიყვარს ქართული გრამატიკა, მთელი ცხოვრება მას ვუკრებიტები. ალბათ მთარგმნელი, ქართული ენის სპეციალისტი ვიქნებოდი. მიყვარს ბუნების წილში ყოფნა. ჩემი წინადაბლი თითქმის ყველა-ნი საუბრით მღეროდნენ, გონაშვლები სისხლი მთავია, თქვენ რომ გკრინათ ის არა, სხვა გონაშვილი იყო.

* * *

...სიტყვაჟუნწ კომპოზიტორს არჩილ ჩიმაკაძეს, კომპოზიტორების გუჯა ახარამუხიას და მერაბ ფარცხალაძის თანდასწრებით ასეთი რამ უთქვამს ნუნუზე: — ჩვენი, გამიჩენილი კომპოზიტორები, ოფლს ვიწურაოთ, ერთი-ორი მარცვლი ვიპოვოთ ჩვენი საკუთარი და ხალხურად ვაქციოთ, რა ბედნიერებაა, რომ ეს უნარი ასე უხვადაა მიმადლებული ნუნუს შემოქმედებაში, თავისთავადობით ეს კომპოზიტორი მაგონებს ნიკო სულხანიშვილს, დიდ მუსორგსკის, გლინკის, რომლებიც რაბუერდა ზალხორ მუსიკას უახლოვდებიან. ნუნუს სიმღერები ისეთი ძარღვიანია, მხოლოდ კაცები უნდა მღეროდნენო.

— ქნო ჩვენი, ჩვენი ეს ნომერი საიუბილეოა, რას გვი-სურვებდით?

— „საქართველოს ქალი“ საყვარელი და საჭიროა ქა-ლებიანების და არა მარტო მათთვის. გისურვებთ ისეთი შერჩაილი გეკეთებოთ, თავისი შინაარსით, აქტუალობით ყოველი ქალის სასურველი საკითხავი ყოფილიყოს! მრავალრიცხოვანი მკითხველი არ მოგკლავდით!

ამის პარანტი

ს ბრამ ბაზელი, აღდგ ანზორ ბაზაზაშვილი, მოდელიორ-დისაინერი და ფირმა FAB-ს მფლობელია. ის დღეს ქართული მოდის ერთ-ერთი წამყვანი ფიგურაა და მისი მოდელების ჩვენებიდან შესანიშნავად ჩანს, რომ მას მკვეთრად გამოხატული საკუთარი სტილი აქვს.

აბრამ ბაზელი თბილისელია, ძველ აბანოთუბანში დიბადა, 14 წლისამ, მამით დაობლებულმა, მუშაობა დაიწყო მეექვსე სამკერვალო ფაბრიკაში. დღე მუშაობდა, ღამე სწავლობდა. ოცი წლისამ უკვე საკუთარი პატარა ატელიე გახსნა და მთელს ქალაქში სახელი გაითქვა, როგორც მამაკაცის კოსტიუმების შეუდარებელმა ოსტატმა. თვალისზომით იღებდა ზომებს და ისე აბარებდა პატრონს, წუნს ვერ დაუღებდით.

ასე დაიწყო მისი დამოუკიდებელი მუშაობა, მოვიდა წარმატება, სახელი.

დღეს აბრამ ბაზელი საბურთალოზე, საკუთარ დიდ სახლში ცხოვრობს, ჰყავს მეუღლე, ხუთი შვილი და სამი შვილიშვილი. ერთი ვაჟი ისრაელიში სწავლობს, თელავივის სამხატვრო აკადემიაში. მან უნდა გააგრძელოს შემდეგ მამის დაწყებული საქმე.

მამა კი დიდი მოდის სამყაროში ზელოსნობიდან მოვიდა. აქვს საკუთარი სახელოსნო და ულამაზესი სადემონსტრაციო დარბაზები. მისაღებ ოთახში, მის სამუშაო მაგიდასთან ემბლემა ჰქონდა, რომელზეც ორი ქვეყნის, საქართველოსა და ისრაელის დროშებია გამოსახული. დროშებს შორის კი აბრამ ბაზელის დირმაა გამოხატული, მომავალში მოდებს ამ ეტიკეტით გამოუშვებს და ფიქრობთ, ეს სახელი ისე გაიძლიერებს საქართველოში, როგორც უცხოეთში პიერ კარდენი, პაკო რაბანი, ვალენტიინი, ჯანი ვერსაჩე და სხვები.

აბრამ ბაზელმა ამ მიმე სიტუაციაში შექმნა უამრავი მოდელი და უახლოეს მომავალში შესთავაზებს ჩვენს საზოგადოებას.

მაინც რას წარმოადგენს ბაზელის სტილი, რა კონცეფციით ზღმძღვანელობს იგი — წმინდა ქართული კლასიკური, ძველი ტრადიციებით ნაზავი.

მის სახელოსნოში გნახეთ მეტად შთამბეჭდავი კოლექცია: ქალისა და მამაკაცის კოსტიუმები, კაბები, მოსასხამები, პალტოები და მანტოები. ჯანი ვერსაჩეს მოდელები გავასენდებოდათ, ისე ბრწყინავდა ოქროსფერი, ვერცხლისფერი, ინტენსიური და ჭრელი ფერები, შემდეგ მკვეთრი და ეს ყველაფერი შეუდარებლად ნაზი და მსუბუქი.

როდის დაებადა ბაზელს კოლექციის შექმნის იდეა?

1995 წლის დეკემბერში, გრიბოედოვის სახელობის თეატრში ჩატარდა მოდელების ჩვენება. შვიდი ქართველი მოდელიორიდან თითქმის ყველამ უცხოური სტილის მოდელები გამოიტანა, მხოლოდ მერვე, ბაზელისა იყო ქართული.

ამის შემდეგ შეიქმნა ეს დიდი, მართლაც განუმეორებელი კოლექცია, ძირითადად ქართულ-ებრაულ თემაზე. ქართველი და ებრაელი ხალხის ისტორიული მშობა, მეგობრობა და სიყვარული აძლევს ხელოვნებას იმის საფუძვლს, რომ ეს ორი თემა ერთმანეთს შეუფარდოს.

აბრამ ბაზელის მართულ-გერაული ნიჭიერება

აბრამ ბაზელი ნამდვილი პროფესიონალია, უნიჭიერისი ხელოვანი და ნაღდი თბილისელი. იცის ქართული, ებრაული, სომხური, აზერბაიჯანული ენები. საიდან? იმ უბნიდან, ყველა ერთად რომ ცხოვრობდა და ამიტომ მის ნამუშევრებში აისახა ის თავისებური სტილი, მის კოლექციას რომ ამშვენებს.

აბრამ ბაზელი კულტურის სახელმწიფო ინსტიტუტის მოდელირების კათედრის დოცენტი და საინტერესოდ აშუქებს ქართული მოდის ასპექტებს. მისი ხელმძღვანელობით სტუდენტებმა ერთი წლის პროგრამა ერთ სემესტრში გაიარეს.

რა კრიტერიუმებით არჩევს ბაზელი მანეკენებს? მას არ უყვარს ძალიან მაღალი გოგონები, 170 სმ. სიმაღლე საკმარისია, მაგრამ მოხდენილ, მიმზიდველ, ნიჭიერ და ყურადღებიან მანეკენებს აფასებს. მას საკუთარი სტუდია აქვს გახსნილი, სადაც ასწავლიან პოსტიკას, შეიპინგის ილუტებს, აერობიკას. მალე მაესტრო მოდელების უმაღლესი სკოლის დაარსებას აპირებს, მაგრამ ფინანსური სიძნელეების გამო, ბევრი ოცნება განუხორციელებელი რჩება.

ბატონი აბრამი მაინც ახერხებს გაჭირვებაში ჩაფარდნილი მეგობრების დახმარებას და არა მარტო მათი. წელს 161-ე საშუალო სკოლის მე-11 კლასის 44 მოსწავლეს უსასყიდოდ შეუქვრა საკუთარი მოდელის ფორმები, ხოლო გასულ წელს „მაკაბის“ კალონბურთის გუნდის წევრებს, რომლებიც ისრაელში ოლიმპიადაზე მიემგზავრებოდნენ, კლასიკური სტილის კოსტუმები ათუქასევე ემზადება სტუდენტურ ღვინვებში უმაღლესი სასწავლებლებს, საკუთარი კოლექციიდან პოდუქტების მოწყობაში, რაც საკმაოდ ძვირი უჯდება.

საერთოდ, რას გვთავაზობს აბრამ ბაზელი, როგორ ჩავიცვათ, თბილისელებს ხომ გემოვნებით ჩაცმა გვიყვარდა, ახლა კი ჩვენი ქალების უმეტესობა თურქულ ტანსაცმელშია გამოწყობილი. რა გქნათ, ყველამ ვიცით, დღეს საქართველოს უჭირს, უჭირს მოდასაც. რა თქმა უნდა, ამას თავისი მიზეზები აქვს — არ არის ქსოვილები, არც ფურნიტურა, არც სხვა საშუალებები და როდის უნდა ამოიწიოს მოდამ ისე, რომ ყველასათვის ხელმისაწვდომი გახდეს. ახალგაზრდა მოდელიორ-დიზაინერები ვერ ახერხებენ საკუთარი მოდლების შექმნას უფულობის გამო, ამიტომ ბაზელს გადაწყვეტილი აქვს გახსნას ცენტრი, მოუყაროს მათ თავი და საკუთარი ნიჭის გამოამჟღავნების საშუალება მისცეს. ეს ხომ უდიდესი სიკეთე იქნება ჩვენი ხალხისათვის.

მალე აბრამ ბაზელის მოდელები საკუთარი ეტიკეტით ჩვენი მაღაზიებს დაამშვენებს და არც ისე ძვირი ეღირება, სამაგიეროდ გემოვნებიანი და ხარისხიანი ტანსაცმლის არჩევანი გვექნება.

აბრამ ბაზელი ახალ კოლექციას ამაზღვის ქართველი და ებრაელი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი მეგობრობის ზეიმისათვის. თბილისში ჩატარდება მოდების გრანდიოზული ჩვენება.

ამის შესახებ შემდეგ ნომერში მოგითხრობთ.

ირმა ჩოფიაშვილი

მარინე ქიტაიშვილი

სინდროსი ნიდავე შაქმალი შაქ.

შუაგულ ქართლში, ძველ ინტელიგენტურ ოჯახში
სამი ასული იზრდებოდა, სამი ნარნარი ფერია...

უფროსი და — მარმარილოსაგან ნაკვეთი ღურჯთვა-
ლა მარინე ქიტაიშვილზე ოცნებობდა, მაგრამ, ნათქვამია —
„კაცი ბჭობდა და ღმერთი იცინოდაო“, ბედი სულ სხვა
გზას უშუალებდა, არანაკლებ ძნელ და საპასუხისმგებლო
გზას.

შერეულ ლამაზი ბიჭიც გამოჩნდა, ან კი რა სჭირდა გა-
მოსაჩენი, განა იქვე არ იყო, გვერდით? გულისწირის
თანხმობას უცდიდა და... კიდევ ერთ ფესვმავარ, ქარ-
თულ ოჯახს ჩაეფარა საფუძველი...

...უკანასკნელ წლებში დატრიალებულმა ტრავმადი
ცულ დღეში ჩააგდო ქვეყანა, ზნე უცვალა ადამიანებს,
უკადრებელი აკადრებინა, ხელმძღვანელმა ასწავლა და

ხელგაწვდილი დგომაც, უცხოეთში „წაწალიც“ და დი-
ლიდან დაღამებამდე ბაზრობებზე ტრიალიც. საქმიანი და
პატიოსანი ადამიანები გაგვიძვირა და სანთლით საქმებარი
გაგვიცადა.

და მაინც, სიამაყით გვეხება გული, როცა ხვდები
ადამიანს დღემდე ძველებური სიჯიუტით რომ ებრძვის
გაუკუღმართებულ ცხოვრებას, ღელასავით დაფოფინებს
თავის „პირმშოს“.

ოც წელზე მეტია ქანი მარინე ქიტაიშვილი გორის სა-
კონსერვო ქარხანას ხელმძღვანელობს. სიხარულიც ბევ-
რი ახსოვს და გაჭირვებაც, დიდების ზენიტშიც ყოფილა
და წაუბრძოლებია კიდეც, კეთილი სიტყვაც უთქვამთ,
თითიც დაუქნევიათ, მაგრამ ეს ყველაფერი იყო... დღეს
კი თითქოს სხვა ქალბატონს ვესაუბრებით.

— ქანი მარინე! დღეს, ასეთი კატაკლიზმების შემდეგ,
ძვილი სახელ-ღიდეების გარდა, შერჩა კი რაიმე თქვენს
საქმარს?

— გორის საკონსერვო ქარხანა ექვსი უზარმაზარი
საამქროსაგან შედგება. იყო პეროლი, როცა ახალი სე-
ზონის დასაწყებად დრო არ გვერჩებოდა, ყოველ დღე ჩვე-
ნი ჩიხიდან 4 დატვირთული ვაგონი გადიოდა და მთელ
კავშირს ამარაგებდა. რა სახის პროდუქციას აღარ ვა-
წარმოებდით. სხვათა შორის, ბოლო წლებამდე ჩვენი სა-
წარმო ერთადერთი იყო, ტომბაქ-პროდუქტებით, ბოსტნე-
ულის კონსერვებით, წველებით, კომპოტებით და ზორცის
კონსერვებით რომ ამარაგებდა საჯარისო ნაწილებს.
დღეს ეს ყველაფერი ვიღაცამ ჩაიფიქრა ხელში და ჩვენ ამ
პროდუქციანზე სახელმწიფოსაგან დაკვეთას აღარ ვიღებთ.

ზია საჭირო. ამბობენ, ევროპეატიანების ვედიტ გრძელ
ვადიანი სესხი შემოდის სოფლის მეურნეობის აღსადგე-
ნადო და, თუ ჩაისა და ყურძენს მეხილეობასაც მათავლი-
ან, ნამდვილად გვეშველება.

— სესხის გარდა სხვა არაფერია საჭირო?

— ნორმალური მუშაობისათვის ბაზრით უნდა იყო
გარანტირებული, შემოსული პროდუქციაც უნდა აღირი-
ცხოს და დაიბეგროს, რომელიც ლამაზი ვაფორმებითა და
სიაფით ჩვენს ზარისხიან და საიმედო პროდუქტების
ძირითადი კონკურენტია. მათ ეტიკეტებზე აღნიშნული
ემულგატორები, სტაბილიზატორები და კონსერვანტები
ხომ სულ ქიმიანა და ჯანმრთელობისათვის საზიანო, იმ
დროს, როცა ჩვენ ერთადერთ კონსერვანტს — შაქარს ვი-
ყენებთ. იგივე ითქმის პოლიეთილენის ტარაზეც, რომე-
ლიც ასევე მავნეა და საზღვარგარეთის ვერც ერთ პრეს-
ტიჟულ მაღაზიაში ვერ შეხვდებით.

— ქანი მარინე! შე ვიცი, რომ თქვენ დღეისათვის ინ-
ვესტორი გაყავთ.

— გამოდის, რომ დღეს დატვირთვით ვერ მუშაობთ...

— საერთოდ გაჩერებულები ვართ. ვცდილობთ ამუშა-
ვებას, მაგრამ სერიოზული საქმიანობისათვის დიდი სეს-

— თუ მაგას ყოლა ჰქვია, კი. ჩაატარეს მარკეტინგული კვლევა; მაგრამ ამ პირობებში მუშაობა არ აწყობთ. თუ მოგება არ ნახა, ისე ვინ გაავიწროვდება.

— რა უნდა იღონოს სახელმწიფომ, ინვესტორი რომ დაინტერესოს?

— რა არის, იცით! უზნეო არ უნდა იყოს საზოგადოება. ზომ უნდა ვიცოდეთ, სად აფუჭებს კანონი ჩვენი კრწხული და სასიცოცხლო მდგომარეობას და სად — არა. პრაქტიკა გამოიჩინოსათვის იბრძვის ბევრი. ტერორისტები მართო ისინი ზომ არ არიან, პრეზიდენტს რომ ესვრიან. უფრო დიდი ტერორისტები ეკონომიკაში სხედან.

— მაინც რაში ზედათ თქვეთვის გამოსავალს?

— გამოსავალს? საბოუჯეტო ზომ გვაქვს, ჯარი ზომ გვაქვს. ჯარში 16 000 კაცია და უფრო მეტც. თითო ჯარისკაცს დღეში 200 გრამი წვენი ეკუთვნის. ჩვენი ანგარიშით, 32 ტონა გამოიღოს და თუ სახელმწიფო დაეკეთოს გავეფიქრებებს, საწარმოს წლიური ზორმა შესრულდება და გამოსავალიც ნაოტენია. ხოლო თუ ამას შემოტანაში პრობლემების დაბეჭვრაც დაემატება, ჩათვალეთ, რომ გადავჩნით, თანაც ისე, რომ ყველა მოგებულს დარჩება.

— როგორ უყურებთ უცხოური საქონლის ასე ფართო რეკლამას. თვლით თუ არა ამას ეროვნული საქმის დალატად?

— დადებითად, თუ ჩავთვლით, რომ ტექნოლოგიური ხაზში შემოვიდა და მუშახელის გარკვეული პროცენტი დასაქმდა, მაგრამ გოველივე ეს მოკლევადიანი უნდა ყოფილიყო და, როცა ეკონომიკის აღდგომისთვის შევძლებდით, ჩვენვე დაგვრჩენიდა და გამოგვეყენებინა. ინვესტორი თავისთავად ცუდი არაა, მაგრამ როცა დიდი სესხითა და ვიღაცის პროტექციით შემოდის...

— თანამდებობის პირი და ბიზნესი. როგორ ეთანხმება ეს ორი ცნება ერთმანეთს. აქვს კი თანამდებობის პირს უფლება იყოს ბიზნესმენი?

— საერთოდ ჰქვიათ ადამიანია საჭირო. თანამდებობაზე ჰქვიათ ადამიანებაც მინახავს და შემთხვევითი ხალხიც. ჰქვიათებმა შეძლეს, თავს მორეოდნენ და არსებული სტერეოტიპი, დღევანდელი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ისე წარემაართათ, რომ პოტენციურად შეენარჩუნებინათ საწარმოო სიმძლავრეები. აი, შემდგომი გაქანებისათვის, პროტექციონიზმი რომ გამოვირცხოთ, ჯანსაღი ტენდენია საჭირო, სადაც ჰქვიათ ადამიანი და ჰქვიათ ბიზნეს-გეგმა გაიმარჯვებს.

— მაშ ბიზნესს ჰქვიათ და პატიოსანი ადამიანები წარმართავენ?

— რა ვიცი! მაკიაველს უთქვამს: „სასტიკად ცდება ის, ვისაც სწამს სამართლიანობის საბოლოო ტრიუმფისა. სამართლიანობა კი არ მართავს სამყაროს, არამედ გაქნისლობა, უხეში ძალა და ბრმა ბედისწერა“.

— შეუძლია თუ არა ჰქვიათ, მაგრამ უფულო ადამიანს ბიზნესის წამოწყება?

— არა. ამ შემთხვევაში ფული განაპირობებს ყველაფერს.

— ფული და ბიზნესი ერთმანეთისაგან განუყოფელია. დიდ ბიზნესს დიდი ფული სჭირდება, რაც ხელფასის მოიძლევა პატიოსანი ადამიანს არასოდეს ჰქონია. ზომ არ ასოცირდება ბიზნესი „ჭუჭყიან“ ფულთან?

— არავის განსჯავს არ ვაბირებ, მაგრამ თუ იმ წყობიდან მოსულ ადამიანს კაპიტალი აქვს დაგროვილი, იგი არაფერსაღი გზითაა მოაოვეფული. იმ საზოგადოებაში პატიოსანი შრომით დიდ ფულს ვერ დაგროვებდი.

— თვლით თუ არა თავს ბიზნესმენად?

— ხანდახან ეჭვი მეპარება ჩემს საქციელში. მეტქმის კი ჰქვიათ, როცა საწარმო გაჩერებულია და ხალხს ხელფასს ვერ ვაძლევ. მაგრამ როგორც კი სინდისის წინაშე ვდგები, ვშევიდლები — სინდისის წინაშე მართალი ვარ.

— ხელმძღვანელი ქალი და ოჯახი — ორი დიდი ცნებაა და როგორ მსხვერპლს ითხოვს, თქვენ საით გადაწოხეთ პინა?

— როცა წარმოებას ჰკიდებ ხელს, ძალაუნებურად ოჯახი მეორე ადგილზე გადადის და, თუ ვეზმარებიან, ყველაფერი რიგზეა. ძალიან მზრუნველი დედა მყავდა და ყველა პრობლემას მიგვარებდა. ახლა მეუღლე მიდგას მხარში (— ნამცხვრის ცხობის გარდა ყველაფერი) მეზერებება, — შემოგვემატა საუბარში ბატონი ამირანი.

— ხელმძღვანელი პირი მმართველობისაა მიჩვეული. ზომ არ ნაგრავეთ მეუღლეს?

— ხანდახან შემახსენებს ხოლმე, რომ სახლში ვარ.

— როგორი დიასახლისი ბრძანდებით?

— ყველაფრის გაკეთება მიევარს და თანაც ხარისხიანი, ოღონდ ყოველთვის არ გამომდის, ჭკუა-გონება სხვაგან გამიბრბის.

— შეწარმე უფრო ზშირად კაცია. ხელს ზომ არ გიშლით რაიმეში ქალური თვისებები?

— ამდენი წლის მანძილზე ვისწავლე ადამიანების ცნობა, ერთხელ დამეხვეულ შეცდომებს აღარ ვიმეორებ.

— როგორც ქალი, როგორ უყურებთ ჩვენი ქალების დღევანდელ სახეცვლილებას?

— ხანდახან გართ გახედავც არ მინდა — რასაც თვალი და ბრბოლი ჰქონდა, ყველაფერი გამოიყენეს და ჩვენი ქალები შიგ რიქმასაღი არიან შებუღნი. როცა ოჯახს გაუჭირდა — ქალმა იტვირთა სიმძიმე, ვერ იკადრა კაცმა ზოგჯერ ის, რაც ქალმა იძულებით გააკეთა.

— მომავლის იმედი თუ გაქვთ?

— ჩვენი შეილებსა და შეილიშეილების პატრონს გააქვს კი უფლება მომავლის არ გვეწამდეს?

ესაუბრა მანანა იმანაშვილი

სუკუნე ზიდა მსკუთხრით

ა ისის მიწურულს გალაკტიონ ტაბაიძის ქუჩის 12 ნომერში ოჯახის უახლოესი ნათესავები შევირბნენ. საბაბი ამ კედელუფრის თავქალის იუბილე გახლდათ. ქალბატონმა ნინა ქუთათელაძე-კოპალმა ასი წელი ზეგზავური ცხოვრებით, ბედნიერებითა და წუხილით მითითა. ღირსსახსოვარ დღეს იუბილარი საფარემოში იჯდა და კეთილი ღიმილი ხანდაზმულ სახეს სივს ჰყვანდა, ამშვენებდა. შეილიშვილი ვია შარვაშიძე საზეიში მავიდას უძღვებოდა. პირველი სადღეგრძელო მისიშვილმა, ცნობილმა რეჟისორმა ანზორ ქუთათელაძემ წარმოთქვა.

სახიერი მოცინებებით იფურცლებოდა წარსული...

ნინა ქუთათელაძე ბათუმში სწავლობდა. სილამაზით განთქმულ ქალიშვილს „წმინდა ნინოს“ ეძახდნენ, დღესასწაულებზე მხარზე თმარამოშვებულს ეტლით დაატარებდნენ. ითბი ძმა მომხილავი დით ამყოფოდა.

დავით კოპალეიშვილი (კოპალი) სორბონის უნივერსიტეტდამთავრებული საფარაველიდან შემოკლებულ გვარით საქართველოში დაბრუნდა. დავით კოპალმა ბათუმში „ახეფტში“ იწყო საქმიანობა. მან, როგორც ნიჭიერმა იურისტ-კონსულტანტმა, დიდად გაითქვა სახელი. იგი ჩინებულად ფლობდა ინგლისურ, ფრანგულ ენებს, წერდა ლექსებს, მოთხრობებს. მწერალი და საზოგადო მოღვაწე მწერალთა კავშირის ერთ-ერთი დამაარსებელი გახლდათ.

დავითი მოიხიბლა ნინას უნატიფესი სიმშვენიერით და დაქორწინდნენ. შეუღლებას ბედნიერება არ მოჰყოლია. ორი თვის შემდეგ დავით კოპალი დააატმირეს. არ მოეწონათ ახალგაზრდის პატრიოტული აზროვნება, საქართველოს დამოუკიდებლობას რას ქადაგებო. ლექსში „საქართველოს“ დავითი წერდა: „მმანო, გმონო, ზომ არ გმინავო? თუ არ გმინავო, რად არ სწირავო თქვენს სიცოცხლეს სასახელოს, გმით სამშობლო საქართველოს“.

16 წლის მანძილზე იგი რვაჯერ იყო პატიმარი. 1937 წელს დაიჭირეს და დახვრიტეს.

ოჯახში იდგა წუხილი და მოუსვენრობა.

ქალბატონ ნინას ცხოვრება მეტყვნის ციხის კარებთან გამდმებული ღოფით იფარგლებოდა, მაგრამ სულით არ ეცემოდა. ზრდიდა ორ შვილს – ივერსა და ნელის. ივერს მამის ზეგარი ზედა წილად. იგი რკპრესიის მსხვერპლი გახდა. ნელიმ – რესპუბლიკის დამსახურებულმა პედაგოგმა, დირსეული შვილები აღზარდა – ექიმი კარდიოლოგი ბუდა და ფილოლოგი, ამჟამად განათლების მინისტრის პირველი მოადგილე ვია შარვაშიძე. ნელის მეუღლე ვლადიმერ შარვაშიძე პროფესორი, ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პირველი იქთიოლოგია საქართველოში.

მრავალჭირამოვლილ პირმშვენიერ, პროფესიით რუსული ენის პედაგოგს, დღესაც შერჩენია ინტელიგენტური მანერები, ნათელი გონება, ძველი ზიადი და დახვეწილობა, მოკრძალება რომ გეუფლება მასთან მოსაუბრეს.

მართლაც და ბედნიერია ოჯახი, რომელსაც მესიტორიელ უკავი ერთი საუკუნეგადაბეგებული ქალბატონი ნინა ქუთათელაძე-კოპალი ჰყავს. დღეგრძელობა არ მოჰყოლივდეთ საუკუნით მხრებდამშვენებულსა და მის მონაგარით.

ყველას ბეზიან

ისიც ზურიკლას ბებიასავე გურული ოღლია. ოღონდ ოღლას ერთადერთი შვილის — მამია დარჩიას მეტი არაა ვინ ეძახის. ის ოღლია, მთელი ეზოს საყვარელი ოღი ბები. უფროსმა შვილიშვილმა შეარქვა ეს სახელი და მას შემდეგ ყველა ასე ეძახის.

ოღია კვირიალა 1909 წლის 31 დეკემბერს დაიბადა ოზურგეთში. 16 წლისა გათხოვდა თბილისელ დომენტი დარჩიანზე. ახლა ბევრს ნანოს ერთი შვილის მეტი რომ არ გააჩნია, მაგრამ აწი, რაღას უნახაო, — ჩაიწივებს ხოლმე ზღაპრებს. განსაკუთრებით მთხოვა: „საქართველოს ქალის“ მკითხველებს ჩემი სახელით ურჩიე, ერთ შვილზე ნუ გაჩერდებიან, ერთი შვილი ქვეყანას გააღარიბებს, სამი და ოთხი აყვავებსო.

გარბილიყოვე მცხოვრებით, კონსერვატორიის წინ, — ასე, რომ დეკემბერი-იანვრის თბიშ ფორისკის შუაგულში აღმოჩნდნო. ოღი ბები ამბობდა: სამაჟული ომის დროს არ ყოფილა ის უბედურება, რასაც ახლა მოეუწარიაო. მაშინ გვიყვარდა ყველას ერთმანეთი, ახლა კი ქართველი ქართველს კლავს და ეს მოსისხლე პტრები მაინც დიდ ქართველობაზე დებენ თავს, — მაგათ რომ სამშობლო უყვარდეთ, ასეთ ამბავს ატყენდნენო!

ოღი ბების ძალიან უყვარს ხელოვნება. სამაჟული ომის დროსაც კი არცერთი სპექტაკლს არ გამოუტოვებოდი, მით უმეტეს — საოპერო სპექტაკლებს. საოცარი სმენა აქვს, — რადიოში რომელი ტენორი არ სიწარისო მღერის, ის წამყვალ ცნობს, ახლაც დაავლივართ ხოლმე მე და ოღი ბები ოპერის თეატრში...

ოღი ბები მარტო ცხოვრობს, მაგრამ ყოველდღე აკითხავს თავისი შვილი, პედაგოგიურ მცნებებთანა დაოქტორი მამია დარჩია, „მამულა, დედა, მოხვედრა“ —

— ისე ტკბილად ეტყვის, გგონებდა სკოლიდან დაბრუნებულ ბავშვს ეგებებო. ერთ დღეს შემთხვევით ჩემი ძალიან ჯერ არ მოხუცა და რა ვიფიქრო, აღარ ვიცოდი, — მეგონა მაიას ბავშვზე წუხდა, ის კი თურმე ბატონ მამიას გულისხმობდა. რომ გამეცინა, ჩაილაპარაკა: მაკი ჩემთვის ისევ ძალიანა, რა ვუფიქრო, რომ ზულ გუ-თეთრდა თმა!

მარტო შოთლზე და შვილიშვილებზე არ ზრუნავს ოღი ბები. ჩვევს ხოლმე ერთი ოსის გოგო ცნობრილად, სამი წლის წინ ეს გოგო თურქეთში წაიღია სამუშაოდ, 10 თვის ბავშვი კი ქმარს დაუტოვა, — ფულს ჩამოვიტან და ოღი ბებია ვიყდიოთ. ოღი ბები და ოსის ბავშვი ერთ დღეს — 81 დღეაქმერს არიან დაბადებული, — მას შემდეგ სამი დაბადების დღე გადაიხადეს. ბავშვის დღა კი... თურქეთში გახსოვდა. პატარა ჯიბურზე ისე ზრუნავს, როგორც საკუთარ შვილიშვილებზე, — სადღეს ისე არ გააკეთებს, პირველად გიორგის რომ არ აჭმობს.

ოღი ბები სამართლიანად ამბობს თავისი პირველი შვილიშვილით, — „ინინოც კარგია, დედა, მაგრამ უკ

ჩვეულებრივი გოგოა, ჭკვინი, განათლებული, კარგი სოციალოგი, — მაია კი ზულ სხვაა, მთლიანად გამორჩეული...“ მართლაც, ზულ სხვაა მაია დარჩია, — იგი ქმარ-შვილიანად დროებით პრელაში ცხოვრობს, რამდენიმე თვეში შეისწავლა ჩეხური და პრადის უნივერსიტეტში, პედაგოგიის კათედრაზე ჩეხურად ცითხულობს დასავლეთ ევროპის კულტურის ისტორიას, ზულ მოკლე ხანში მიიღო ჩეხეთის მეცნიერის წოდება და გაწვერიანდა მსოფლიო კომენიუსის საზოგადოებაში, მისი თანაგებთრობით პრადის უნივერსიტეტში მშობნა და „მსოფლიო პედაგოგიის ცენტროლოგია“.

მწერალი კიტა ბუაჩიძე თავისი მშობლებითა და რვა და-ძმით ჩვენს ენოში პირველ საართულზე ოღი ბების გვერდით ცხოვრობდა. ახლაც ზნორად საუბრობენ ძველი მეზობლები ტელეფონით. ნახვით კი დიდი ხანია, არ უნახავთ ერთმანეთი. შეიძლება ქაქეს ნანახი მაგისი ენოში ავი ძალღია, „ამბავი სიყვარულისა“ კი — ზურჯი, — სიამაყით იტყვის ხოლმე ოღია. ზულ ახსოვს, რომელი არღის ვინ როგორ თამაშობდა... საოცარი შესხივება აქვს, — ისიც კი ახსოვს, გურიაში პირველად თვითმფრინავი რომ დაინახეს, ვის რა რეაქცია ჰქონდა...

სამიოდე წლის წინ მითხრა: დედა, კიტამ დამირეკა და მეუბნება, ნამეტანი კოგად გამოთყუარები, ზულ არ გვეტყობა ასაკიო, — ზად მნახა, ნეტავ მაგ შნენეებულმა, პურზე დადივარ მარტო და ჩვენი ბავშვს მალახიანაში მაგას რა უნდოდაო. დღევანე ბატონ კიტასთან, — მოგვხსენებო, კომედიის ავტორი დიდი ოუმრის გრანობით არის დაჯილდოებული. მითხრა: მე თვითონ ვიყავი მასთან სახლშიო. ზურჯობა მეგონა, მაგრამ მართალი გამოდგა... იმ პერიოდში წამლებსი შოვნა ჰქონდა. ბატონ კიტას გაუგია ჩემზე, ვირუსული გრიპი აქვსო და ამერიკული ასპირინი უშოვია, ვერაფერ უნახავს წამოშობი, მეორე დღემდის კი არ მოუცია და ზამთრის ქარიშხლიან საღამოს ძველ მეგობარს ეწვია თურმე, — რომ ვიცოდე ლილიას სტუმართმოყვარეობის ამბავი, აუცილებლად სუფრას გამომიღია, ამ უქონლობის ქვას, ქელი ჩამოვიფხატე, პალტოს საყვლო ავიწიე, ყვლიან ჯემშიც ცხვირი ჩაერე და მიწავერული ზმით ეუთხარო: თქვენ ბრძანდებით ოღია დარჩია? — კი, ბატონო, მე გახლავართო. — ეს წამალი ბატონმა კიტა ბუაჩიძემ გამოძიანა თავისი შვილიშვილიან, — მე გადამიღია მეოთხე სართულზე ასვლა და თუ შეიძლება, გადავიტოო, ეს ბატონო, გადაცემ, მაგრამ ამ სიციფეში როგორ გაგიშვოთ, ჩაზექ მაინც დამეწევიოთ. მე თავი არ გავაძნეავე, მასამინდლოდ კი გათხარეს-მეთქი, მან კი უცხო კაციც კი ვახშმად მიმიწვიაო, — იღიმებოდა პატრონი კიტა, თან მკაიფილობით აღნიშნავდა: ვინ იტყვის ახლა, რომ იმ სახლში 85 წლის მოხუცი ცნობრებს, ელაყვია, ელაყვია ყველაფერიო (ბატონი კიტა დიდი ენთეატა, მისი თვალბინ არაფერი გამოჰყარება).

მართლა გვაჩვენ იტყვის, რომ ოღი ბები ახლა 88 წლისაა, — წარმოდგენილი სურათი ამ დღეებში გადაკლებილი, — გვიანია აბელოვში ფეხით ჩავედით, დედა და წამოსვლა ნამეტანი გამოქირდა, ახლა დავრწმუნდი, მართლა დავებრუნებულარი.

შესანიშნავი გამოთქმა გვაქვს ქართველებს ბებერი ხარისა რქანიცა ხნავენი. ეს სიტყვები ზუსტად ოღია დარჩიანზე ნათქვამი. თუშკა, რომელ სიბერეზეა ლაპარაკი, როცა ოღი ბები თავის თავსაც უკლის, შვილსა და შვილიშვილებზედა ზურჯავს და მთელი ეზოს ბეზიაცა.

შეხვედრისას გიჟები პრემიანოს კოცნისა, ჩვენთან ასე პიროვნულსაღივლები იმეპიან

აქ და სხვა დაპირებებსა გმთავროს კოლანდოლო

თქონებარე პალატონი

როგორები ვართ, ჩვენზე უკეთ ვინ იცის, მაგრამ ყოველთვის ინტერესით ვისმინებ და ვკითხულობთ, რას ფიქრობებ ჩვენზე უკეთ უცხო ადამიანები. დღეს ერთ-ერთ მათგანს წარმოგიდგენთ.

ქალბატონმა ფრანსუაზამ ვინაობის დაკონკრეტება საჭიროდ არ ჩათვალა. გეტყვით მხოლოდ, რომ იგი პროფესიით ეთნოგრაფია და პოლანდიდან სწორედ პროფესიის წყალობით, ჩამოგრძნა. ამდენად სხვაზე

მეტად აკვირდება ჩვენებურ ყოფას, ქცევას, ტიპებს, ფსიქოლოგიას.

ქალბატონი... თუმცა უმჯობესია მაღამ ფრანსუაზა დაეუმხნოთ, უფრო უცხოურადაც ჟღერს და თანაც, როგორც თავად გვითხრა, დღითი ფრანგი ყოფილა. მაღამ ფრანსუაზა ჩვენი ჟურნალის ფურცლებიდან თქვენთვის კარგად ნაცნობმა მშვენიერმა ქალბატონმა, ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატმა მაკა ზარნილაძემ გაგვაცნო.

— ევროპის თითქმის ყველა დიდ ქალაქში ვყოფილვარ. ყველას განუმოვრებელი ზიბილი აქვს. თავისებურად ლამაზია თბილისიც. ქალაქის ახალ ნაგებობებს არაფერსდებია დრწმის ძველი უხეობი. ქუჩებში ცხოვრება დღეს, ეზოში შეხვალ და საოცარ გარემოში აღმოჩნდები. თბილისური ეზოები პატარა სამყაროა, მგულად და ხმაურით, ნაცნობ და იდუმალი, ბავშვების ყრიაშლითა და მეზობლების გადაახილით სავსე.

ლამაზი, მაგრამ დაზარალი, მოუვლელი სახლიდან ელვანტურად ჩაქმული, მოწესრიგებული ადამიანები გამოდიან. უცნაურია, კომფორტს მიკლებულნი, როგორ იწარჩუნებთ ასეთ საზივიო იერს. ერთი კია, კოსმეტის ცოტა არ იყოს, „ბორთად“ იფიქრებ, რის გამოც ბუნებრივობას კარგავთ. ან იქნებ თქვენი პრობლემების, ღარდის, ტკივილის დასაძლად გჭირდებათ „ნილაბა“?

მდიდარი კულტურის ერი ხართ. ეს ყველაფერიშეიკრძალო. აღფრთოვანებული ვარ თქვენი ხალხური შემოქმედებით, განსაკუთრებით ხალხური სიმღერებით მხილავს. რა უცნაურია, ასეთი სიმდიდრის პატრონები ხართ და ყოველ ნაბიჯზე უცხო, ზოგჯერ უგემოვნო სიმღერები ისმის.

თბილისის ქუჩებში რომ დავდივარ, ისეთი გრძობა მერბა, თითქოს ყველა იცნოს ერთმანეთს. ისიც შევამჩნიე, რომ გოგონები ზღოხელნაკლებულები დადიან, ბიჭები კი შეხვედრისას ერთმანეთს კოცნიან. ალბათ გაგიკვირდებათ, მაგრამ ჩვენთან ასეთებს როგორც ლესბიანობის და ჰომოსექსუალობისტებს, ისე უპირატესად. ათი წლის შემდეგ ალბათ თქვენც დამთოხნებთ იმ ამში.

ქალისა და მამაკაცის ურთიერთობა საქართველოში განსაკუთრებული რიტუალია. ეს არის წინასწარ გააზრებული, კარგად დადგებული სპექტაკლი. ძალიან არტისტიკულია ხართ. კი არ ცხოვრობთ, არამედ თითქოს თეატრალიზებულ წარმოდგენებში მონაწილეობთ.

ჩვენთან რამდენადაც გამართლებულია ურთიერთობები, თქვენთან იმდენად გაართულებული (არ მიზნა ვიქცეა დამიმეპული) გრძნობებით ცხოვრობთ. ყველა წერილმანი გულთან მიგაქვთ. გაიაღვილეთ ცხოვრება. იცხოვრეთ გონებით.

როგორც შევინებ, მამაკაცს უფრო მეტი უფლებები აქვს, ქალთან შედარებით უფრო მაღალ საფეხურზე ღვას. უბრალო მაგალითს მოგიყვანი. სოფრასთან ათი ქალი და ერთი მამაკაცი რომ იჯდეს, თამადად მაინც მამაკაცი აირჩევენ.

საქართველოში ძნელია ქალურობის შენარჩუნება. საკუთარი თავისთვის დრო არ გრჩებათ. ყოფითი პრობლემების მოგვარებას მიაქვს თქვენი სილამაზე, ჯანმრთელობა, ნერვები. თქვენს ყოველდღიურობას რომ ვუჩურობ, ისეთი გრძნობა მრჩება, თითქოს იმისთვის ვაჩნდით, რანდ, რომ თავი სხვას შესწირით. არსებობს ჩინური სიბრძნე: ქალი ცხოვრობს როგორც 1. ტუსალი, 2. როგორც სასაზღვოში გამოწვევადი მზითუნაზი ან 3. ისე, როგორც მას სურს. ხმამაღლა არ იტყვი, მაგრამ ვიცი, ამ ჩამონათვლიდან მესამეს აირჩევდით. გამუდმებით ვილაძაზე უნდა ზრუნავდეთ — შვილზე, მეუღლეზე, ნაცნობზე, უცნობზე. ერთხელ სასიყრდნო მივიღეთ. ჩემმა მასპინძელმა კარებში მომამახა თბილად ჩაიცი, არ გაცივდით. ვუპასუხე, როგორ ჩაიციე, ამ ეს მხოლოდ მე შეეძა-მეთქი. ჩემად გასაოცრად თვალბეზრ ცრემლი მოადგა.

წასაღებიელი ვარ. მამაკითხი, მაგრამ უნდა დაგტოვოთ. ნახვამდის.

ბოლოსიტყვაობად პოლანდიის ერთ-ერთი პრესტიჟული აკადემიის სტუდენტის — ქართველი გოგონას სიტყვები გამოიღვება.

— როგორ მენატრებოთ, ჩემო ქართველებო, ყველანი, ნაცნობებიც და უცნობებიც. რომ იყოდით, რა კარგები ხართ. შორიდან ორმაგად უფრო ნაღვები და ნატურალურები...

ჩუქურები აქაურების არაფრისმეტყველ ღიმილს და თქვენი ღიმილი მასხედნება — გულწრფელი, ალალი.

საქართველოში თითქოს დროც ქართულია — ნელი, აუჩქარებელი...

აქ ყველაფერი ლამაზი და არაჩვეულობრივია. მაგრამ სათიკრეთ აწყობილმა ქვეყანამ ასევე მეტად მომანატრა ჩემი ჯერაც აუწყობელი საქართველო...

მარიამ ნაკაიძე

შექმნა რა სამყარო, ყველაფერი — პაერი, მზე, წყალი, მიწა, ცა, ზღვა, სინათლე, ვარსკვლავები — უფაბო თანაბრად გვარგუნა ყველაზე როგორც მძებს, ისე გავცინაწილა და ყველა ადამიანს მოგვცა ორბუნებოვნება — სხეულბერიბი და სულიერი.

ამრიგად, არის სხეული და არის სული, ორი არსება: სილაშაზე, მშვენიერება — სხეულბერიბი და სილაშაზე, მშვენიერება — სულიერი. სხეულბერიბი ბუნებისაგანა, ხოლო სულიერი ჩვენს ნებაზეა დამოკიდებული. ასე იმაზე ვიპრევი ჩვენ სიკეთეს და გავუზიბავრთ ბოროტებას, თუ პირიქით, და არა-რა მოიპოვება მთელს ქვეყნიერებაზე იმაზე უფრო მშვენიერი და კეთილი, ამაღლებული და მერიფასი, ვიდრე ღამაზი სულია. სულისა და სხეულის კავშირი საიდუმლობერიბია. სული თანაუგრძნობს სხეულს, სხეული კი სულს — არა. ასე მაგალითად, როცა სხეულს გვეყრნ, ამასთან ერთად სულიც იტანჯება და როცა სხეული ვანსაღი და მტკიცეა, ამით სულიერი გრძნობაც ადამიანის დაამებულია. მაგრამ როცა სული რასმე განსჯის და სინაწულთა აღსებულთ, მასთან ერთად არ განსჯის და არ ინანებს სხეულიც. ის, რაც მტკიცეულია ადამიანის სულისათვის, მტკიცეულია როცა სხეულია-თვის. ამდენად, ერთია ჯანმრთელობა სხეულისა და სულ სხვა ჯანმრთელობა სულისა.

ასეთი წინააღმდეგობა სულსა და სხეულს შორის ადამის ცოდვით, დაღვეთი ვანსა. პირველქმნილი ბუნების მიხედვით კი, როგორც ქნარი მუსიკის, ზნაღლი — მე-საჰეს, ასე ემორჩილება სხეული სულს.

ადამიანები ზნირად ტკებთან ჯანმრთელობით, კარგი ცხოვრების პირობებით, სული რაკიერებლი კეთილდღეობით და, მიუხედავად ამისა, რაღაცას ვანიცლიან, დარწმუნებით, ეძიებენ, იტანჯებიან, უკმაყოფილონი არიან თავის თავით. ღულერი არიან დასტოვონ მოძალბებული კაშმანი, განცდა ამაოებისა და საშინელ მწუხარებაში ვარდებიან... სულის ასეთი ბატონობის მაგალითი სხეულზე მრავალია. ჩვენ ზოგჯერ მათგანზე შევჩერდებით.

ადამიანი ზედაეს თვალებით, მაგრამ მას შეუძლია წარმოდგენაში შექმნას ისეთი ხატება, რომელიც არასოდეს უნახავს, ეს გაიხსენოს უკვე თუნდაც ერთხელ ნანახი. ამასთან ჩვენს სულს აქვს თვისება სიზმრების ზედაეს. და არცთუ აქ ჩამოთვლილი პროცესში ზორციელი თვალთ არა მონაწილეობს, იგივე შეიძლება თქვას, როცა სხვა გრძნობებზე ესაუბრობთ, რადგან თვალით მხოლოდ ზედაეს განსაზღვრულ პირობებზე შეზღუდული შესაძლებლობებით, ყოველს ესმით, რა ვების უკეს, ნესტოები შეიწფოსაჰენ, კანი ვხება, ხოლო თუ რას ზედაეს ან უნდა დინანახს, რა ესმის ან რა გიბო აქვს, რას არ უნდა შეიგნოს ან რა სუნი შეიძლება ჩქეს, მაგალითად, ყვარლის, განსჯის და შეიმცენებს მხოლოდ სული, რომელშიაღ დღაზიგულია გინება. გინება კი ბაღდის სიტყვას.

რაც გინებას სურს, ის სიტყვით გამოიხატება. ფიზიოლოგთა კვლევამ დაადსტურა, რომ სიტყვა თავისთავად საკმაოდ ძლიერი გამაღიზიანებელი საშუალებაა, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს ევგეტაციური ტროფიკული ცვლილებები შინაგანი ორგანოების, აგრეთვე ნეიტრობებათა ცვლის მხრივ. იგი ამავე დროს არის მძლავრი ფსიქოლოგიური ზემოქმედების საშუალება.

შეგოთავაზებთ კიდევ რამდენიმე ასეთ დაკვირვებას. ურყოფითი ემოციები, მძიმე სულიერი განცდები, სიბუღული, მრისკანება, შური, შიში, ზაკვა, გარყვნილება,

ბა, გულგრილობა, ჩაგერა, დარდი, მწუხარება, სასოწარკვეთა აუბღულებს სხეულს, აძლიერებს არსებულს ან იწყვეს ახალ დაავადებებს.

ხანგრძლივი დაბაბულობა — რაიმეს შიშის, აზლობაზე დარდი, მძიმე ეკონომიური მდგომარეობის, სხვადასხვა საფრთხილოვებო პირობების მოუგვარებლობის, დამძღული ცხოვრების რიტმის, უზნობლ მოზღვა-ეპული ინფორმაციული ნაკადის ან სხვა მიზეზით — იწყვეს ნევროზული მდგომარეობის ჩამოყალიბებას, რომელსაც ბევრ შემთხვევაში ახასიათებს ამა თუ იმ ორგანოს დაზიანება და შესაბამისი ავადმყოფობი ნიშნები. ხოლო ძლიერი ემოციური გადაბაგვა (სტრესი) შეიძლება გაზდეს მიზეზი გულის კუნთის მწვავე ინფარქტის, კუჭის წყლულის, თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის მოშლის ან სხვა რაც პათოლოგიურ მდგომარეობათა ჩამოყალიბებისა.

ნაპოლეონის ექიმი ჯან დომინიკე ლარეი, თავის დაკვირვებებიდან გამომდინარე, აღნიშნავდა — გამარჯვებულის ჭრილობები პირს უფრო ადრე იკრავს, ვიდრე დამარცხებულისა.

საკუთარ ავადმყოფობას ივიწყებს ზოლმე ადამიანი, როცა სხვის დაზიანებას, გაჭირვებაში ზეღის გაწვევას განიზრახავს. ზნირად საკუთარი ფიზიკური ტკივილიც კი ადარ გვახსოვს, როცა უბედურებაში მყოფ აზლობილზე ვერზნახთ. ასევე გვაიწყებს ჭირს დიდი სიხარული, კეთილი სიტყვა ან, უზრაღოდ, ყოფიანა შემთხვევა, შეიღების კეთილდღეობა, დედის დიმილი, შრომანებისა და ფურისუღების თიავუღების სილაშაზე, კარგი მუსიკის მოსმენა...

მსოფლიოს მრავალ კლიმატში არსებობს თერაპიის ე. წ. მხატვრული ცენტრები, სადაც ნევროზით, სხვადასხვა სულიერი აშლილობებით შეპყრობილნი გადიან მკურნალობას არა მარტო მუსიკის მოსმენით, არამედ თიავად უტრავენ, მღერიან, ზატავენ, ძერწავენ, ქარგავენ და ა. შ.

ვინაიდან სიტყვა სულიერ აშლილობაზე ჩამოვარდა, ვნახით, როგორი ურთიერთკავშირი არსებობს შინაგანი ორგანოების მდგომარეობასა და ე. წ. სულიერ დაავადებებს შორის.

ამათვეთვე აღვნიშნავთ, რომ არსებობს განსხვავება სულიერ დაავადებებსა და სულის დაავადებას შორის.

სულის დაავადება ეს არის ცოდვა, ხოლო სულიერი დაავადება — კლინიკურ-ფსიქიატრიული ტერმინია და გულისხმობს სხვადასხვა სულიერი პროცესების — აღქმის, მეხსიერების, ემოციური, ნებით ფუნქციების, მოზღოლობათა, ცნობიერების და ა. შ. დარღვევას, პათოლოგიას. როგორც შინაგან ორგანოთა დაავადებების ფორმა შესაძლებელია განვითარდეს ფსიქიკური აშლილობა, ასევე ფსიქოზური მდგომარეობა შეიძლება გახდეს მიზეზი შინაგან ორგანოთა ანუ სხეულის დაავადებისა. ეს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სამედიცინო პრობლემაა. ჩიონ ზემოთაღვარებთ რამდენიმე მაგალითს, რათა შეძლებისამიერ გიჩვენოთ, თუ როგორია ურთიერთკავშირი და ურთიერთდამაბიჯებლობა სულისა და სხეულის შორის.

გულის უკმარისობის დროს ავადმყოფს ეწყება შიში, მოუკივრებლობა. შეგოთავ; ფარისებრი ჯირკვლის მოძებვა-ბოლო ფორმაციის დროს აღნიშნება გავაჭარბებული ემოიორობა. აჯზნებალობა და, პირიქით, დაქვითებული ფუნქციის დროს, ავადმყოფები ამათიური, მოღუნებული ანიან.

შეორებს შიში — მეღანეების ან დებრისის, შემთხვევაში ავადყოფნები უნიკალ ტკივილს გულმკერდში, უმოკვრესად, გულის არემი. მრავალი სულიერი აშლილობა იწვევს თავიდან გუგის ფორმის, მკვანინლობის, ოდნობის, სინათლეზე რეაქციის ცვლილებებს: დებრისი-ულ ავადყოფნებს ახასიათებთ ზერელე და აჩქარებული სუნთქვა, ზმირად აღენიშნებათ კუგის წვენი მკვანინობის დაცემა; ციკლოფერის გამიკვლევაში აჩვენებს ცვლილებები დაავადებულთა შარდში, ასე რომ, სული და სულში დაგებული გონება განიცდის სხეულის ზეგავლენას, ისევე, როგორც სხეული განიცდის სულის ზეგავლენას.

და მაინც, რომელია უპირატესი — სული თუ სხეული? გავისწავლოთ, რა თანამიმდევრობით შეიქმნა ორბუნებოვანი ადამიანი? გავიზრთოთ, რა იყო იგი, ვიდრე ღმერთმა მას სინათლის სუნთქვა შთაბერა? — უსულო ქანდაკება, შექმნილი მიწის მტკრისაგან, მოქმედების უნარს

მოკლებული. ასე რომ, ყველაფერი ამდგომებული და უპირატესი ადამიანს სიცოცხლის სუნთქვის შთაბერებად მისიანა და მხოლოდ ამის შემდეგ „იქცა ადამი ცოცხალ არსებად“ — გვითხულობთ ბიბლიაში.

ახლა, სხვა კუთხით შევხედოთ ყოველივე ამას: არა იმ პირველი დახადების მიხედვით, არა იმის მიხედვით, თუ რას გვეუბნება წინასწარმეტყველი წმიდა წერილში, არამედ იქიდან, რაც ყოველდღიურად ზდება ჩვენს ირგვლივ (ვაძინებთ ამას ჩვენ თუ არა): სულისა და სხეულის გაჯრა ანუ სიკვდილი — სხეული სულის განშორების შემდეგ ზდება ულამაზო, არასაიმამორო, შუშავც კი იწვევს, მაშინ როდესაც, სული ბუდობდა სხეულში, იგი იყო ნათელი, კეთილსახიერი, მიაზროვნე და ჰქონდა დიდი უნარი სიკეთისა და სიყვარულისა.

ადამიანის შექმნისას უფალმა ჯერ შექმნა სხეული და მხოლოდ შემდეგ, როგორც უფრო ძვირფასი და ადამატი-ბული — სული.

პროგნოზი

სატკი

სულ რამდენიმე ათეული წლის წინ საქართველოში რომელ ჭიშკარსაც არ უნდა მიდგომილი, მასანმელი აუცილებლად ღვთის წყალობად მიიჩნევდა შენს მობრძანებას. შინ შევიპატუებდა და ისე ტბილად გეტყვოდა — „შენ არ მომიკვდებ, მე შენ არ გავიშვია“, უარს ვერც გაუბედავდი. მოზუსტულებით ნებდებოდი მის სურვილს და დროებით ივიწყებდი იმ საქმეს, რამაც ამ კუთხეში მოვიყვანა...

ამგვარ შემთხვევაშიმ არაფერი გახლდათ უჩვეულო — ადამიანი ზედლობა ადამიანს, უფრო მეტიც, ქრისტიანი ქრისტიანს და, რადგანაც ქართული სული თავის ბუნებით ქრისტიანულია, ჩვენში იმთავითვე იყო ჩადებული არა მარტო შესაძლებლობა, არამედ მოთხოვნილებაც მოეცაის სიყვარულისა.

და თუცა ისტორიულად მრავალი უბედურება გამოვიკითხო, იყო დრო, როცა სხვადასხვა კუთხის მცხოვრებნი ერთმანეთს ჭირანებოიეთ გაუფრთხილ და ისე ეკრძებოდით, თითქოს სხვადასხვა ტომისა და სისხლისანი ყოფილიყავით. „სტუმარ-მასანმლის“ წესს მაინც არ ვარღვევდით, ვიცოდით, რა იყო ჩვენი საშენი და ვინარჩუნებდით „ქართულ სიმაღლეს“.

ათონილობის რაინდული კოდექსის: — „მე იგი ვარო, ვინც საწუთოს არ ამოკრებს კიბრად, ბერად, ვის სიკვდილი მოეცასისთვის თამაშად და მიჩანს მცერად“. ეროვნული უფრო ყვავიეთ, ვიდრე მიიღს მსოფლიოში ლამის ურყვე ჭეშმარიტებად აღიარებული ღირებუბისა — Homo homini Lupus“ (კაცი კაცისთვის მეგლია.)

არც მაშინ დავმდებლბულვართ, როცა სიცოცხლურ უბედურებათა შორის უსახარლესი — შიმშილობა ბატონობდა ქართულ მიწაზე. 1912 წლის ქართული პრესა იტყობინებოდა: „ქუთაისის მაზრის ზემო მხარეში, საშინელი შიმშილობა განიცადა ზაღლმა და ამის გამო ბევრი უბედურება დატრიალდაო“. როგორც ვიცით, შიმშილობით დაუძლურებული ოჯახი სტუმარს მაინც უღებდა კარს და მცირე უღუფასაც უნაწილებდა, შემდეგ იმ სიმცირის გამო დიდხანს იხდებდა ბიდიშს და სტუმარს საგზლად სიბოხსა და სიყვარულს ატანდა. ასე იყო, თვით უკიდურესმა გაკიერებამაც ვერ ჩა-

კლა ქართველ კაცში მოყვასის სიყვარულში განფენილი ადამიანური სიამაყე. საზოგადო ადამიანის ისე ყოფილა მოწყობილი, რომ ზორციელ შიმშილს გაცილებით იოლად უშკლავებდა, ვიდრე სულიერ შიმშილს, რადგან ამ დროს მას ხელობან ეტლება ღვთის მადლი და რჩება იმგვარ სიბნელებში, საიდანაც უჭირს გზის გაგნება არა მარტო სულს, ზორცსაც. და ადამიანი იღუპება იმგვარი სისასტკიოთ, როგორიც მხოლოდ ბუნების შურისძიებას ჩვევია.

თითქოს ჩვენებურ ადამაწესებს ზიარებული კაცის გადასახვიდან დაიანახ ჩინებო აიბაჩოება ქართველი ჩეკისტის ტრაგედია, რომელმაც ამ უღმერთობის ზანაში ვალბად გაგებულ მოვალეობის გრძნობას ანაცვალა მოყვასის სიყვარული და ჩაღვნილი ბოროტება თვითმკვლელობით გამოისყიდა. დიახ, უჭირდა ქართულ სულს მამაპაპური ტრადიციიდან გადახვევა. ეს შინაურბაც ეტოდა და უცხოზაც.

უჭირდა, მაგრამ მაინც „იქმნა უკუქცევა“. დღის თითქოვანი ჩვენება ზედგან, თუ როგორ გვისხლტება ხელიდან ის უმოკვრესი ღირებულებები, რაც ქართველებად გვაყოფებდა. ზიდავს და გრძნობს, რომ იმ ქვეყანას, სადაც მცნებებმა — „მოყვასი“, „მგობრადი“, „თანამატიმოლე“, „სტუმარი“ გაუფასურება განიცადა, მხოლოდ სახელწოდება შერჩა უწინილი, თორემ ყველა სხვა ნიშნით — „ეს არ არის საქართველო!“

მაინც რა მოხდა?... სად დაუღალა ფხიზ მრავალჭირ-გამოილილ ჩვენი ქვეყანას? პასუხი ცალსახად ერთია — იქ, სადაც დანარჩენ მსოფლიოს!

კაცობრიობის ზანერძლივი ისტორიის მანძილზე მრავალნაირი წარსაწყმედელი კაკანათი დაუვლო ეშმაკ ადამიანებს და ასე მგობნა, ვირეკროთმა ვერ „გაამართლა“ ისე, როგორც ურბანოზაციად მონათლულმა სატანისეულმა პროცესმა. ის თითქმის ერთნაირად დაძლუპველი აღმოჩნდა დიდი თუ პატარა, მდიდარი თუ მწირი ტრადიციების მქონე ერებისათვის.

„ბაბილონის გოდოლად“ ქცეულ დიდ ქალაქებში „ცივილიზაციის წარწყმელებამ“ მხოლოდ და მხოლოდ კაცობრიობის დეჰუმანიზაციის პროცესი დააჩქარა და

როგორც შინაური ცხოველები შეიქმნა ადამიანზე უფრო ადრე, რადგან ისინი მის სასარგებლოდ და სასამართლოდ იყვნენ გამოხსნილი, და ყოველივე სხვაზე მზა მსახურებისათვის დახვდა ადამიანს, ასევე სხეული შეიქმნა სულზე უფრო ადრე, რათა როცა ღვთის გამოუთქმელი სიბრძნის წყალობით შეიქმნებოდა, შთაბერებოდა სული, მას თავისი მოქმედება გამოემქაფებინა სხეულის საშუალებით. სულს უნდა წარემართა სხეული და ეხატონა მასზე.

სხეული შექმნილი უფლის სიტყვით, იდო როგორც იარაღი. მამოძრავებელ რაიმე ძალას რომ საჭიროებს ან, უკეთ რომ ვთქვათ, როგორც ქნარი, რომელსაც ჭირდება, ვინმე თავისი ხელოვნებით — სიმების მქონებით მუსიკა გამოაქვინოს.

მოგვხსენებათ, მშენებელი რომ არის ცხენი და რაც უფრო მკვიცხლია, მით უკეთესი, მაგრამ მას მხედარი და გამბეჯდავი ჭირდება, ვინაიდან ცხენს არ აქვს მინი-

ჭებული გონება. ცხენისანი შეცდება ისარგებლოს ცხენის ბუნებრივი თვისებებით, და თუ თავს გაართმევს და სწორად გაბრძნის მას, გამოიყენებს კიდეც და მზნასაც მიადევნებს: თავადაც ხიფათს გადაუყენებს და ცხენიც სასარგებლო გამოადგება, თუკი ცხენისანი ცუდად იმორჩილებს ცხენს, მხედრის დაუდევრობა საფრთხეში ადგის ორივეს. ასევეა სულიც. მისი დაუდევრობა, უზრუნველობა, ძილი, სხეულის თავის ნებაზე მიშვება, სხეულს აცდენს სწორ გზას და თავის თავსაც დაუღპავის გზაზე აყენებს. ხოლო თუ სული იმორჩილებს სხეულს, ორივე გადარჩება და სული, გადაღაბავს რა ყველა დაბრკოლებას, ყველა აჩრდილს, ყველა ორჭოფობას, ყველა ანარეკლს ამქვეყნიურ სიღამაზისას, ამაღლდება და აფრებსება გამოუთქმელი სინათლითა და უმაღლესი სიღამაზით.

მასხანაჲ ახალაჲჲ

შეძრ

„სულიერ სიდატაკედ“ შემოუბრუნდა მისი თვალისმოჭრელი ელვარებით დაბრმავებულ ადამიანებს.

ამგვარ კაცანათში თავისი ნებით გაბმულებმა ვერც კი გაითვალისწინეს, რომ ის საცხოვრისი, რომელიც ასე იოლად მიატოვებს, მართო „ტერიტორია“ კი არ იყო მათთვის, არამედ „აღთქმული მიწა“, „რეკლისი ფეხი“. და რომ მხოლოდ იქ, „ადგილის ღვდის“ მფარველობის ქვეშ შეეძლოთ ღალად ეცხოვროთ და ცხოვრებასეული პრობლემები იმგვარად მოეტყარებინათ, რომ მათი პიროვნული „მე“ შეუბღალავი დარჩენილიყო.

ის, რომ შევილობა მართლაც არ არის პროგრესულობის უწყველი გარანტია, იმითაც დასტურდება, რომ ჩვენმა წინაპრებმა, რომლებიც სისხლის ფსად იცაუდნენ თავიანთ სამკვიდრებელს და დღინადავ ჯიუტად იმეორებდნენ — „მე მიჩრევნა სალი კლდე“ კარგად იცოდნენ, რომ ბუნებრივი გარემოდან აწრა, მისი ღვთაებრივი ჰარმონიისაგან გაუცხოება და გენეტიკურად განმტკიცებულ სოციალურ ქცევათა რღვევა, რასაც უტყინ გარემო იწვევს, აპოკალიფს უქადდა და თანაც, გამოჩნეულდა სახარულს.

დღეს უკვე ცხადია, რომ ამგვარ აპოკალიფსურ პრიციპში, პირველ რიგში, ნადგურდება ადამიანის ყველაზე კეთილშობილური თვისებები, სწორედ ის, რაც სამართლიანად მიგვაჩინა სპეციფიკურ ადამიანურ თვისებებად და ესოდენ ვაფასებთ.

მამ რად გვიცოხნა, რომ სულ ოთხმომილიანთა ერის, თავკომალად ქვეყნულ ქალაქის მასივებში ჩამოქრივებული შენობების (ისინი „სახლის“ სახელს ნამდვილად არ იმსახურებენ) აიგებოდა, ლოყებიდან, კარში ჩატანებული სამარცხვინო საფერტებიდან შემინებული იმზირებათა ერთ ღვთის სტუმრის მომლოდინე ქართველები. მათ უმინათა ერთმანეთის, რადგან გუშინდელი მოყვასი, დღეს მათთვის მხოლოდ კონკურენტია... შევლია...

გაუზომლად იტანჯებოდა კეთილი „ფუმის ანგელოზნი“, პატრონებთან ერთად გადმოხვეწილი იმ ღამეში ოჯახებიდან, ამ უსახურ ოთახებში, სადაც უწინდელი სიღალის ნატამალიც არ კიაფობს.

„იკრიბიკრო, მიკრო-მაკრო“ რაიონებში, რომელ-

ბიც მეტასტაზებივით მოსდებია და აზრნობს ერთ დროს ულამაზეს თილისს, ჩაკარგულად „პატარა კაცუნები“, რომლებიც დრო და დრო გაუცნობიერებელი ბოღმით გაიხედავენ ზოლმე იქით, სადაც კაცობა დატოვებს და სადაც, წინაპართა მსგავსად, რაინდობას, სულიერ სიმტკიცესა და ზნეობრივ სისპეტაკეს უნდა ზიარებოდნენ მათი შვილები.

შეიძლება კი ამგვარი მონატრებაც არ აწუხებთ — ბლატი, ჩაწყობა, შებერტყილობა, ჩალინი — აი, მათი შთავარი საზრუნოა, რადგან ის სამყარო, რომელშიც მათ მოუწიათ ცხოვრება, თავად თხოულობს ამგვარ ქცევას, რომელშიც პირობები, არსებობისათვის ბრძოლა აიძულებს მათ „არადაამიანურად“ გაემიჯნონ მოყვასს, რომლის სიყვარული სულ უფრო და უფრო ძნელდება — „მოყვასის მასად ქცევის გამო“. უმეზობა, სიტლანქე, რასაც დიდ ქალაქებში ვხვდებით, საესეცის პროპორციულია ამა თუ იმ ადგილზე ადამიანთა დახვევებისა. ფსიქოლოგიურად კი იმგვარი თავმოყრა, როცა თვით ეკლესიამ, სასოფლოზეც მუჯღმურებით იკვლევს გზას, უსიზღოვრ აგრესიას ბაღებს, რაც გაბოროტებული კაცის სიძულვილში ბოვებს გამოსავალს.

სიძულვილი კი გაცნობით უფრო სამშიმოა, ვიდრე სრული სიბრძნე ან სიყრუე. ის ყველაფერს აყალიბებს და უკუღმა აბრუნებს. ამასთანავე, წარმოდგენილად აბრეშვებს ადამიანს.

ან კი საიდან უნდა გაეჩნდეს ახალგაზრდას მოწიწების გრძნობა, როცა ყველაფერი, რასაც გარშემო ხედავს, ულამაზოა, ადამიანთა ურთიერთობების ჩათვლით. თვით ვარსკვლავებით მოჭედებული ცაც მაღლივი სახლებითა და ქიმიური გამოჩაბოლქვითა დაფარული.

ხოლო ის სიღამაზე, რომელიც „გადარჩენს კაცობრიობას“, საღდაც მათი მხერის მიღმა მაინც არსებობს, იქ, სადაც თავისთვის მორატაკავს ანკარა, თვალწარმტყი პაწია ნაკადული და გარშემო აციცხლებს და ალამაზებს ყველაფერს მანამ, სანამ ამღვრეული და წაბილწული დიდი მდინარის ერთ უმინშენილი, უსახელო ნაწილად იქცევა.

მანანა კიდი

საჩუქრად ქართულ ჯარისკაცებს

სამხედრო აკადემიაში მოეწყო ქართული სამწეუბრო მარშის პრეზენტაცია.

მარშის შესივის ავტორია საქართველოს სახალხო არტიზტი, კომპოზიტორი ნუნუ დუდაშვილი, ლექსი მორის ფოცხიშვილისა. სიმღერა შეასრულა აკადემიის ვოკალურმა ანსამბლმა. დარბაზში მყოფი აკადემიის მსმენელები მოწონების ნიშნად ფეხზე ადგომით, ოვაციებით შეხვდნენ კომპოზიტორს.

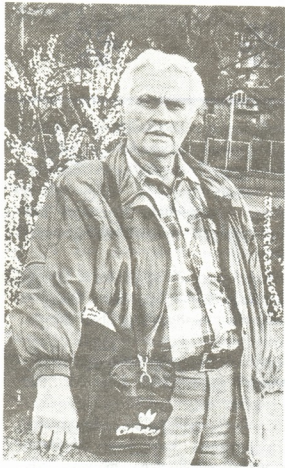
ნიშნად დიდი მადლიერებისა, ქალბატონი ნუნუ დაჯილდოვდა სამ.

ხედრო აკადემიის და საქართველოს ქალთა საბჭოს საპატიო სიგელით და სამახსოვრო საჩუქრით.

„უველაზე დიდი საჩუქარი ჩემთვის არის ის, რომ თქვენ, სამშობლოს ღირსეულ დამცემებს მოგვწონთ სიმღერა“.

კომპოზიტორს მადლიერების სიტყვებით მიმართეს ქალბატონებმა ნინო ჭავჭავაძემა, ზინა კვერენჩილაძემ, ზინაიდა კვაჭაძემ, აკადემიის კურსანტმა ვადერი დოლიძემ.

ფეხბედნიერი უოფილიუს ეს სიმღერა ქართველი ჯარისკაცებისათვის!

დაპირი იაკობაშვილი

მრავალჯერ მრავალი წელია დავით იაკობაშვილი, ჩვენი რედაქციის ერთდღერთი მაჟააკი, ერთგულად ემსახურება „ქალს“.

როცა „დალატში“ ვამხილეთ, გვანუგეზა: თუ ორ კაპიტს სხვაგანაც მომცემენ, ნუ გეწეინებათ. იხე თქვენი ვარ და ბოლომდე თქვენი ერთგული ვიქნებით.

რაც კარგი ფოტოა ჩვენს ფურნალში — დათოსია, რაც ცუდია — ისიც მისია.

ღმერთმა ზელი მოუშაროს!

მურნალის შექმნა შევიძლიათ რედაქციაში —
მ. კოსტავას ქ. № 14, V სართული.

რედაქციის მისამართი:
880098, ქ. თბილისი,
მ. კოსტავას ქ. № 14.

რედაქციის
ტელეფონი:
99-98-71

მახლები გადგება ახალწობად 16.06.98 წ.
ფურნალი ზელმეწეილია დაახებულად
20.08.98 წ. ქალაქის ზომა 60X90/6,
ფაქტური მახებდი ფურცელი მ. ტარაფი
900. შეცვ. 791.

1-3-5-7-9-11-13-15-17-19-21-23-25-27-29-31-33-35-37-39-41-43-45-47-49-51-53-55-57-59-61-63-65-67-69-71-73-75-77-79-81-83-85-87-89-91-93-95-97-99-101-103-105-107-109-111-113-115-117-119-121-123-125-127-129-131-133-135-137-139-141-143-145-147-149-151-153-155-157-159-161-163-165-167-169-171-173-175-177-179-181-183-185-187-189-191-193-195-197-199-201-203-205-207-209-211-213-215-217-219-221-223-225-227-229-231-233-235-237-239-241-243-245-247-249-251-253-255-257-259-261-263-265-267-269-271-273-275-277-279-281-283-285-287-289-291-293-295-297-299-301-303-305-307-309-311-313-315-317-319-321-323-325-327-329-331-333-335-337-339-341-343-345-347-349-351-353-355-357-359-361-363-365-367-369-371-373-375-377-379-381-383-385-387-389-391-393-395-397-399-401-403-405-407-409-411-413-415-417-419-421-423-425-427-429-431-433-435-437-439-441-443-445-447-449-451-453-455-457-459-461-463-465-467-469-471-473-475-477-479-481-483-485-487-489-491-493-495-497-499-501-503-505-507-509-511-513-515-517-519-521-523-525-527-529-531-533-535-537-539-541-543-545-547-549-551-553-555-557-559-561-563-565-567-569-571-573-575-577-579-581-583-585-587-589-591-593-595-597-599-601-603-605-607-609-611-613-615-617-619-621-623-625-627-629-631-633-635-637-639-641-643-645-647-649-651-653-655-657-659-661-663-665-667-669-671-673-675-677-679-681-683-685-687-689-691-693-695-697-699-701-703-705-707-709-711-713-715-717-719-721-723-725-727-729-731-733-735-737-739-741-743-745-747-749-751-753-755-757-759-761-763-765-767-769-771-773-775-777-779-781-783-785-787-789-791-793-795-797-799-801-803-805-807-809-811-813-815-817-819-821-823-825-827-829-831-833-835-837-839-841-843-845-847-849-851-853-855-857-859-861-863-865-867-869-871-873-875-877-879-881-883-885-887-889-891-893-895-897-899-901-903-905-907-909-911-913-915-917-919-921-923-925-927-929-931-933-935-937-939-941-943-945-947-949-951-953-955-957-959-961-963-965-967-969-971-973-975-977-979-981-983-985-987-989-991-993-995-997-999-1001-1003-1005-1007-1009-1011-1013-1015-1017-1019-1021-1023-1025-1027-1029-1031-1033-1035-1037-1039-1041-1043-1045-1047-1049-1051-1053-1055-1057-1059-1061-1063-1065-1067-1069-1071-1073-1075-1077-1079-1081-1083-1085-1087-1089-1091-1093-1095-1097-1099-1101-1103-1105-1107-1109-1111-1113-1115-1117-1119-1121-1123-1125-1127-1129-1131-1133-1135-1137-1139-1141-1143-1145-1147-1149-1151-1153-1155-1157-1159-1161-1163-1165-1167-1169-1171-1173-1175-1177-1179-1181-1183-1185-1187-1189-1191-1193-1195-1197-1199-1201-1203-1205-1207-1209-1211-1213-1215-1217-1219-1221-1223-1225-1227-1229-1231-1233-1235-1237-1239-1241-1243-1245-1247-1249-1251-1253-1255-1257-1259-1261-1263-1265-1267-1269-1271-1273-1275-1277-1279-1281-1283-1285-1287-1289-1291-1293-1295-1297-1299-1301-1303-1305-1307-1309-1311-1313-1315-1317-1319-1321-1323-1325-1327-1329-1331-1333-1335-1337-1339-1341-1343-1345-1347-1349-1351-1353-1355-1357-1359-1361-1363-1365-1367-1369-1371-1373-1375-1377-1379-1381-1383-1385-1387-1389-1391-1393-1395-1397-1399-1401-1403-1405-1407-1409-1411-1413-1415-1417-1419-1421-1423-1425-1427-1429-1431-1433-1435-1437-1439-1441-1443-1445-1447-1449-1451-1453-1455-1457-1459-1461-1463-1465-1467-1469-1471-1473-1475-1477-1479-1481-1483-1485-1487-1489-1491-1493-1495-1497-1499-1501-1503-1505-1507-1509-1511-1513-1515-1517-1519-1521-1523-1525-1527-1529-1531-1533-1535-1537-1539-1541-1543-1545-1547-1549-1551-1553-1555-1557-1559-1561-1563-1565-1567-1569-1571-1573-1575-1577-1579-1581-1583-1585-1587-1589-1591-1593-1595-1597-1599-1601-1603-1605-1607-1609-1611-1613-1615-1617-1619-1621-1623-1625-1627-1629-1631-1633-1635-1637-1639-1641-1643-1645-1647-1649-1651-1653-1655-1657-1659-1661-1663-1665-1667-1669-1671-1673-1675-1677-1679-1681-1683-1685-1687-1689-1691-1693-1695-1697-1699-1701-1703-1705-1707-1709-1711-1713-1715-1717-1719-1721-1723-1725-1727-1729-1731-1733-1735-1737-1739-1741-1743-1745-1747-1749-1751-1753-1755-1757-1759-1761-1763-1765-1767-1769-1771-1773-1775-1777-1779-1781-1783-1785-1787-1789-1791-1793-1795-1797-1799-1801-1803-1805-1807-1809-1811-1813-1815-1817-1819-1821-1823-1825-1827-1829-1831-1833-1835-1837-1839-1841-1843-1845-1847-1849-1851-1853-1855-1857-1859-1861-1863-1865-1867-1869-1871-1873-1875-1877-1879-1881-1883-1885-1887-1889-1891-1893-1895-1897-1899-1901-1903-1905-1907-1909-1911-1913-1915-1917-1919-1921-1923-1925-1927-1929-1931-1933-1935-1937-1939-1941-1943-1945-1947-1949-1951-1953-1955-1957-1959-1961-1963-1965-1967-1969-1971-1973-1975-1977-1979-1981-1983-1985-1987-1989-1991-1993-1995-1997-1999-2001-2003-2005-2007-2009-2011-2013-2015-2017-2019-2021-2023-2025-2027-2029-2031-2033-2035-2037-2039-2041-2043-2045-2047-2049-2051-2053-2055-2057-2059-2061-2063-2065-2067-2069-2071-2073-2075-2077-2079-2081-2083-2085-2087-2089-2091-2093-2095-2097-2099-2101-2103-2105-2107-2109-2111-2113-2115-2117-2119-2121-2123-2125-2127-2129-2131-2133-2135-2137-2139-2141-2143-2145-2147-2149-2151-2153-2155-2157-2159-2161-2163-2165-2167-2169-2171-2173-2175-2177-2179-2181-2183-2185-2187-2189-2191-2193-2195-2197-2199-2201-2203-2205-2207-2209-2211-2213-2215-2217-2219-2221-2223-2225-2227-2229-2231-2233-2235-2237-2239-2241-2243-2245-2247-2249-2251-2253-2255-2257-2259-2261-2263-2265-2267-2269-2271-2273-2275-2277-2279-2281-2283-2285-2287-2289-2291-2293-2295-2297-2299-2301-2303-2305-2307-2309-2311-2313-2315-2317-2319-2321-2323-2325-2327-2329-2331-2333-2335-2337-2339-2341-2343-2345-2347-2349-2351-2353-2355-2357-2359-2361-2363-2365-2367-2369-2371-2373-2375-2377-2379-2381-2383-2385-2387-2389-2391-2393-2395-2397-2399-2401-2403-2405-2407-2409-2411-2413-2415-2417-2419-2421-2423-2425-2427-2429-2431-2433-2435-2437-2439-2441-2443-2445-2447-2449-2451-2453-2455-2457-2459-2461-2463-2465-2467-2469-2471-2473-2475-2477-2479-2481-2483-2485-2487-2489-2491-2493-2495-2497-2499-2501-2503-2505-2507-2509-2511-2513-2515-2517-2519-2521-2523-2525-2527-2529-2531-2533-2535-2537-2539-2541-2543-2545-2547-2549-2551-2553-2555-2557-2559-2561-2563-2565-2567-2569-2571-2573-2575-2577-2579-2581-2583-2585-2587-2589-2591-2593-2595-2597-2599-2601-2603-2605-2607-2609-2611-2613-2615-2617-2619-2621-2623-2625-2627-2629-2631-2633-2635-2637-2639-2641-2643-2645-2647-2649-2651-2653-2655-2657-2659-2661-2663-2665-2667-2669-2671-2673-2675-2677-2679-2681-2683-2685-2687-2689-2691-2693-2695-2697-2699-2701-2703-2705-2707-2709-2711-2713-2715-2717-2719-2721-2723-2725-2727-2729-2731-2733-2735-2737-2739-2741-2743-2745-2747-2749-2751-2753-2755-2757-2759-2761-2763-2765-2767-2769-2771-2773-2775-2777-2779-2781-2783-2785-2787-2789-2791-2793-2795-2797-2799-2801-2803-2805-2807-2809-2811-2813-2815-2817-2819-2821-2823-2825-2827-2829-2831-2833-2835-2837-2839-2841-2843-2845-2847-2849-2851-2853-2855-2857-2859-2861-2863-2865-2867-2869-2871-2873-2875-2877-2879-2881-2883-2885-2887-2889-2891-2893-2895-2897-2899-2901-2903-2905-2907-2909-2911-2913-2915-2917-2919-2921-2923-2925-2927-2929-2931-2933-2935-2937-2939-2941-2943-2945-2947-2949-2951-2953-2955-2957-2959-2961-2963-2965-2967-2969-2971-2973-2975-2977-2979-2981-2983-2985-2987-2989-2991-2993-2995-2997-2999-3001-3003-3005-3007-3009-3011-3013-3015-3017-3019-3021-3023-3025-3027-3029-3031-3033-3035-3037-3039-3041-3043-3045-3047-3049-3051-3053-3055-3057-3059-3061-3063-3065-3067-3069-3071-3073-3075-3077-3079-3081-3083-3085-3087-3089-3091-3093-3095-3097-3099-3101-3103-3105-3107-3109-3111-3113-3115-3117-3119-3121-3123-3125-3127-3129-3131-3133-3135-3137-3139-3141-3143-3145-3147-3149-3151-3153-3155-3157-3159-3161-3163-3165-3167-3169-3171-3173-3175-3177-3179-3181-3183-3185-3187-3189-3191-3193-3195-3197-3199-3201-3203-3205-3207-3209-3211-3213-3215-3217-3219-3221-3223-3225-3227-3229-3231-3233-3235-3237-3239-3241-3243-3245-3247-3249-3251-3253-3255-3257-3259-3261-3263-3265-3267-3269-3271-3273-3275-3277-3279-3281-3283-3285-3287-3289-3291-3293-3295-3297-3299-3301-3303-3305-3307-3309-3311-3313-3315-3317-3319-3321-3323-3325-3327-3329-3331-3333-3335-3337-3339-3341-3343-3345-3347-3349-3351-3353-3355-3357-3359-3361-3363-3365-3367-3369-3371-3373-3375-3377-3379-3381-3383-3385-3387-3389-3391-3393-3395-3397-3399-3401-3403-3405-3407-3409-3411-3413-3415-3417-3419-3421-3423-3425-3427-3429-3431-3433-3435-3437-3439-3441-3443-3445-3447-3449-3451-3453-3455-3457-3459-3461-3463-3465-3467-3469-3471-3473-3475-3477-3479-3481-3483-3485-3487-3489-3491-3493-3495-3497-3499-3501-3503-3505-3507-3509-3511-3513-3515-3517-3519-3521-3523-3525-3527-3529-3531-3533-3535-3537-3539-3541-3543-3545-3547-3549-3551-3553-3555-3557-3559-3561-3563-3565-3567-3569-3571-3573-3575-3577-3579-3581-3583-3585-3587-3589-3591-3593-3595-3597-3599-3601-3603-3605-3607-3609-3611-3613-3615-3617-3619-3621-3623-3625-3627-3629-3631-3633-3635-3637-3639-3641-3643-3645-3647-3649-3651-3653-3655-3657-3659-3661-3663-3665-3667-3669-3671-3673-3675-3677-3679-3681-3683-3685-3687-3689-3691-3693-3695-3697-3699-3701-3703-3705-3707-3709-3711-3713-3715-3717-3719-3721-3723-3725-3727-3729-3731-3733-3735-3737-3739-3741-3743-3745-3747-3749-3751-3753-3755-3757-3759-3761-3763-3765-3767-3769-3771-3773-3775-3777-3779-3781-3783-3785-3787-3789-3791-3793-3795-3797-3799-3801-3803-3805-3807-3809-3811-3813-3815-3817-3819-3821-3823-3825-3827-3829-3831-3833-3835-3837-3839-3841-3843-3845-3847-3849-3851-3853-3855-3857-3859-3861-3863-3865-3867-3869-3871-3873-3875-3877-3879-3881-3883-3885-3887-3889-3891-3893-3895-3897-3899-3901-3903-3905-3907-3909-3911-3913-3915-3917-3919-3921-3923-3925-3927-3929-3931-3933-3935-3937-3939-3941-3943-3945-3947-3949-3951-3953-3955-3957-3959-3961-3963-3965-3967-3969-3971-3973-3975-3977-3979-3981-3983-3985-3987-3989-3991-3993-3995-3997-3999-4001-4003-4005-4007-4009-4011-4013-4015-4017-4019-4021-4023-4025-4027-4029-4031-4033-4035-4037-4039-4041-4043-4045-4047-4049-4051-4053-4055-4057-4059-4061-4063-4065-4067-4069-4071-4073-4075-4077-4079-4081-4083-4085-4087-4089-4091-4093-4095-4097-4099-4101-4103-4105-4107-4109-4111-4113-4115-4117-4119-4121-4123-4125-4127-4129-4131-4133-4135-4137-4139-4141-4143-4145-4147-4149-4151-4153-4155-4157-4159-4161-4163-4165-4167-4169-4171-4173-4175-4177-4179-4181-4183-4185-4187-4189-4191-4193-4195-4197-4199-4201-4203-4205-4207-4209-4211-4213-4215-4217-4219-4221-4223-4225-4227-4229-4231-4233-4235-4237-4239-4241-4243-4245-4247-4249-4251-4253-4255-4257-4259-4261-4263-4265-4267-4269-4271-4273-4275-4277-4279-4281-4283-4285-4287-4289-4291-4293-4295-4297-4299-4301-4303-4305-4307-4309-4311-4313-4315-4317-4319-4321-4323-4325-4327-4329-4331-4333-4335-4337-4339-4341-4343-4345-4347-4349-4351-4353-4355-4357-4359-4361-4363-4365-4367-4369-4371-4373-4375-4377-4379-4381-4383-4385-4387-4389-4391-4393-4395-4397-4399-4401-4403-4405-4407-4409-4411-4413-4415-4417-4419-4421-4423-4425-4427-4429-4431-4433-4435-4437-4439-4441-4443-4445-4447-4449-4451-4453-4455-4457-4459-4461-4463-4465-4467-4469-4471-4473-4475-4477-4479-4481-4483-4485-4487-4489-4491-4493-4495-4497-4499-4501-4503-4505-4507-4509-4511-4513-4515-4517-4519-4521-4523-4525-4527-4529-4531-4533-4535-4537-4539-4541-4543-4545-4547-4549-4551-4553-4555-4557-4559-4561-4563-4565-4567-4569-4571-4573-4575-4577-4579-4581-4583-4585-4587-4589-4591-4593-4595-4597-4599-4601-4603-4605-4607-4609-4611-4613-4615-4617-4619-4621-4623-4625-4627-4629-4631-4633-4635-4637-4639-4641-4643-4645-4647-4649-4651-4653-4655-4657-4659-4661-4663-4665-4667-4669-4671-4673-4675-4677-4679-4681-4683-4685-4687-4689-4691-4693-4695-4697-4699-4701-4703-4705-4707-4709-4711-4713-4715-4717-4719-4721-4723-4725-4727-4729-4731-4733-4735-4737-4739-4741-4743-4745-4747-4749-4751-4753-4755-4757-4759-4761-4763-4765-4767-4769-4771-4773-4775-4777-4779-4781-4783-4785-4787-4789-4791-4793-4795-4797-4799-4801-4803-4805-4807-4809-4811-4813-4815-4817-4819-4821-4823-4825-4827-4829-4831-4833-4835-4837-4839-4841-4843-4845-4847-4849-4851-4853-4855-4857-4859-4861-4863-4865-4867-4869-4871-4873-4875-4877-4879-4881-4883-4885-4887-4889-4891-4893-4895-4897-4899-4901-4903-4905-4907-4909-4911-4913-4915-4917-4919-4921-4923-4925-4927-4929-4931-4933-4935-4937-4939-4941-4943-4945-4947-4949-4951-4953-4955-4957-4959-4961-4963-4965-4967-4969-4971-4973-4975-4977-4979-4981-4983-4985-4987-4989-4991-4993-4995-4997-4999-5001-5003-5005-5007-5009-5011-5013-5015-5017-5019-5021-5023-5025-5027-5029-5031-5033-5035-5037-5039-5041-5043-5045-5047-5049-5051-5053-5055-5057-5059-5061-5063-5065-5067-5069-5071-5073-5075-5077-5079-5081-5083-5085-5087-5089-5091-5093-5095-5097-5099-5101-5103-5105-5107-5109-5111-5113-5115-5117-5119-5121-5

1975/4

75

0623360

76178-001
0000000000

